

INFORMATOR

o egzaminie maturalnym z języka czeskiego jako języka mniejszości narodowej od roku szkolnego 2024/2025

Centralna Komisja Egzaminacyjna
Warszawa 2024

Zespół redakcyjny:

dr hab., profesor UW Robert Kulmiński
mgr Ctirad Sedlák
dr Paulina Olechowska (CKE)
dr Wioletta Kozak (CKE)

Recenzenci:

dr hab., profesor UW Danuta Sosnowska
dr hab. Joanna Królak

Informator został opracowany przez Centralną Komisję Egzaminacyjną we współpracy z okręgowymi komisjami egzaminacyjnymi.

Centralna Komisja Egzaminacyjna

ul. Józefa Lewartowskiego 6, 00-190 Warszawa
tel. 22 536 65 00
sekretariat@cke.gov.pl

Okręgowa Komisja Egzaminacyjna w Gdańsku

ul. Na Stoku 49, 80-874 Gdańsk
tel. 58 320 55 90
komisja@oke.gda.pl

Okręgowa Komisja Egzaminacyjna w Jaworznie

ul. Adama Mickiewicza 4, 43-600 Jaworzno
tel. 32 784 16 00
sekretariat@oke.jaworzno.pl

Okręgowa Komisja Egzaminacyjna w Krakowie

os. Szkolne 37, 31-978 Kraków
tel. 12 683 21 01
oke@oke.krakow.pl

Okręgowa Komisja Egzaminacyjna w Łomży

al. Legionów 9, 18-400 Łomża
tel. 86 473 71 20
sekretariat@oke.lomza.pl

Okręgowa Komisja Egzaminacyjna w Łodzi

ul. Ksawerego Praussa 4, 94-203 Łódź
tel. 42 664 80 60
sekretariat@lodz.oke.gov.pl

Okręgowa Komisja Egzaminacyjna w Poznaniu

ul. Gronowa 22, 61-655 Poznań
tel. 61 854 01 60
sekretariat@oke.poznan.pl

Okręgowa Komisja Egzaminacyjna w Warszawie

ul. Józefa Bema 87, 01-233 Warszawa
tel. 22 457 03 35
info@oke.waw.pl

Okręgowa Komisja Egzaminacyjna we Wrocławiu

ul. Tadeusza Zielińskiego 57, 53-533 Wrocław
tel. 71 785 18 94
sekretariat@oke.wroc.pl

Spis treści

1.	Opis egzaminu maturalnego z języka czeskiego jako przedmiotu obowiązkowego w części ustnej bez określania poziomu oraz w części pisemnej na poziomie podstawowym.....	5
	Wstęp	5
	Lektury na egzaminie	7
	Część ustna egzaminu maturalnego z języka czeskiego.....	9
	Zasady oceniania egzaminu ustnego	13
	Część pisemna egzaminu maturalnego z języka czeskiego. Poziom podstawowy	19
	Zadania egzaminacyjne w arkuszu	20
	Zasady oceniania zadań w części testowej	22
	Zasady oceniania wypracowania	22
2.1.	Przykładowe zadania z rozwiązaniami. Część ustna	35
2.2.	Przykładowe zadania z rozwiązaniami. Część pisemna na poziomie podstawowym	46
3.	Opis egzaminu maturalnego z języka czeskiego jako przedmiotu dodatkowego w części pisemnej na poziomie rozszerzonym	84
	Wstęp	84
	Lektury na egzaminie	85
	Zasady oceniania wypracowania	87
4.1.	Przykładowe zadania z rozwiązaniami	102

4 *Informator o egzaminie maturalnym z języka czeskiego jako języka mniejszości narodowej od roku szkolnego 2024/2025*

1. Opis egzaminu maturalnego z języka czeskiego jako przedmiotu obowiązkowego w części ustnej oraz w części pisemnej

WSTĘP

Język czeski jako język mniejszości narodowej jest jednym z obowiązkowych przedmiotów egzaminacyjnych na egzaminie maturalnym dla absolwentów szkół lub oddziałów z nauczaniem języka danej mniejszości narodowej. Wszyscy zdający przystępują do egzaminu maturalnego z języka czeskiego w części ustnej (bez określania poziomu) oraz w części pisemnej (na poziomie podstawowym). Każdy maturzysta może również przystąpić do egzaminu maturalnego z języka czeskiego jako języka mniejszości narodowej na poziomie rozszerzonym jako przedmiotu dodatkowego.

Egzamin maturalny z języka czeskiego w części ustnej i pisemnej na poziomie podstawowym sprawdza, w jakim stopniu zdający spełnia wymagania z języka czeskiego jako języka mniejszości narodowej określone [w podstawie programowej kształcenia ogólnego dla szkoły ponadpodstawowej](#)¹.

Wymagania ogólne i szczegółowe zawarte w podstawie programowej z języka czeskiego jako języka mniejszości narodowej zostały opisane w czterech obszarach:

- I. Świadomość własnego dziedzictwa narodowego lub etnicznego.
- II. Kształcenie językowe.
- III. Kształcenie literackie i kulturowe.
- IV. Tworzenie wypowiedzi.

Podstawa programowa dla szkoły ponadpodstawowej w zakresie kształcenia literackiego i kulturowego kładzie nacisk na pogłębianie świadomości własnego dziedzictwa narodowego, poszerzanie wiedzy z zakresu literatury i kultury narodowej, doskonalenie umiejętności analizy i interpretacji utworów literackich i innych tekstów kultury z wykorzystaniem właściwej terminologii w języku czeskim. Jednocześnie podstawa programowa szczególny nacisk kładzie na rozumienie wartości języka ojczystego oraz jego funkcji w budowaniu wspólnoty rodzinnej, narodowej i kulturowej, pogłębianie umiejętności porozumiewania się w języku czeskim, poprawne mówienie i pisanie zgodne z zasadami poprawności językowej. Ważnym elementem kształcenia jest rozwijanie zasobu leksykalnego języka ojczystego przez rozumienie różnego typu tekstów: literackich, krytycznoliterackich, teoretycznoliterackich, publicystycznych oraz popularnonaukowych.

Egzamin maturalny odzwierciedla powyższe założenia podstawy programowej kształcenia ogólnego z języka czeskiego jako języka mniejszości narodowej.

¹ Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 28 czerwca 2024 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie podstawy programowej kształcenia ogólnego dla liceum ogólnokształcącego, technikum oraz branżowej szkoły II stopnia (Dz.U. z 2024 r. poz. 1019).

Informator o egzaminie maturalnym z języka czeskiego jako języka mniejszości narodowej od roku szkolnego 2024/2025 jest podzielony na dwie części.

CZĘŚĆ PIERWSZA zawiera:

- ogólne informacje dotyczące egzaminu maturalnego z języka czeskiego od roku szkolnego 2024/2025
- szczegółowy opis egzaminu maturalnego z języka czeskiego **w części ustnej bez określania poziomu** oraz **w części pisemnej na poziomie podstawowym**
- przykładowe zadania egzaminacyjne na egzamin w części ustnej oraz przykładowe zadania egzaminacyjne na egzamin w części pisemnej na poziomie podstawowym wraz z rozwiązaniami, a w przypadku wypracowania – z oceną wypowiedzi.

CZĘŚĆ DRUGA zawiera:

- szczegółowy opis egzaminu maturalnego z języka czeskiego w **części pisemnej na poziomie rozszerzonym**
- przykładowe zadania egzaminacyjne do części pisemnej na poziomie rozszerzonym wraz z rozwiązaniami, a w przypadku wypracowania – także z oceną wypowiedzi.

Informator prezentuje przykładowe zadania egzaminacyjne wraz z zasadami oceniania oraz wskazuje odniesienie zadań do wymagań podstawy programowej. Zadania w *Informatorze* nie wyczerpują wszystkich typów zadań, które mogą wystąpić w arkuszu egzaminacyjnym. Nie ilustrują również wszystkich wymagań z zakresu języka czeskiego jako języka mniejszości narodowej określonych w podstawie programowej. Dlatego *Informator* nie może być jedyną ani nawet główną wskazówką do planowania procesu kształcenia w szkole. Tylko realizacja wszystkich wymagań z podstawy programowej, zarówno ogólnych, jak i szczegółowych, może zapewnić wszechstronne wykształcenie bohemistyczne uczniów, w tym ich właściwe przygotowanie do egzaminu maturalnego.

Poszczególne części egzaminu maturalnego z języka czeskiego scharakteryzowano w TABELI 1.

TABELA 1. CHARAKTERYSTYKA POSZCZEGÓLNYCH CZĘŚCI EGZAMINU MATURALNEGO Z JĘZYKA CZESKIEGO

Część ustna – bez określania poziomu egzaminu	Odniesienie do podstawy programowej	<ul style="list-style-type: none"> a) pogłębiona znajomość własnego dziedzictwa narodowego, tj. wymagania I.1)–4) b) znajomość i interpretacja lektur obowiązkowych, tj. wymagania III.1.1)–4), 6)–10) c) odbiór tekstów kultury, tj. wymagania III.2.1)–2) d) zróżnicowanie języka czeskiego, tj. wymagania II.2.1)–6) e) komunikacja językowa i kultura języka, tj. wymagania II.3.1)–3), 5)–8) f) odbiór przekazu językowego, tj. wymagania II.4.1) –11) g) mówienie, tj. wymagania IV.1.1) –4).
	Czas trwania egzaminu	30 minut, w tym: 15 minut – przygotowanie do odpowiedzi 15 minut – wypowiedzi monologowe oraz rozmowa.
	Charakter egzaminu	Przedmiot obowiązkowy.
	Zadania na egzaminie	Zestaw składający się z dwóch zadań.
	Liczba punktów	30 punktów.
	Elementy egzaminu	<ul style="list-style-type: none"> 1. Wypowiedzi monologowe zdającego dotyczące zadań z wylosowanego zestawu egzaminacyjnego. 2. Rozmowa z zespołem przedmiotowym.
	Oceniający	Przedmiotowy zespół egzaminacyjny.
Część pisemna – poziom podstawowy	Odniesienie do podstawy programowej	<p>Część 1. Test językowy</p> <ul style="list-style-type: none"> a) gramatyka języka czeskiego, tj. wymagania II.1.1)–4) b) zróżnicowanie języka czeskiego, tj. wymagania II.2.1)–6) c) komunikacja językowa i kultura języka, tj. wymagania II.3.1)–3) oraz 5)–8) d) odbiór przekazu językowego, tj. wymagania II.4.1)–11). <p>Część 2. Test ze znajomości lektur i kontekstów</p> <ul style="list-style-type: none"> a) pogłębiona znajomość własnego dziedzictwa narodowego, tj. wymagania I.1)–4) b) znajomość i interpretacja lektur obowiązkowych, tj. wymagania III.1.1)–6), 4)–10) c) odbiór tekstów kultury, tj. wymagania III.2.1)–2).

		<p>Część 3. Wypracowanie</p> <p>a) pogłębiona znajomość własnego dziedzictwa narodowego, tj. wymagania I.1)–4)</p> <p>b) gramatyka języka czeskiego tj. wymagania II.1.1)</p> <p>c) zróżnicowanie języka czeskiego, tj. wymagania II.2.1)–6)</p> <p>d) komunikacja językowa i kultura języka tj. wymagania, II.3.1)–3), 5)–8)</p> <p>e) ortografia i interpunkcja, tj. wymagania II.5.1)–2)</p> <p>f) interpretacja utworów literackich, tj. wymagania III.1.1)–4), 6)–10)</p> <p>g) pisanie, tj. wymagania IV.2.1)–7).</p>
	Czas trwania egzaminu	210 minut.
	Charakter egzaminu	Przedmiot obowiązkowy.
	Zadania na egzaminie	Zadania zamknięte (wyboru wielokrotnego, prawda-falsz, na dobieranie), otwarte (z luką, krótkiej odpowiedzi) oraz zadanie rozszerzonej odpowiedzi (wypracowanie).
	Liczba punktów	50 punktów.
	Elementy egzaminu	Część 1. Test językowy. Część 2. Test ze znajomości lektur i kontekstów. Część 3. Wypracowanie.
	Oceniający	Egzaminatorzy okręgowych komisji egzaminacyjnych.

LEKTURY NA EGZAMINIE

W arkuszu egzaminacyjnym na poziomie podstawowym oraz w części ustnej egzaminu maturalnego z języka czeskiego znajdują się zadania sprawdzające znajomość treści i problematyki lektur obowiązkowych, tj.:

1. Kosmas, *Kronika česká*
2. Jan Amos Komenský, *Labyrint světa a ráj srdce*
3. Karel Hynek Mácha, *Máj*
4. Božena Němcová, *Babička*
5. Karel Jaromír Erben, *Kytice*
6. Alois Jirásek, *Staré pověsti české*
7. Otakar Březina, výběr básní: *Nálada, Město, Letní slunovrat, Jarní noc*, a jiné básně
8. František Gellner, výběr básní: *Po nás ať přijde potopa, Demaskovaná láska, Balada, Elegie, Což, páni spisovatelé (Tepló zhaslého plamene), Všichni mi lhali, Štědrovečerní*, a jiné básně
9. Jaroslav Hašek, *Osudy dobrého vojáka Švejka za světové války (V zázemí, Na frontě)*

10. Karel Čapek, *R. U. R.*
11. Jakub Deml, *Zapomenuté světlo*
12. Jaroslav Seifert, výběr básní: *Město v slzách, Guillaume Apollinaire, Píseň o Viktorce, Ruce Venušiny, Nůž, Ukolébavka, Píseň o smetí, Pražský hrad*, a jiné básně
13. Bohumil Hrabal, *Obsluhoval jsem anglického krále*
14. Milan Kundera, *Žert*
15. Josef Škvorecký, *Zbabělci*
16. Václav Havel, *Audience*
17. Ota Pavel, *Smrt krásných srnců*
18. Michal Viewegh, *Báječná léta pod psa*
19. Miloš Urban, *Sedmikostelí*

CZĘŚĆ USTNA EGZAMINU MATURALNEGO Z JĘZYKA CZESKIEGO

Egzamin maturalny z języka czeskiego w części ustnej sprawdza umiejętność tworzenia wypowiedzi na określony temat oraz prowadzenia rozmowy zgodnie z zasadami poprawności językowej, logiki i retoryki.

Egzamin trwa około 30 minut i składa się z trzech części:

- przygotowania zdającego (ok. 15 minut),
- wypowiedzi monologowych zdającego dotyczących zadań z wylosowanego zestawu egzaminacyjnego (ok. 10 minut),
- rozmowy zdającego z zespołem przedmiotowym związanej z tymi wypowiedziami (ok. 5 minut).

W czasie trwania części ustnej egzaminu maturalnego zdającemu nie udziela się żadnych wyjaśnień dotyczących zadań egzaminacyjnych. Ponadto zdający nie może korzystać ze słowników i innych pomocy.

Opis zestawu zadań egzaminacyjnych

Zestaw zadań egzaminacyjnych składa się z dwóch zadań:

- zadanie 1. zawiera zagadnienie sprawdzające znajomość lektury obowiązkowej na poziomie podstawowym zamieszczonej w *Informatorze* do realizacji w całości lub we fragmentach i tworzenie wypowiedzi na zadany w poleceniu temat, w odwołaniu do innego tekstu literackiego
- zadanie 2. dotyczy zagadnienia związanego z kulturą: literaturą, sztuką, językiem; zdający omawia je na podstawie dołączonego do polecenia materiału w postaci tekstu literackiego, nieliterackiego albo tekstu ikonicznego.

Cechy zadań egzaminacyjnych

Zadanie 1.:

- składa się z polecenia, zawierającego zagadnienie w formie twierdzenia lub pytania, odnoszącego się do lektury obowiązkowej oraz wybranego kontekstu zgodnie ze schematem przedstawionym w TABELI 2.
- daje możliwość sprawdzenia znajomości treści i problematyki lektury obowiązkowej wskazanej w *Informatorze* na poziomie podstawowym oraz umiejętności interpretacji utworów z wykorzystaniem wiedzy historyczno- i teoretycznoliterackiej oraz kulturowej
- umożliwia zdającemu zaprezentowanie poziomu dojrzałości intelektualnej, pogłębionego rozumienia literatury, a także wykazanie się sprawnością językowo-retoryczną.

TABELA 2. SCHEMAT POLECENIA W ZADANIU 1. (LEKTURA OBOWIĄZKOWA)

	SCHEMAT POLECENIA DO	
	LEKTURY OBOWIĄZKOWEJ OMAWIANEJ W CAŁOŚCI	LEKTURY OBOWIĄZKOWEJ OMAWIANEJ WE FRAGMENTACH
ZAGADNIENIE W FORMIE TWIERDZENIA LUB PYTANIA	<i>Souhlasíte s následujícím tvrzením: úspěch přináší štěstí?</i>	<i>Hrdinství jako motiv uměleckého díla.</i>
ELEMENT 1. POLECENIA: WSKAZANIE LEKTURY	<i>Zvažte otázku na základě románu „Obsluhoval jsem anglického krále“ Bohumila Hrabala</i>	<i>Zvažte problém na základě fragmentů románu „Osudy dobrého vojáka Švejka za světové války“ („V zázemí“, „Na frontě“) Jaroslava Haška</i>
ELEMENT 2. POLECENIA: KONTEKST	<i>a vybraného literárního díla.</i>	<i>a vybraného literárního díla.</i>

Wybrany utwór literacki, będący drugim tekstem, do którego odwołuje się zdający w swojej wypowiedzi, może być:

- lekturą obowiązkową
- lekturą uzupełniającą
- utworem literackim niebędącym lekturą.

Polecenia do zadania 1. mają charakter jawny i zostaną opublikowane w komunikacie dyrektora CKE przed egzaminem maturalnym w terminie określonym w rozporządzeniu ministra edukacji i nauki.

Zadanie 2.:

- składa się z polecenia i tekstu (w zadaniach stosowane są trzy typy tekstów: nieliterackie, literackie i ikoniczne), zawierającego zagadnienie w formie twierdzenia lub pytania odnoszącego się do załączonego tekstu oraz wybranego kontekstu zgodnie z przedstawionym w TABELI 3. schematem

- umożliwiła zdającemu zaprezentowanie poziomu dojrzałości intelektualnej, orientacji w problemach kultury, w tym literatury, sztuki lub języka, a także wykazanie się sprawnością językowo-retoryczną oraz rozumieniem tekstu stanowiącego inspirację do wypowiedzi.

TABELA 3. SCHEMAT POLECENIA W ZADANIU 2. (LITERATURA/SZTUKA/JĘZYK)

SCHEMAT POLECENIA DO ZAGADNIENIA ZWIĄZANEGO			
	Z LITERATURĄ (ZADANIA ZAWIERAJĄCE MATERIAŁ LITERACKI)	ZE SZTUKĄ (ZADANIA ZAWIERAJĄCE MATERIAŁ IKONICZNY)	Z JĘZYKIEM (ZADANIA ZAWIERAJĄCE MATERIAŁ DO ANALIZY JĘZYKOWEJ)
ZAGADNIENIE W FORMIE TWIERDZENIA LUB PYTANIA	<i>Nová doba chce nového člověka.</i>	<i>Motiv smrti v umění.</i>	<i>Je interpretace světa fixovaná v jazyce?</i>
ELEMENT 1. POLECENIA: TEKST ŹRÓDŁOWY	<i>Zvažte problém na základě románu „Žert“ Milana Kundery</i>	<i>Zvažte problém na základě obrazu „Triumf smrti“ Pietera Brueghela staršího</i>	<i>Zvažte problém na základě přečteného fragmentu Petra Fidelia „Řeč komunistické moci“</i>
ELEMENT 2. POLECENIA: TEKST 2. ALBO WŁASNE DOŚWIADCZENIA	<i>a vybraného literárního díla.</i>	<i>a vybraného literárního díla.</i>	<i>a vlastní zkušenosti.</i>

Wybrany utwór literacki, będący drugim tekstem, do którego odwołuje się zdający w swojej wypowiedzi, może być:

- lekturą obowiązkową
- lekturą uzupełniającą
- utworem literackim niebędącym lekturą.

Przebieg egzaminu

Przebieg egzaminu przedstawiono w TABELI 4.

TABELA 4. PRZEBIEG EGZAMINU USTNEGO

	PRZEBIEG EGZAMINU	CZAS TRWANIA
CZYNNOŚCI ORGANIZACYJNE	Zdający losuje zestaw pytań egzaminacyjnych zawierający dwa zadania.	–
PRZYGOTOWANIE ZDAJĄCEGO DO WYPOWIEDZI MONOLOGOWYCH	Zdający przygotowuje się do wygłoszenia wypowiedzi monologowych na dwa tematy zamieszczone w wylosowanym zestawie (może w tym czasie przygotować ramowy plan wypowiedzi, konspekt, notatki pomocnicze).	Nie więcej niż 15 minut.
WYPOWIEDZI MONOLOGOWE ZDAJĄCEGO	Zdający wygłasza wypowiedzi monologowe. Wypowiedzi monologowe zdającego nie mogą być przerywane przez zespół przedmiotowy (z wyjątkiem sytuacji, kiedy upłynął czas na nie przeznaczony). Zdający nie musi realizować zadań w kolejności, w jakiej zostały zamieszczone w zestawie zadań egzaminacyjnych – może rozpocząć wypowiedź od wybranego przez siebie zadania.	Nie więcej niż 10 minut (może je wygłosić w czasie krótszym niż 10 minut).
ROZMOWA ZESPOŁU PRZEDMIOTOWEGO ZE ZDAJĄCYM	Rozmowa zespołu przedmiotowego ze zdającym może dotyczyć: <ul style="list-style-type: none"> zagadnień określonych w poleceniach do obu zadań lub do jednego z dwóch zadań utworu literackiego albo tekstu kultury, w tym materiału ikonicznego, dołączonego do polecenia treści utworów literackich i tekstów kultury przywołanych przez zdającego w wypowiedziach. <p>W trakcie rozmowy zdający odpowiada na pytania, realizuje polecenia lub odnosi się do zagadnienia przedstawionego przez zespół przedmiotowy (łącznie od 1 do 3 pytań/poleceń/zagadnień). Zadawane pytania nie mogą dotyczyć faktograficznych detali dotyczących lektury obowiązkowej / omówionych tekstów kultury.</p>	Nie więcej niż 5 minut.

Wykonanie **obu zadań** egzaminacyjnych w części ustnej wymaga:

- zrozumienia tematów wypowiedzi i sformułowanych w nich zagadnień
- wykorzystania znajomości lektury obowiązkowej i umiejętności jej odczytania do omówienia zagadnienia określonego w zadaniu 1.

- odczytania (interpretacji) dołączonego tekstu kultury pod kątem wskazanego w poleceniu zagadnienia, odwołania się do innych tekstów kultury albo własnych doświadczeń, wykorzystania wiedzy i umiejętności z zakresu historii i teorii literatury, języka i retoryki do omówienia zagadnienia określonego w zadaniu 2.
- odwołania się do wybranych kontekstów związanych z tematem wypowiedzi
- opracowania wypowiedzi pod względem kompozycyjnym i językowo-stylistycznym
- wygłoszenia wypowiedzi zgodnie z zasadami retoryki
- udziału w rozmowie dotyczącej wygłoszonych wypowiedzi monologowych.

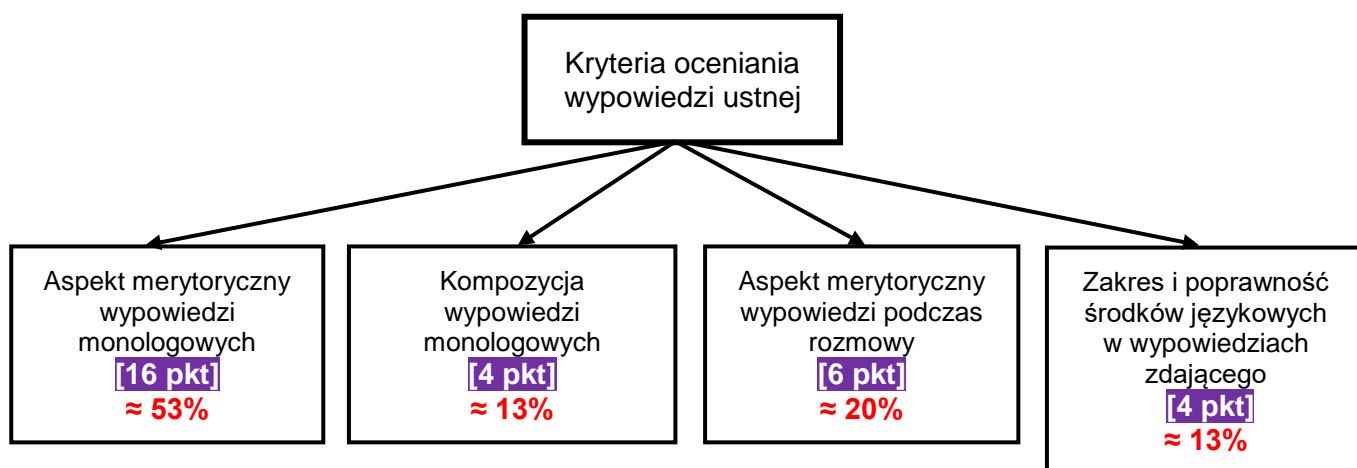
Przykładowe zadania do części ustnej (bez określania poziomu) wraz z rozwiązaniami znajdują się na stronach 34–46.

ZASADY OCENIANIA EGZAMINU USTNEGO

Za egzamin ustny zdający będzie mógł otrzymać maksymalnie **30 punktów**. Oceniając wypowiedzi zdającego, członkowie zespołu przedmiotowego będą przydzielali punkty w czterech **kryteriach**, tj.:

1. aspekt merytoryczny wypowiedzi monologowych w zadaniach 1. i 2. (od 0 do 16 pkt)
2. kompozycja wypowiedzi monologowych w zadaniach 1. i 2. oceniana łącznie (od 0 do 4 pkt)
3. aspekt merytoryczny wypowiedzi podczas rozmowy (od 0 do 6 pkt)
4. zakres i poprawność środków językowych w wypowiedziach monologowych. oraz podczas rozmowy (od 0 do 4 pkt).

Zdający zda część ustną egzaminu maturalnego z języka czeskiego, jeżeli uzyska 30%, tj. 9 punktów. Wagi poszczególnych kryteriów określono na poniższym schemacie – podano wartości w przybliżeniu.

1. Aspekt merytoryczny wypowiedzi monologowych (maksymalnie 16 punktów)

Uwaga. Za wypowiedź monologową zdający może otrzymać maksymalnie 16 pkt (zadanie 1. – 8 pkt, zadanie 2. – 8 pkt).

		Zadanie 1.	Zadanie 2.
Temat + 2 elementy (zagadnienie + lektura/tekst 1 ORAZ zagadnienie + tekst 2 przywołany przynajmniej częściowo funkcjonalnie / własne doświadczenia)	• bogata argumentacja; bez poważnych błędów rzeczowych	8	8
	• bogata argumentacja z 1–2 poważnymi błędami rzeczowymi ALBO	7	7
	• zadowalająca argumentacja bez błędów rzeczowych		
	• zadowalająca argumentacja z 1–2 poważnymi błędami rzeczowymi ALBO	6	6
Temat + 1 element (zagadnienie + lektura/tekst 1 LUB zagadnienie + tekst 2 przywołany przynajmniej częściowo funkcjonalnie / własne doświadczenie)	• powierzchnowa argumentacja bez błędów rzeczowych	5	5
	• powierzchnowa argumentacja z 1–2 poważnymi błędami rzeczowymi	4	4
	• bogata argumentacja; bez poważnych błędów rzeczowych	4	4
	• bogata argumentacja z 1–2 poważnymi błędami rzeczowymi ALBO	3	3
	• zadowalająca argumentacja bez błędów rzeczowych		
	• zadowalająca argumentacja z 1–2 poważnymi błędami rzeczowymi ALBO	2	2
	• powierzchnowa argumentacja bez błędów rzeczowych	1	1
brak wypowiedzi; wypowiedź nie na temat; wypowiedź zawiera błąd kardynalny ALBO 3 lub więcej poważnych błędów rzeczowych; wypowiedź nie odnosi się w ogóle do lektury wskazanej w poleceniu		0	0

Wyjaśnienia (kryterium 1. – Aspekt merytoryczny wypowiedzi monologowej)

1. Argumentacja to uzasadnienie stanowiska zdającego wobec zagadnienia sformułowanego w poleceniu za pomocą argumentów.
  - 1) Bogata argumentacja – to argumentacja pogłębiona, poparta trafnymi przykładami i **szeroka/wieloaspektowa**, stanowiąca – jako całość – wnikliwą analizę zagadnienia sformułowanego w poleceniu; zawiera elementy refleksji / głębszego namysłu nad zagadnieniem.
  - 2) Zadowalająca argumentacja – to argumentacja pogłębiona, poparta trafnymi przykładami.
  - 3) Powierzchnowa argumentacja – to argumentacja oparta na uogólnieniach,

niewnikająca w istotę rzeczy, poprzestająca na pobieżnych obserwacjach, mało dokładna, czasami niepoparta przykładami.

2. Kontekst należy rozumieć jako odniesienie się przez zdającego w wypowiedzi do np.:
- 1) innego utworu literackiego niż wskazany w poleceniu
  - 2) historii literatury
  - 3) teorii literatury
  - 4) charakteru epoki
  - 5) biografii autora
  - 6) filmu, spektaklu teatralnego
  - 7) utworu muzycznego, dzieła plastycznego
  - 8) mitologii
  - 9) *Biblii*
  - 10) religii
  - 11) historii
  - 12) filozofii
  - 13) kwestii politycznych
  - 14) kwestii społecznych,
- wybrane przez zdającego w sposób celowy, przydatne do osadzenia omawianego zagadnienia w szerszej perspektywie.

Zdający powinien wykorzystać kontekst przynajmniej częściowo funkcjonalnie, tzn. trafnie ze względu na omawiane zagadnienie przywołać np. informacje, wydarzenia – kontekst nie musi pogłębiać ani rozwijać omawianego zagadnienia.

3. Błąd kardynalny to błąd rzeczowy świadczący o nieznajomości treści i problematyki lektury obowiązkowej, do której odwołuje się zdający, w zakresie:
- a) fabuły, w tym głównych wątków utworu
  - b) losów głównych bohaterów, w tym np. łączenie biografii różnych bohaterów.
4. Błąd kardynalny może dotyczyć wyłącznie lektur obowiązkowych wskazanych w podstawie programowej jako lektury do omówienia w całości (nie we fragmentach).
5. Poważny błąd rzeczowy to błąd świadczący o:
- 1) nieznajomości wskazanej w poleceniu lektury obowiązkowej (z podstawy programowej), do której odwołuje się zdający, w zakresie innym niż w przypadku błędu kardynalnego, tj. np. błąd w przypisaniu autorstwa, w użyciu błędnego nazwiska/imienia bohatera, dotyczący losów bohaterów drugoplanowych bądź wątków innych niż główne
  - 2) nieznajomości utworu literackiego lub tekstu kultury, do którego odwołuje się zdający, innego niż lektura obowiązkowa (każdy błąd merytoryczny)
  - 3) braku wiedzy dotyczącej kontekstu wybranego przez zdającego, np. błędne przywołanie pojęć lub faktów historycznych.
6. Dokładnie ten sam błąd rzeczowy (np. konsekwentne stosowanie błędnego imienia bohatera, którego można w jednoznaczny sposób zidentyfikować, a wypowiedź zdającego świadczy o znajomości lektury) powtórzony kilkakrotnie jest liczony jako jeden błąd.

2. Kompozycja wypowiedzi monologowych (maksymalnie 4 punkty)

	Zadanie 1.	Zadanie 2.
Kompozycja wypowiedzi spójna (tzn. uporządkowana, logiczna).	2	2
Kompozycja wypowiedzi częściowo spójna.	1	1
Kompozycja wypowiedzi niespójna.	0	0

Wyjaśnienia (kryterium 2. – Kompozycja wypowiedzi monologowych)

1. Kompozycja wypowiedzi jest spójna, jeżeli wypowiedź zawiera wstęp, część zasadniczą i zakończenie, a elementy te składają się na logiczną i uporządkowaną całość.
2. Kompozycja wypowiedzi jest częściowo spójna, jeżeli wypowiedź zawiera:
  - a) nielogiczne połączenia między dwoma z trzech elementów wypowiedzi, tj. wstępem i częścią zasadniczą ALBO częścią zasadniczą i zakończeniem, ALBO wstępem i zakończeniem
  - b) treści nieistotne, zbędne dla omawianego zagadnienia, bez związku / pozostające w wątpliwym związku z omawianym zagadnieniem.
3. Kompozycja wypowiedzi jest niespójna, jeżeli wypowiedź zawiera:
  - a) nielogiczne połączenia między trzema elementami wypowiedzi tj. wstępem, częścią zasadniczą i zakończeniem
  - b) nieuzasadnione wnioski, sprzeczne stwierdzenia
  - c) treści nieistotne, zbędne dla omawianego zagadnienia, bez związku / pozostające w wątpliwym związku z omawianym zagadnieniem.

3. Aspekt merytoryczny wypowiedzi podczas rozmowy (maksymalnie 6 punktów)

Wypowiedzi na temat (na temat = adekwatne + merytorycznie poprawne)	<ul style="list-style-type: none"> w zakresie wypowiedzi, które są na temat lub częściowo na temat: właściwy stopień uszczegółowienia wypowiedzi względem postawionego pytania / postawionych pytań 	6
	<ul style="list-style-type: none"> w zakresie wypowiedzi, które są na temat lub częściowo na temat: zaburzenia w stopniu uszczegółowienia wypowiedzi względem postawionego pytania / postawionych pytań 	5
Fragmenty wypowiedzi na temat, pozostałe fragmenty wypowiedzi – częściowo na temat (zaburzenia w adekwatności lub zaburzenia merytoryczne)	<ul style="list-style-type: none"> w zakresie wypowiedzi, które są na temat lub częściowo na temat: właściwy stopień uszczegółowienia wypowiedzi względem postawionego pytania / postawionych pytań 	4
	<ul style="list-style-type: none"> w zakresie wypowiedzi, które są na temat lub częściowo na temat: zaburzenia w stopniu uszczegółowienia wypowiedzi względem postawionego pytania / postawionych pytań 	3
Wszystkie wypowiedzi częściowo na temat (zaburzenia w adekwatności lub zaburzenia merytoryczne)	<ul style="list-style-type: none"> w zakresie wypowiedzi, które są częściowo na temat: właściwy stopień uszczegółowienia wypowiedzi względem postawionego pytania / postawionych pytań 	2
	<ul style="list-style-type: none"> w zakresie wypowiedzi, które są częściowo na temat: zaburzenia w stopniu uszczegółowienia wypowiedzi względem postawionego pytania / postawionych pytań 	1
Wypowiedzi nie na temat; wszystkie wypowiedzi zdawkowe; błąd kardynalny; niezachowanie zasad dialogu (np. niezachowanie norm grzecznościowych)		0

Wyjaśnienia (kryterium 3. – Aspekt merytoryczny wypowiedzi podczas rozmowy)

- Wypowiedzi na temat to wypowiedzi:
  - adekwatne do zadawanych pytań
  - poprawne merytorycznie.
- Wypowiedzi częściowo na temat to wypowiedzi nieadekwatne do zadawanych pytań ALBO niepoprawne merytorycznie.
- Wypowiedzi zdającego podczas rozmowy są właściwie uszczegółowione, jeżeli nie ograniczają się wyłącznie do ogólnikowych stwierdzeń, a zawierają ich rozwinięcie.
- Zaburzenia w stopniu uszczegółowienia wypowiedzi wynikają z operowania ogólnikami przez zdającego w czasie rozmowy, z braku precyzji w wyjaśnianiu omawianych zagadnień/kwestii/pojęć itp.

4. Zakres i poprawność środków językowych w wypowiedziach zdającego (maksymalnie 4 punkty)

Uwaga. Oceniając zakres i poprawność środków językowych, bierze się pod uwagę zarówno wypowiedzi monologowe zdającego, jak i jego wypowiedzi podczas rozmowy.

Zadawalający zakres środków językowych, w szczególności leksykalnych.	W wypowiedziach zachowano właściwą dla języka mówionego poprawność językową (w zakresie fleksji, leksyki, frazeologii, składni i fonetyki) oraz płynność (dopuszczalne sporadyczne błędy językowe oraz/lub usterki w płynności).	4
	W wypowiedziach <u>częściowo</u> zachowano właściwą dla języka mówionego poprawność językową (w zakresie fleksji, leksyki, frazeologii, składni i fonetyki) oraz płynność (w wypowiedzi występowały liczne błędy językowe oraz/lub usterki w płynności).	3
Wąski zakres środków językowych.	W wypowiedziach zachowano właściwą dla języka mówionego poprawność językową (w zakresie fleksji, leksyki, frazeologii, składni i fonetyki) oraz płynność (dopuszczalne sporadyczne błędy językowe oraz/lub usterki w płynności).	2
	W wypowiedziach <u>częściowo</u> zachowano właściwą dla języka mówionego poprawność językową (w zakresie fleksji, leksyki, frazeologii, składni i fonetyki) oraz płynność (w wypowiedzi występowały liczne błędy językowe oraz/lub usterki w płynności).	1
<ul style="list-style-type: none"> • Wypowiedź niekomunikatywna ALBO • W wypowiedzi nie zachowano właściwej dla języka mówionego poprawności językowej (w zakresie fleksji, leksyki, frazeologii, składni i fonetyki) oraz płynności (w wypowiedzi występowały bardzo liczne błędy językowe oraz/lub usterki w płynności). 		0

Wyjaśnienia (kryterium 4. – Zakres i poprawność środków językowych)

1. Nie każde nieprecyzyjne sformułowanie jest niepoprawne językowo (stanowi błąd językowy); może być przejawem nieporadności językowej. Błędem jest nieporadność językowa będąca oczywistym nieuzasadnionym naruszeniem obowiązującej normy językowej.
2. Indywidualne upodobania językowe egzaminatora nie mogą wpływać na ocenę poprawności środków językowych w wypowiedzi zdającego.
3. Zadawalający zakres środków językowych oznacza, że zastosowane przez zdającego środki językowe, w szczególności leksykalne, umożliwiają omówienie zagadnienia oraz ułatwiają odbiór wypowiedzi; zdający stosuje wyrazy/wyrażenia synonimiczne, używa precyzyjnego słownictwa, w tym terminologii.
4. Wąski zakres środków językowych oznacza, że leksyka i składnia są

proste/ograniczone, utrudniają omówienie zagadnienia oraz odbiór wypowiedzi.

CZĘŚĆ PISEMNA EGZAMINU MATURALNEGO Z JĘZYKA CZESKIEGO.

POZIOM PODSTAWOWY

Egzamin maturalny z języka czeskiego w części pisemnej na poziomie podstawowym sprawdza: (a) umiejętność odczytywania, analizowania tekstu nieliterackiego (Część 1. *Test językowy*), (b) znajomość lektur obowiązkowych, zagadnień z historii literatury (Część 2. *Test ze znajomości lektur i kontekstów*) oraz (c) tworzenia wypowiedzi argumentacyjnej (Część 3. *Wypracowanie*).

CHARAKTERYSTYKA EGZAMINU PISEMNEGO NA POZIOMIE PODSTAWOWYM

Na rozwiązanie zadań z arkusza zdający ma 210 minut² i sam decyduje o rozłożeniu w czasie pracy nad testami oraz wypracowaniem.

Charakterystykę poszczególnych części egzaminu maturalnego z języka czeskiego na poziomie podstawowym prezentuje TABELA 5.

TABELA 5. CHARAKTERYSTYKA POSZCZEGÓLNYCH CZĘŚCI EGZAMINU MATURALNEGO Z JĘZYKA CZESKIEGO NA POZIOMIE PODSTAWOWYM

	CZĘŚĆ 1. TEST JĘZYKOWY	CZĘŚĆ 2. TEST ZE ZNAJOMOŚCI LEKTUR I KONTEKSTÓW	CZĘŚĆ 3. WYPRACOWANIE
SPRAWDZANE UMIEJĘTNOŚCI	a) gramatyka języka czeskiego, tj. wymagania II.1.1)–4) b) różnicowanie języka czeskiego, tj. wymagania II.2.1)–6) c) komunikacja językowa i kultura języka, tj. wymagania II.3.1)–3) oraz 5)–8) d) odbiór przekazu językowego, tj. wymagania II.3.1)–11)	a) pogłębiona znajomość własnego dziedzictwa narodowego, tj. wymagania I.1)–4) b) znajomość i interpretacja lektur obowiązkowych, tj. wymagania, III.1.1)–4), 6)–10) c) odbiór tekstów kultury, tj. wymagania III.2.1)–2)	a) pogłębiona znajomość własnego dziedzictwa narodowego, tj. wymagania I.1)–4) b) gramatyka języka czeskiego II.1.1) c) różnicowanie, języka czeskiego, tj. wymagania II.2.1)–6) d) komunikacja językowa i kultura języka, tj. wymagania II.3.1)–3), 5)–8) e) ortografia i interpunkcja, tj. wymagania II.5.1)–2)

² Czas trwania egzaminu może zostać wydłużony w przypadku uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi, w tym niepełnosprawnych, oraz w przypadku cudzoziemców. Szczegóły są określone w *Komunikacie dyrektora Centralnej Komisji Edukacyjnej w sprawie szczegółowych sposobów dostosowania warunków i form przeprowadzania egzaminu maturalnego w danym roku szkolnym.*

			f) interpretacja utworów literackich, tj. wymagania III.1.1)–5), 7)–11) g) pisanie, tj. wymagania IV.2.1)–3), 5)–7).
PODSTAWOWE INFORMACJE	Część 1. zawiera zadania z zakresu języka i wiedzy o języku.	Część 2. zawiera zadania sprawdzające znajomość lektur oraz umiejętności z zakresu historii literatury.	Część 3. zawiera dwa tematy wypracowania do wyboru. Nie jest określona forma gatunkowa wypowiedzi.
TEKSTY, DO KTÓRYCH ODNOSZĄ SIĘ ZADANIA EGZAMINACYJNE	Fragmety lub całość tekstu publicystycznego lub popularnonaukowego. Tekst wiodący będzie liczył ok. 700 wyrazów.	Fragmety tekstów literackich lub nieliterackich (np. fragmenty prac krytycznych lub analiz) oraz teksty ikonograficzne łącznie liczą nie więcej niż 1 500 wyrazów.	Tematy wypracowań mogą zawierać wiersz jako tekst źródłowy. Każdy temat <u>wymaga odwołania się do lektury obowiązkowej zamieszczonej w Informatorze i innego utworu z literatury czeskiej.</u>

ZADANIA EGZAMINACYJNE W ARKUSZU

Liczbę zadań oraz liczbę punktów możliwych do uzyskania za zadania w poszczególnych częściach arkusza przedstawiono w TABELI 6.

TABELA 6. LICZBA ZADAŃ ORAZ LICZBA PUNKTÓW NA EGZAMINIE MATURALNYM Z JĘZYKA CZESKIEGO

Część	Liczba zadań	Liczba punktów	Udział w wyniku sumarycznym
Część 1. Test językowy	5–10	10	20%
Część 2. Test ze znajomości lektur i kontekstów	5–10	10	20%
Część 3. Wypracowanie	1	30	60%
Razem	11–21	50	100%

W części 1. i w części 2. arkusza egzaminacyjnego znajdują się zarówno zadania zamknięte, jak i otwarte.

Zadania zamknięte to takie, w których zdający wybiera odpowiedź spośród podanych. Wśród zadań zamkniętych znajdują się m.in.:

- zadania wyboru wielokrotnego
- zadania typu prawda-falsz
- zadania na dobieranie.

Zadania otwarte to takie, w których zdający samodzielnie formułuje odpowiedź. Wśród zadań otwartych znajdzie się takie, które będzie wymagać zredagowania krótkiego tekstu (notatka syntetyzująca).

W części 3. arkusza egzaminacyjnego pojawi się zadanie rozszerzonej odpowiedzi – wypracowanie.

Zadania w części 1. Test językowy

Zadania egzaminacyjne w części *Test językowy*:

- a) dotyczą tekstu zamieszczonego w arkuszu egzaminacyjnym
- b) sprawdzają umiejętności z zakresu języka / retoryki (środków językowych)
- c) łączą wymagania z różnych obszarów podstawy programowej, np. rozumienie tekstu i zagadnienia językowe (np. środki retoryczne)
- d) mogą zawierać odniesienia do innych utworów (cytaty), wymagające zderzenia treści/przesłania cytatu z sensami zamieszczonego w arkuszu egzaminacyjnym tekstu lub tekstów.

Przykładowe zadania do części 1. Test językowy wraz z rozwiązaniami znajdują się na stronach 47–61.

Zadania w części 2. Test ze znajomości lektur i kontekstów

W części *Test ze znajomości lektur i kontekstów* znajdują się zadania dotyczące utworów pochodzących z różnych epok literackich, zadania dotyczące wiedzy historycznoliterackiej oraz teoretycznoliterackiej związanej z kanonem lektur.

Przykładowe zadania do części 2. Test ze znajomości lektur i kontekstów wraz z rozwiązaniami znajdują się na stronach 62–76.

Zadania w części 3. Wypracowanie

Zdający samodzielnie tworzy wypracowanie na wybrany przez siebie temat, nie krótsze niż 250 wyrazów.

W każdym temacie są wskazane 2 elementy, które zdający musi uwzględnić w wypracowaniu, tj.:

- a) lekturę obowiązkową
- b) inny utwór z literatury czeskiej.

Przykładowe tematy wypracowań wraz z ocenionymi rozwiązaniami znajdują się na stronach 77–83.

ZASADY OCENIANIA ZADAŃ W CZĘŚCI TESTOWEJ

Zadania zamknięte są oceniane – w zależności od maksymalnej liczby punktów, jaką można uzyskać za rozwiązanie danego zadania – zgodnie z poniższymi zasadami:

1 pkt – odpowiedź poprawna.

0 pkt – odpowiedź niepoprawna lub niepełna albo brak odpowiedzi.

ALBO

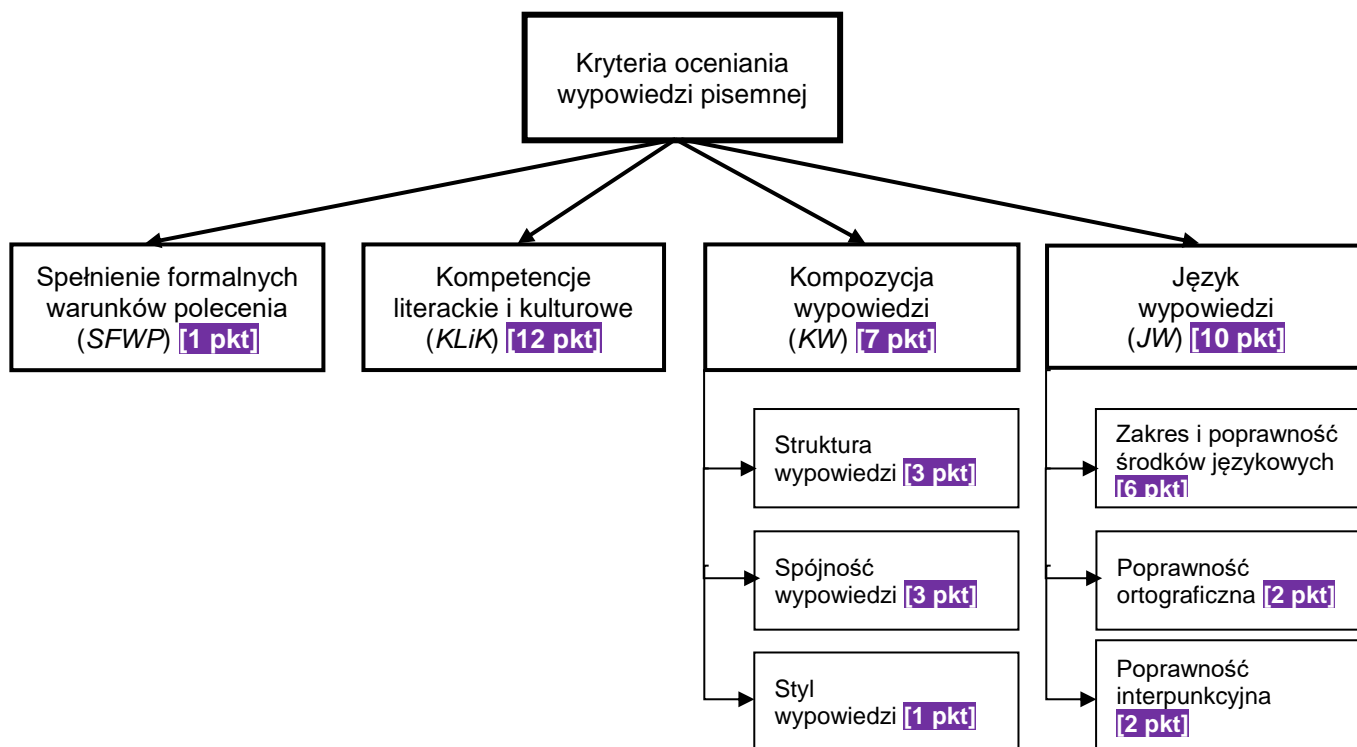
2 pkt – odpowiedź całkowicie poprawna.

1 pkt – odpowiedź częściowo poprawna lub odpowiedź niepełna.

0 pkt – odpowiedź niepoprawna lub brak odpowiedzi.

Za rozwiązanie zadania otwartego krótkiej odpowiedzi będzie można otrzymać od 0 do 3 punktów. W tych zadaniach nie będzie oceniana poprawność językowa, ortograficzna i interpunkcyjna, chyba że w poleceniu zostanie określone inaczej. Zasady oceniania będą opracowywane do każdego zadania odrębnie.

ZASADY OCENIANIA WYPRACOWANIA

1. Spełnienie formalnych warunków polecenia (maksymalnie 1 punkt)

Sprawdzając wypracowanie zdającego w tym kryterium, egzaminator będzie oceniał, czy:

- w wypracowaniu zdający odwołał się do lektury obowiązkowej
- wypowiedź w co najmniej jednym fragmencie dotyczy problemu wskazanego w poleceniu
- napisane wypracowanie jest w jakiegokolwiek części wypowiedzią argumentacyjną.

<ul style="list-style-type: none"> • W wypracowaniu jest odwołanie do co najmniej jednego tekstu wskazanego w poleceniu jako obowiązkowy. ORAZ • Wypracowanie przynajmniej częściowo dotyczy problemu wskazanego w poleceniu. • ORAZ • Wypracowanie przynajmniej częściowo jest wypowiedzią argumentacyjną. 	1 pkt
<ul style="list-style-type: none"> • Wypracowanie nie spełnia któregokolwiek z warunków określonych w kategorii „1 pkt”. ALBO • Wypracowanie jest napisane w formie planu albo w punktach. 	0 pkt

Uwaga: Jeżeli w kryterium *Spełnienie formalnych warunków polecenia* przyznano 0 pkt, we wszystkich pozostałych kryteriach przyznaje się 0 punktów.

Wyjaśnienia (kryterium 1. – SFWP)

1. „Problem wskazany w poleceniu” obejmuje:

- a) zakres merytoryczny zagadnienia, którego omówienie jest wymagane ORAZ
- b) opinię zdającego wraz z uzasadnieniem.

Zakres merytoryczny, obejmujący dwa aspekty, będzie określany dla każdego tematu wypracowania.

2. Wypracowanie przynajmniej częściowo dotyczy problemu wskazanego w poleceniu, jeżeli obejmuje co najmniej jeden aspekt zakresu merytorycznego ORAZ opinię albo uzasadnienie.

3. Wypracowanie przynajmniej częściowo jest wypowiedzią argumentacyjną, jeżeli zawiera co najmniej jeden akapit argumentacyjny.

2. Kompetencje literackie i kulturowe (maksymalnie 12 punktów)

Sprawdzając wypracowanie zdającego w tym kryterium, egzaminator będzie oceniał, czy w wypracowaniu zdający:

- wykorzystał znajomość – odpowiednio – wskazanej w poleceniu lektury obowiązkowej oraz innego utworu z literatury czeskiej w sposób funkcjonalny
- przedstawił bogatą argumentację, świadczącą o jego erudycji
- wykazał się wiedzą i umiejętnościami z zakresu kształcenia literackiego i kulturowego oraz językowego
- funkcjonalnie wykorzystał konteksty, np. literacki, historyczny, filozoficzny, kulturowy, które pogłębiają i rozwijają rozważany problem

- przedstawił bogatą argumentację: argumentacja jest logiczna, wnikliwa, zróżnicowana, świadczy o erudycji zdającego
- wykazał się wiedzą i umiejętnościami z zakresu nauki o literaturze
- nie popełnił błędów rzeczowych, zarówno w odniesieniu do przywołanych tekstów literackich oraz kontekstów (np. pisząc o wydarzeniach z danej lektury, nie popełnił błędów, tj. nie pomylił imion postaci, nie przypisał postaciom cech, których nie posiadają, bądź nie wymyślił wydarzeń, których w lekturze nie ma lub inne), jak i terminologii historycznoliterackiej oraz/lub teoretycznoliterackiej (np. niewłaściwie i bez zrozumienia stosuje pojęcia i terminy, niewłaściwie porządkuje epoki literackie, zjawiska literacko-kulturowe).

Funkcjonalność wykorzystania utworów wskazanych w poleceniu (lektury obowiązkowej oraz innego utworu literackiego z literatury czeskiej).	Poziom argumentacji wypowiedzi; erudycyjność wypowiedzi	Liczba punktów	Błędy rzeczowe
Dwa utwory wykorzystane w pełni funkcjonalnie.	<ul style="list-style-type: none"> • Bogata argumentacja. • Funkcjonalne wykorzystanie dwóch kontekstów. • Wypowiedź świadczy o erudycji zdającego. 	12 pkt	Za każdy błąd rzeczowy należy odjąć 1 pkt od ogólnej liczby punktów przyznanych za KLIK (od 0 do 12; bez punktów ujemnych).
	<ul style="list-style-type: none"> • Zadowalająca argumentacja. • W pracy kontekst/y wykorzystano częściowo funkcjonalnie. 	11 pkt	
	<ul style="list-style-type: none"> • Powierzchnowa argumentacja. • W pracy nie wykorzystano funkcjonalnie kontekstów. 	10 pkt	
Jeden utwór wykorzystany w pełni funkcjonalnie, a drugi – częściowo funkcjonalnie.	<ul style="list-style-type: none"> • Bogata argumentacja. • Funkcjonalne wykorzystanie dwóch kontekstów. • Wypowiedź świadczy o erudycji zdającego. 	9 pkt	
	<ul style="list-style-type: none"> • Zadowalająca argumentacja. • W pracy kontekst/y wykorzystano częściowo funkcjonalnie. 	8 pkt	
	<ul style="list-style-type: none"> • Powierzchnowa argumentacja. • W pracy nie wykorzystano funkcjonalnie kontekstów. 	7 pkt	
Dwa utwory wykorzystane częściowo funkcjonalnie.	<ul style="list-style-type: none"> • Trafna argumentacja. • Funkcjonalne wykorzystanie dwóch kontekstów. • Praca zawiera fragmenty erudycyjne. 	6 pkt	
	<ul style="list-style-type: none"> • Zadowalająca argumentacja. • W pracy kontekst/y wykorzystano częściowo funkcjonalnie. 	5 pkt	
	<ul style="list-style-type: none"> • Powierzchnowa argumentacja. • W pracy nie wykorzystano funkcjonalnie kontekstów. 	4 pkt	
Tylko jeden utwór wykorzystany częściowo LUB	<ul style="list-style-type: none"> • Trafna argumentacja. • Funkcjonalne wykorzystanie dwóch kontekstów. 	3 pkt	
	<ul style="list-style-type: none"> • Zadowalająca argumentacja. • W pracy kontekst/y wykorzystano częściowo funkcjonalnie. 	2 pkt	

w pełni funkcjonalnie.	<ul style="list-style-type: none"> • Powierzchnowa argumentacja. • W pracy nie wykorzystano funkcjonalnie kontekstów. 	1 pkt	
Żaden utwór nie został wykorzystany przynajmniej w części funkcjonalnie.		0 pkt	

Uwaga: Jeżeli **ostateczna liczba punktów** przyznana w kryterium Kompetencje literackie i kulturowe, tj. liczba punktów po odjęciu punktów za błędy rzeczowe (jeżeli wystąpiły w pracy), wynosi 0 pkt, wówczas w pozostałych kryteriach (Kompozycja wypowiedzi oraz Język wypowiedzi) przyznaje się 0 punktów.

Wyjaśnienia (kryterium 2. – KLIK)

1. Poprzez wykorzystanie utworu rozumie się wykorzystanie znajomości jego treści oraz odczytanych sensów.
2. Zdający powinien funkcjonalnie wykorzystać w wypracowaniu znajomość dwóch tekstów wskazanych w poleceniu, tzn. lektury obowiązkowej ORAZ innego utworu literackiego z literatury czeskiej. Funkcjonalne wykorzystanie znajomości tekstu oznacza przywołanie w wypracowaniu:
  - 1) takich elementów fabuły, np. wydarzeń, bohaterów, wątków
  - 2) sensów utworów,
 które istotnie wspierają tok rozumowania zdającego, albo dobrze ilustrują to, o czym zdający pisze.

Funkcjonalność wykorzystania znajomości tekstów ocenia się w odniesieniu do tematu pracy. Jeżeli w części zasadniczej pracy w charakterze argumentów/przykładów wykorzystane są elementy fabuły lub sensy utworów, które nie są spójne np. ze stanowiskiem zdającego wyrażonym we wstępie do pracy – wówczas uwzględnia się tę niespójność w ocenie spójności.

3. Utwór literacki nie jest wykorzystany funkcjonalnie, jeżeli zdający wyłącznie streszcza ten utwór lub wybrane jego wątki, ale nie wyciąga żadnego wniosku, nie formułuje żadnej refleksji związanej ze streszczonym utworem.
4. Jeżeli zdający w wypracowaniu napisze więcej niż o dwóch utworach literackich (np. o dwóch lekturach obowiązkowych i o dwóch innych tekstach literackich), o różnym stopniu funkcjonalności, do oceny stopnia realizacji kryterium bierze się pod uwagę dwa utwory wykorzystane w sposób najbardziej funkcjonalny, z których jeden musi być lekturą obowiązkową. Pozostałe utwory stanowią kontekst literacki.
5. Argumentacja to udowodnienie tezy/opinii/stanowiska przedstawionego przez zdającego za pomocą argumentów.

Bogata argumentacja – to argumentacja rzeczowa, pogłębiona, poparta trafnymi przykładami i **szeroka/wieloaspektowa**, uwzględniająca konteksty, stanowiąca – jako całość – wnikliwą analizę problemu sformułowanego w poleceniu; zawiera elementy refleksji / głębszego namysłu nad problemem. W sytuacji, gdy znajomość utworów literackich została wykorzystana częściowo funkcjonalnie, mówimy o argumentacji trafnej.

Zadowolająca argumentacja – to argumentacja rzeczowa, pogłębiona, poparta trafnymi przykładami.

Powierzchnowa argumentacja – to argumentacja oparta na uogólnieniach, niewnikająca w istotę rzeczy, poprzestająca na pobieżnych obserwacjach, mało dokładna, czasami niepoparta przykładami; również argumentacja, w której zdający podejmuje próbę zbudowania argumentu, dobierając jedynie środki językowe typowe dla struktur argumentacyjnych, np. *Moim pierwszym argumentem jest...*

6. Kontekst należy rozumieć jako odniesienie się przez zdającego w pracy do np.:
- 1) innego utworu literackiego niż wskazany w poleceniu
  - 2) historii literatury
  - 3) teorii literatury
  - 4) charakteru epoki
  - 5) biografii autora
  - 6) filmu, spektaklu teatralnego
  - 7) utworu muzycznego, dzieła plastycznego
  - 8) mitologii
  - 9) *Biblii*
  - 10) religii
  - 11) historii
  - 12) filozofii
  - 13) kwestii politycznych
  - 14) kwestii społecznych,
- wybrane przez zdającego w sposób celowy, przydatne do osadzenia omawianego utworu w szerszej perspektywie i pogłębionego odczytania sensów utworu literackiego, do którego zdający odwołuje się w wypracowaniu. Funkcjonalne wykorzystanie kontekstu polega na trafnym jego doborze ze względu na rozważany problem; kontekst pogłębia i rozwija omawiane zagadnienie. Pogłębienie i omówienie danego zagadnienia poprzez konteksty nie oznacza konieczności dogłębnej analizy samych kontekstów jako takich; w szczególności nie może prowadzić do dygresji stosowanej niefunkcjonalnie.
7. Kontekst wykorzystany częściowo funkcjonalnie to odniesienie wyłącznie na poziomie przywołania, np. informacji, wydarzenia; kontekst jest poprawny, ale ogranicza się tylko do funkcji informacyjnej, nie pogłębia i nie rozwija omawianego zagadnienia.
8. Kontekst poprzez odniesienie się przez zdającego do innego utworu literackiego niż wskazany w poleceniu nie jest wykorzystany funkcjonalnie, jeżeli zdający wyłącznie streszcza ten utwór lub wybrane jego wątki, ale nie wyciąga żadnego wniosku, nie formułuje żadnej refleksji związanej ze streszczonym utworem.
9. Erudycję należy rozumieć jako wiedzę przedmiotową zdającego, w tym wiedzę i umiejętność wykorzystania kontekstów, kodów kulturowych, terminologii, znajomości kultury, w tym literatury i sztuki. Wypowiedź świadcząca o erudycji zdającego to wypracowanie, w którym zdający, rozważając problem sformułowany w poleceniu, funkcjonalnie wykorzystał wiedzę przedmiotową.
10. W ocenie poziomu argumentacji wypowiedzi nie uwzględnia się fragmentów wypowiedzi zawierających błędy rzeczowe.

11. Błąd rzeczowy – to błąd świadczący o:

- nieznamości wskazanej w poleceniu lektury obowiązkowej (zamieszczonej w arkuszu egzaminacyjnym), do której odwołuje się zdający, w zakresie innym niż w przypadku błędu kardynalnego, tj. np. błąd w nazwisku autora, w przypisaniu autorstwa, w nazwisku/imieniu bohatera, dotyczący losów bohaterów drugoplanowych bądź wątków innych niż główne
- nieznamości utworu literackiego lub tekstu kultury, do którego odwołuje się zdający, innego niż lektura obowiązkowa lub utwór literacki wskazany w poleceniu (każdy błąd merytoryczny)
- nieuprawnionej interpretacji fragmentu lub fragmentów / części utworu literackiego, w tym poetyckiego, do którego odwołuje się zdający, będącej częściową lub całkowitą falsyfikacją danego utworu
- nieznamości zagadnień z zakresu teorii i historii literatury bądź języka, np. stosowanie pojęć typowych dla epiki w odniesieniu do liryki (np. **narrator wiersza*). Nie są błędem rzeczowym sformułowania takie jak np. *utwór pokazuje, wiersz ukazuje*
- braku wiedzy dotyczącej wybranego przez zdającego kontekstu, np. błędne przywołanie pojęć lub faktów historycznych.

Jako błąd rzeczowy traktujemy również niepoprawne przywołanie cytatu z utworu literackiego, oznaczone cudzysłowem.

12. Dokładnie ten sam błąd rzeczowy (np. konsekwentne stosowanie błędnego imienia bohatera, którego da się w jednoznaczny sposób zidentyfikować, a fakty opisane w wypracowaniu świadczą o znajomości lektury) powtórzony kilkakrotnie jest liczony jako jeden błąd.

13. Jeżeli dane sformułowanie stosowane/uznawane jest w nauczaniu zwyczajowo za „termin” (np. *apokalipsa spełniona*), ale nie jest terminem w rozumieniu encyklopedycznym oraz/lub nie jest wymienione w podstawie programowej, to błędu w takim sformułowaniu (np. **apokalipsa przepowiadana*) nie traktuje się jako błędu rzeczowego, a jako błąd językowy.

3. Kompozycja wypowiedzi: struktura, spójność i styl (maksymalnie 7 punktów)

Sprawdzając wypracowanie zdającego w tym kryterium, egzaminator będzie oceniał, czy:

1. w zakresie struktury wypowiedzi:

- kompozycja wypowiedzi jest funkcjonalna, tzn. czy układ i sposób przedstawienia treści pomaga w zrozumieniu wypowiedzi
- podział wypowiedzi – zarówno w skali ogólnej (wstęp, część zasadnicza, zakończenie), jak i w zakresie podziału na akapity – jest poprawny i funkcjonalny

2. w zakresie spójności wypowiedzi:

- wypowiedź jest spójna, tzn. złożona z elementów, które tworzą logiczną i uporządkowaną całość
- w wypowiedzi spójność jest zachowana zarówno wewnątrz zdań, jak również między zdaniami i akapitami

- w wypowiedzi użyte zostały odpowiednie środki językowe, np. wskaźniki zespolenia tekstu, struktury metatekstowe, leksykalne wykładniki spójności, które ułatwiają śledzenie toku rozumowania autora
3. w zakresie stylu wypowiedzi:
- styl wypowiedzi jest stosowny, tzn. czy zdający konsekwentnie posługuje się jednym, wybranym stylem, a jeżeli miesza różne style w wypowiedzi – to czy jest to uzasadnione (czy czemuś to służy, jest funkcjonalne) oraz czy zdający nie napisał wypowiedzi, stosując słownictwo charakterystyczne dla stylu potocznego w odmianie mówionej.

3a. Struktura wypowiedzi

Uporządkowanie elementów treściowych wypowiedzi	Podział wypowiedzi	Liczba punktów	
Elementy treściowe wypowiedzi w całości lub w przeważającej części pracy są zorganizowane problemowo.	Poprawny zarówno w skali ogólnej (wstęp, część zasadnicza, zakończenie), jak i w zakresie struktury akapitów; sposób podziału tekstu pomaga w zrozumieniu tez zdającego. Dopuszczalna 1 usterka.	3 pkt	A
	Usterki w podziale tekstu w skali ogólnej (wstęp, część zasadnicza, zakończenie) ALBO w zakresie struktury akapitów.	2 pkt	B
	Usterki w podziale tekstu w skali ogólnej (wstęp, część zasadnicza, zakończenie) ORAZ w zakresie struktury akapitów.	1 pkt	C
<ul style="list-style-type: none"> W pracy podjęta jest próba organizacji elementów treściowych wypowiedzi problemowo. Elementy treściowe wypowiedzi zorganizowane w pracy częściowo problemowo, częściowo wyłącznie pod względem formalnym. Elementy treściowe wypowiedzi w całości lub w przeważającej części pracy zorganizowane wyłącznie pod względem formalnym, np. wg kolejno omawianych tekstów 	Poprawny zarówno w skali ogólnej (wstęp, część zasadnicza, zakończenie), jak i w zakresie struktury akapitów; sposób podziału tekstu pomaga w zrozumieniu tez zdającego. Dopuszczalna 1 usterka.	2 pkt	D
	Usterki w podziale tekstu w skali ogólnej (wstęp, część zasadnicza, zakończenie) ALBO w zakresie struktury akapitów.	1 pkt	E
	Usterki w podziale tekstu w skali ogólnej (wstęp, część zasadnicza, zakończenie) ORAZ w zakresie struktury akapitów.	0 pkt	F

literackich.			
Elementy treściowe wypowiedzi niezorganizowane; wypowiedź stanowi zbiór w znacznej mierze niezależnych elementów.		0 pkt	G

Wyjaśnienia (kryterium 3a – *Struktura wypowiedzi*)

- Elementy treściowe wypowiedzi to – najogólniej rzecz ujmując – „bloki”, na które podzielone jest wypracowanie (w najprostszej formie: wstęp – część zasadnicza (rozwińcie) – zakończenie, ale „część zasadnicza” zazwyczaj jest dzielona na kolejne „bloki”, tj. akapity).

  - Elementy treściowe wypowiedzi są zorganizowane problemowo (w toku problemowym), jeżeli każdy z „bloków” w części zasadniczej wypracowania omawia np. jeden aspekt tematu. Omawiając wybrany aspekt, zdający przywołuje argumentację i przykłady z różnych tekstów literackich / kontekstów; czynnikiem organizującym dany „blok” jest właśnie problem („ponadtekstowo”, „międzytekstowo”), a nie dany tekst literacki.
  - Możliwa jest sytuacja, w której zorganizowanie problemowe „pokrywa się” ze zorganizowaniem według kolejno omawianych tekstów literackich, jeżeli w pracy widoczny jest zamysł kompozycyjny wskazujący na ustrukturyzowanie wypowiedzi według tematów, np. kolejny tekst literacki stanowi przykład umożliwiający np. uszczegółowienie wcześniej omawianego zagadnienia.
  - Elementy treściowe wypowiedzi są zorganizowane wyłącznie pod względem formalnym (w toku liniowym), jeżeli każdy z „bloków” w części zasadniczej wypracowania dotyczy innego tekstu literackiego / kontekstu, a jedynym identyfikowalnym czynnikiem organizującym taki układ jest po prostu omawianie w kolejnych „blokach” zagadnień dotyczących kolejnych tekstów / kontekstów; tekst jest zorganizowany wg tekstów „jeden po drugim” (np. zmiana kolejności akapitów nie wpływa na strukturę tekstu).
- Ocena podziału wypowiedzi w skali ogólnej wymaga rozważenia proporcji i funkcjonalności zasadniczych „bloków” pracy, tj. wstępu – części zasadniczej – zakończenia. Usterki w podziale wypowiedzi w skali ogólnej mogą wynikać z np. nieproporcjonalnie i niefunkcjonalnie długiego wstępu, zbyt krótkiego (lakonicznego) zakończenia lub braku jednego z tych „bloków”.
- Ocena podziału wypowiedzi na akapity wymaga rozważenia, czy logika wyводу została odzwierciedlona w podziale na graficznie wyodrębnione i funkcjonalne akapity. Usterki w podziale wypowiedzi na akapity mogą wynikać np. z faktu, że w pracy występują wyodrębnione graficznie akapity, które nie stanowią zwartej myślowo całości, albo występują akapity, które powinny zostać podzielone na mniejsze bloki, ponieważ taki akapit zawiera kilka wątków (każdy z takich wątków stanowi sam w sobie zwartą myślowo całość).
- W ocenie struktury wypowiedzi nie uwzględnia się niezrealizowania przez zdającego któregoś z elementów tematu, np. nieodwołania się w ogóle do jednego z tekstów wskazanych w temacie jako obowiązkowy.

3b. Spójność wypowiedzi

Wypowiedź jest w całości spójna lub występują w niej nie więcej niż 2 zaburzenia w spójności (tj. logice, uporządkowaniu) na poziomie poszczególnych akapitów ORAZ/LUB całej wypowiedzi.	3 pkt
W wypowiedzi występuje 3–5 zaburzeń w spójności (tj. logice, uporządkowaniu) na poziomie poszczególnych akapitów ORAZ/LUB całej wypowiedzi.	2 pkt
<ul style="list-style-type: none"> W wypowiedzi występuje 6–8 zaburzeń w spójności (tj. logice, uporządkowaniu) na poziomie poszczególnych akapitów ORAZ/LUB całej wypowiedzi. LUB <ul style="list-style-type: none"> Wstęp pracy jest treściowo niespójny z częścią zasadniczą pracy ALBO z zakończeniem pracy. ALBO <ul style="list-style-type: none"> Zakończenie pracy jest treściowo niespójne z wstępem ALBO częścią zasadniczą pracy.	1 pkt
<ul style="list-style-type: none"> W wypowiedzi występuje 9 lub więcej zaburzeń w spójności (tj. logice, uporządkowaniu) na poziomie poszczególnych akapitów ORAZ/LUB całej wypowiedzi. LUB <ul style="list-style-type: none"> Wstęp pracy jest treściowo niespójny z częścią zasadniczą pracy ORAZ z zakończeniem pracy. ALBO <ul style="list-style-type: none"> Zakończenie pracy jest treściowo niespójne z wstępem ORAZ częścią zasadniczą pracy.	0 pkt

Wyjaśnienia (kryterium 3b – Spójność wypowiedzi)

- Wypowiedź jest spójna, jeżeli elementy, które ją tworzą, stanowią logiczną i uporządkowaną całość.
- Wywód jest uporządkowany, jeśli każdy kolejny akapit wynika z poprzedniego, a np. przestawienie akapitów zaburzyłoby tok rozumowania przyjęty przez zdającego.
- Zaburzenia w spójności mogą wynikać m.in. z:
  - błędów logicznych, w tym np. zbyt daleko idących uogólnień, nieuzasadnionych wniosków (np. wnioski w zakończeniu pracy nie wynikają z przeprowadzonego rozumowania), sprzecznych stwierdzeń
  - odstępstw od podporządkowania wyводу myśli przewodniej, np. wypracowanie zawiera niefunkcjonalne fragmenty stanowiące niezwiązane z tematem wątki poboczne
  - zredagowaniu wstępu lub rozwinięcia, lub zakończenia, lub akapitu, które nie pasują logicznie do pozostałej części wypracowania, nie łączą się logicznie z poprzedzającą je częścią / poprzedzającym je akapitem
  - rozwijania jednocześnie więcej niż jednego wątku („zazębiana” się wątków)
  - pomijania pośrednich ogniw rozumowania, tzw. skróty myślowe
  - wprowadzenie treści nieistotnych, zbędnych dla pracy, bez związku/pozostających

<p>w wątpliwym związku z tematem/wywodem</p> <p>g) wprowadzania dygresji stosowanych niefunkcjonalnie</p> <p>h) przerywania toku myślenia zbędnymi zdaniem.</p> <p>4. Błędy w spójności <u>wewnątrz akapitów</u> oznaczają np. nielogiczne połączenia zdań w akapicie oraz brak zastosowania w nim wskaźników zespolenia.</p> <p>5. Błędy w spójności <u>między akapitami</u> oznaczają nielogiczne powiązanie danego akapitu z poprzednim lub poprzednimi akapitami oraz brak zastosowania wskaźników zespolenia między akapitami.</p>

3c. Styl wypowiedzi

Styl w całości lub w przeważającej części stosowny, tj. adekwatny do odmiany pisanej języka oraz do sytuacji komunikacyjnej (jednorodny albo funkcjonalnie niejednorodny).	1 pkt
Wypracowanie nie spełnia warunków określonych w kategorii „1 pkt”.	0 pkt

Wyjaśnienia (kryterium 3c – Styl wypowiedzi)

1. Styl wypowiedzi – co do zasady – powinien być: jasny, prosty (nie: zawity, pretensjonalny), zwięzły, jednolity. Dodatkowo może być żywy, obrazowy.
2. Wypracowanie powinno być napisane stylem stosownym do sytuacji komunikacyjnej, jaką jest egzamin maturalny, co oznacza, że nie należy redagować go, stosując słownictwo charakterystyczne dla stylu potocznego w odmianie mówionej. Styl uznaje się za stosowny w przeważającej części, jeżeli jest stosowany w orientacyjnie 2/3 pracy. Styl jest niestosowny do sytuacji komunikacyjnej, jeżeli orientacyjnie ok. 2/3 wypracowania zredagowane jest przy użyciu struktur językowych charakterystycznych dla stylu potocznego w odmianie mówionej
3. Styl wypracowania jest jednorodny, jeśli zdający konsekwentnie posługuje się jednym, wybranym stylem, odpowiednim dla treści i formy wypowiedzi, lub miesza różne style w wypowiedzi, ale jest to uzasadnione i celowe.
4. Indywidualne upodobania stylistyczne egzaminatora nie mogą wpływać na ocenę stylu pracy zdającego.

4. Język wypowiedzi (maksymalnie 10 punktów)

Sprawdzając wypracowanie zdającego w tym kryterium, egzaminator będzie oceniał:

1. *w odniesieniu do zakresu i poprawności środków językowych:*
  - czy zdający poprawnie użył w wypowiedzi różnych rodzajów zdań i bogatej leksyki (np. frazeologizmów, wyrazów rzadziej używanych w języku białoruskim), czy też ograniczył się do najprostszych środków językowych
  - czy środki językowe, których użył zdający, pozwalają mu zrealizować temat w sposób swobodny i precyzyjny, czy też pobieżny, sprawiający trudność w zrozumieniu tekstu
  - ile błędów językowych, w tym błędów stylistycznych, zdający popełnił w pracy

2. w odniesieniu do poprawności ortograficznej:

- ile błędów ortograficznych zdający popełnił w pracy

3. w odniesieniu do poprawności interpunkcyjnej:

- ile błędów interpunkcyjnych zdający popełnił w pracy.

4a. Zakres i poprawność środków językowych

Oceniając język wypowiedzi, egzaminator najpierw oceni zakres użytych środków językowych, a następnie – ich poprawność. Ostateczną liczbę punktów ustali na podstawie oceny obu tych aspektów wypowiedzi, zgodnie z poniższą tabelą.

Poprawność środków Zakres środków		Nie więcej niż 4 błędy jęz.	5–7 błędów jęz.	8–10 błędów jęz.	11–12 błędów jęz.	13–14 błędów jęz.	15–18 błędów jęz.	19 lub więcej błędów jęz.
		A	B	C	D	E	F	G
1.	Szeroki zakres środków językowych, tzn. <ul style="list-style-type: none"> • zróżnicowana składnia, • zróżnicowana leksyka, w tym np. bogata frazeologia, precyzyjne słownictwo, umożliwiających pełną i swobodną realizację tematu. 	6 pkt	5 pkt	4 pkt	3 pkt	2 pkt	1 pkt	0 pkt
2.	Zadawalający zakres środków językowych, tzn. składnia i leksyka stosowne / odpowiednie do realizacji tematu.	5 pkt	4 pkt	3 pkt	2 pkt	1 pkt	0 pkt	0 pkt
3.	Wąski zakres środków językowych, tzn. składnia i leksyka proste / ograniczone, utrudniające realizację tematu.	4 pkt	3 pkt	2 pkt	1 pkt	0 pkt	0 pkt	0 pkt

Przykładowo za wypowiedź, w której zakres środków językowych wykorzystanych przez zdającego jest zadowalający, i znajdują się w niej 4 błędy językowe, egzaminator przyzna 5 punktów w tym kryterium.

Wyjaśnienia (kryterium 4a)

1. Nie każde nieprecyzyjne sformułowanie jest niepoprawne językowo (stanowi błąd językowy); może być przejawem nieporadności językowej. Błędem jest nieporadność językowa będąca oczywistym nieuzasadnionym naruszeniem obowiązującej normy językowej.
2. W wypracowaniu występuje zróżnicowana składnia, jeżeli w pracy zdający wykorzystał poprawnie co najmniej 4 różne struktury składniowe, np.: zdanie pojedyncze, zdanie złożone, zdanie wielokrotnie złożone, równoważnik zdania, imiesłowy równoważnik zdania, strona bierna, paralelizm składniowy, poprawne wprowadzanie cytatu, zdanie pytające.
3. W wypracowaniu występuje zróżnicowana leksyka, jeżeli w pracy zdający np.: nie stosuje nieuzasadnionych powtórzeń, stosuje wyrazy/wyrażenia synonimiczne, stosuje bogatą

frazeologię, używa precyzyjnego słownictwa, w tym np. terminologii.

4. W ocenie stopnia zróżnicowania leksyki uwzględnia się również umiejętnie stosowane:
- 1) wskaźniki zespolenia tekstu
  - 2) inne struktury metatekstowe, np.
    - a) metaorganizatory (np. *pokud jde o + temat*)
    - b) metaoperatory (np. *jinými slovy, totiž, například, to jest*)
  - 3) leksykalne wykładniki spójności, np.
    - a) homoleksja (np. Neustále vtipkoval. Jeho vtipy...; Toužil po domově..., touha ho pomalu zabíjela.....)
    - b) hiponimia (np. Takové teze lze nalézt u X a Y. Tito romantici...; ... najdeme nejčastěji u romantiků. Jak X, tak Y.....)
    - c) spójność synonimiczną (np. K problémům emocionálního charakteru se přidávají neúspěchy v práci. Už tak složitou situaci zhoršují rodinné trable.)
    - d) spójność opartą na antonimii (np. ... neustálé hádky. Tento nedostatek porozumění je charakteristický ...),
ułatwiająca śledzenie toku rozumowania³.

Praca jest bezbłędna albo zawiera nie więcej niż 2 błędy ortograficzne.	2 pkt
Praca zawiera 3–5 błędów ortograficznych.	1 pkt
Praca zawiera 6 lub więcej błędów ortograficznych.	0 pkt

Uwaga: Ten sam wyraz zapisany niepoprawnie ortograficznie, powtórzony w wypracowaniu, jest liczony jako jeden błąd ortograficzny.

4b. Poprawność ortograficzna

Praca jest bezbłędna albo zawiera nie więcej niż 5 błędów interpunkcyjnych.	2 pkt
Praca zawiera 6–9 błędów interpunkcyjnych.	1 pkt
Praca zawiera 10 lub więcej błędów interpunkcyjnych.	0 pkt

³ Na podstawie: Tymiakin L. (2004), *Kompozycja uczniowskiego tekstu argumentacyjnego*, „Annales Universitatis Mariae Curie-Skłodowska Lublin – Polonia”, vol. XXII, s. 1–13. Tłumaczenie przykładów na język czeski – Robert Kulmiński.

Uwagi ogólne:

1. Jeżeli wypowiedź jest nieczytelna (w rozumieniu czytelności zapisu), egzaminator oceni ją w każdym kryterium na 0 punktów.
2. Jeżeli wypowiedź nie zawiera w ogóle rozwinięcia (np. zdający napisał tylko wstęp), egzaminator przyzna 0 punktów w każdym kryterium.
3. Jeżeli wypowiedź zawiera mniej niż 250 wyrazów, jest oceniana wyłącznie w kryteriach: *Spełnienie formalnych warunków polecenia* oraz *Kompetencje literackie i kulturowe*. W pozostałych kryteriach egzaminator przyzna 0 punktów.
4. Jeżeli wypowiedź jest napisana niesamodzielnie, np. zawiera fragmenty odtworzone z podręcznika lub innego źródła, w tym internetowego, lub jest przepisana od innego zdającego, wówczas egzamin z języka czeskiego, w przypadku takiego zdającego, zostanie unieważniony.
5. Zabronione jest pisanie wypowiedzi obraźliwych, wulgarnych lub propagujących postępowanie niezgodne z prawem. W przypadku takich wypowiedzi zostanie podjęta indywidualna decyzja dotycząca danej pracy, np. nie zostaną przyznane punkty za styl i język lub cała wypowiedź nie będzie podlegała ocenie.

2.1. Przykładowe zadania z rozwiązaniami. Część ustna

W *Informatorze* dla każdego zadania podano:

- najważniejsze wymagania ogólne i szczegółowe, które są sprawdzane w tym zadaniu
- poprawne rozwiązanie każdego zadania.

Zadanie 1. Lektura obowiązkowa

Souhlasíte s tvrzením: láska má řadu odstínů? Zvažte otázku na základě básně Františka Gellnera *Demaskovaná láska* a vybraného literárního díla.

Dobře jsem jed a dobře jsem pil
na večer ve Pšorrbroji
a v noci jsem se nasytil
smyslnou láskou tvouj.
Tvá malá ramena líbal jsem
něžně znova a znova.
V přívalu vděčnosti říkal jsem
sladká a dětinská slova.
Nevím, ženo, jak v tobě d'as
vzbudil šlapanou pýchu,
že ironisovat začalas
vážnost našeho hříchu
a sliby, které se neplní,
a vášeň, co do rána zchladne,
a něhu, jež nitro nezvlní,
za niž se zastydím za dne.
Zamrazilo mne. Pravdy slov tvých
vědom byl jsem si zcela.
Drzé své ruce jsem zahanben zdvih'
s tvého dívčího těla.

Gellner, František, *Po nás ať přijde potopa! : básně*, Praha 1901, s. 26.

Wymagania ogólne

- I. Świadomość własnego dziedzictwa narodowego [...].
  1. Rozumienie znaczenia literatury i kultury w kształtowaniu poczucia tożsamości narodowej [...].
- II. Kształcenie językowe.
  1. Rozumienie wartości języka ojczystego oraz jego funkcji w budowaniu wspólnoty rodzinnej, narodowej i kulturowej.
  2. Kształtowanie odpowiedzialności za świadome posługiwanie się językiem ojczystym.
  5. Pogłębianie umiejętności porozumiewania się (słuchania, mówienia, czytania i pisanie) w sytuacjach prywatnych i publicznych [...].
  6. Pogłębianie umiejętności poprawnego mówienia [...] zgodnego z zasadami poprawności językowej.
- III. Kształcenie literackie i kulturowe.
  1. Pogłębianie umiejętności analizy i interpretacji utworów literackich i innych tekstów kultury z wykorzystaniem właściwej terminologii.
  3. Pogłębianie zdolności rozumienia wartości o charakterze narodowym [...] i uniwersalnym.
- IV. Tworzenie wypowiedzi.
  1. Rozwijanie i pogłębianie umiejętności wypowiadania się w różnych formach.
  3. Doskonalenie posługiwania się zasadami retoryki, w szczególności argumentowania.
  5. Wyrażanie własnych poglądów i opinii.

Wymagania szczegółowe

- I. Świadomość własnego dziedzictwa narodowego [...]. Zdający:
  - 2) rozumie tematy, motywy, toposy charakterystyczne dla literatury narodowej;
  - 3) rozumie związki poznanych utworów z życiem narodu i różnych grup wspólnotowych;
- II. 3. Komunikacja językowa i kultura języka. Zdający:
  - 1) sprawnie posługuje się oficjalną i nieoficjalną odmianą języka narodowego [...];
  - 8) stosuje zasady etyki i etykiety językowej, wie, w jaki sposób zwracać się do rozmówcy w zależności od sytuacji i relacji z rozmówcą.
- III. 1. Analiza i interpretacja utworów literackich. Zdający:
  - 7) rozpoznaje podstawowe motywy [...] oraz ich funkcje w utworze;
  - 8) wykorzystuje w interpretacji elementy znaczące dla odczytania sensu utworu (tytuł, podtytuł, puenta, kompozycja, słowa kluczowe, motto);
  - 9) wykorzystuje w interpretacji utworu konteksty: literacki, kulturowy, filozoficzny, biograficzny;
  - 10) dostrzega obecne w utworach literackich oraz innych tekstach kultury wartości narodowe [...].
- IV. 1. Mówienie. Zdający:
  - 1) tworzy samodzielną wypowiedź argumentacyjną według podstawowych zasad logiki i retoryki (stawia tezę lub hipotezę, dobiera argumenty, porządkuje je, hierarchizuje, dokonuje ich selekcji pod względem użyteczności wypowiedzi, podsumowuje, dobiera przykłady ilustrujące wywód myślowy, przeprowadza prawidłowe wnioskowanie);
  - 2) przygotowuje wypowiedź (analizuje temat, dostosowuje do niego formę wypowiedzi, sporządza plan wypowiedzi);
  - 3) publicznie wygłasza przygotowaną przez siebie wypowiedź, dbając o dźwiękową wyrazistość przekazu (w tym także tempo mowy i donośność, poprawny akcent wyrazowy oraz poprawną intonację zdania);

4) hierarchizuje informace w zależności od ich funkcji w przekazie.

Przykładowa realizacja (1)

Úvod

Láska je univerzální téma provázející nejen lidské životy, ale také umění a literaturu. Jeho všeobecnost s sebou přináší také různé formy a odstíny – partnerská láska, rodičovská láska, platonická láska, ale právě i láska k umění nebo literatuře. Jejich výčet by byl nekonečný. František Gellner se ve své básni *Demaskovaná láska* věnuje především lásce fyzické.

Stat'

Básník popisuje své vzpomínky na noc strávenou s milenkou. Jeho popis je plný něhy a sladkých slov, která vypovídají o intenzitě jeho citů. Gellnerova láska je však „demaskovaná“ a konfrontována s realitou, když jeho partnerka začíná ironizovat vážnost jejich vztahu a sliby, které nebyly naplněny, a oprávněně poukazuje na to, že se za jeho něžnými slovy neskrývá cit, který by vydržel déle než danou noc. Autor v básni vykresluje odstíny lásky od sladké něhy po bolestnou realitu nesplněných slibů.

Při srovnání s povinnou četbou, například s klasickou lyrickoepickou skladbou Karla Hynka Máchy *Máj*, můžeme vidět rozdíly v náhledu na lásku. Zatímco Gellnerova báseň má realistické prvky, soustřeďuje se na fyzické projevy lásky a její nestálost, *Máj* představuje romantický, avšak tragický příběh lásky. V *Máji* čeká Jarmila na svého milého Viléma, který však nepřichází; je to proto, že tou dobou očekává lapka Vilém ve vězení svou popravu – zabil svého soka v lásce, aniž by věděl, že se jednalo o jeho vlastního otce, který ho v dětství vyhnal z domu. Vinu Vilém přičítá především svému sobeckému otci. Po jeho smrti přichází na místo popravu básník Hynek, Máchovo alter ego, který se s Vilémem ztotožňuje. Vypráví ale příběh někoho jiného, zatímco Gellner ve své básni sebekriticky reflektuje svou vlastní pozici.

Ironií je, že zatímco Máchovy osobní šifrované deníky, které se staly známou pikantérií předávanou i v rámci hodin české literatury, představují právě ty nejintimnější podoby fyzické lásky, jeho *Máj* se stal klasickým dílem českého romantismu, které ukazuje, jakých strašlivých podob může osudová láska nabývat. Ze zmíněného Máchova opusu i Gellnerovy básně je ale patrné, že každý z různých odstínů lásky může mít i svou negativní stránku – ať už vede k tragické smrti několika lidí jako v případě *Máje*, nebo jen k nenaplněným slibům a studu jako v případě *Demaskované lásky*.

Závěr

Je evidentní, že láska má mnoho odstínů, ačkoli ne všechny mohou být vnímány jako krásné. František Gellner, Karel Hynek Mácha a další autoři nám prostřednictvím svých děl představují různé náhledy na lásku, od romantické věčné lásky po fyzickou lásku dočasnou. Každý odstín lásky přináší své vlastní výzvy a radosti, ale také stránky, které už tak krásné nejsou.

Przykładowa realizacja (2)

Úvod

Láska, nevyčerpatelný zdroj inspirace pro umělce, básníky a spisovatele, se často jeví jako komplexní soubor emocí a prožitků. Jsou však všechny odstíny lásky pouze krásné, nebo mají i své stinné stránky? František Gellner prostřednictvím básně *Demaskovaná láska* představuje svůj pohled na lásku a různé její nuance.

Stat'

Gellnerova báseň líčí jednu požitkářskou noc plnou radostí – po jídle a pití v Pšorrbroji se autor „nasytil“ také smyslnou láskou milenky. Nicméně, jak název naznačuje, básníková vyznání lásky jsou jeho partnerkou „demaskovaná“ – básník se setkává s ironií a je konfrontován se svými nesplněnými sliby, což ho přivádí k sebereflexi a zamyšlení nad povahou lásky.

V Gellnerově básni žena není pouze objektem svedení, ale sama aktivně o povaze vztahu mluví – nastavuje básníkovi zrcadlo, upozorňuje ho na neupřímnost jeho slibů, na to, že se nejedná o vážný vztah, že nebude mít dlouhého trvání. Nejen že tak žena ironizuje básníka, ale básník tak ironizuje i sám sebe a svůj hédonismus. V jiných klasických dílech české literatury ale podobné „svedení“ může vést k úplně jiné míře introspekce a tragických důsledků.

To je případ například básnické skladby *Dceřina kletba* ze sbírky *Kytice* Karla Jaromíra Erbena. Jde o dialog matky s dcerou – dcera byla svedena a nemanželské dítě, které v tomto vztahu zplodila, zabije. Bude tak odsouzena za vraždu a oběšena. V dialogu s matkou se sice objevuje i výčitka milenci, ale mnohem větší vinu – za nedostatečnou výchovu – dcera přikládá své matce, kterou prokleje. Zde se projevuje také odlišný postoj k morálce – zatímco Gellner bere nemanželský sex jako něco oboustranně konsenzuálního, kde nikdo nenese jasnou „vinu“ a kritizovat je možné maximálně neupřímnost jeho slibů, v Dceřině kletbě nejenže vede podobná situace k vraždě novorozence, ale pocit viny pronásleduje především ženy – ať už dceru, kterou situace přinutí k zoufalému činu, nebo její matku, jejíž výchova prý za celou situaci může.

Závěr

Jak ukazují tyto příklady, i fyzická láska může mít různé odstíny. Od toho se odvíjí také negativní aspekty, které přináší – může se jednat jen o výsměch a kritiku, ale také o přenášení viny na druhé a dokonce smrt. I krásné a potěšující stránky lásky, včetně té fyzické, tedy mohou mít důsledky, které tak krásné nejsou.

Zadanie 2. Kultura: literatura, sztuka, język

Przykład 1.

Motiv smrti v umění. Zvažte problém na základě obrazu *Triumf smrti* Pietera Brueghela staršího a vybraného literárního díla.

<https://pl.wikipedia.org>

Wymagania ogólne

- I. Świadomość własnego dziedzictwa narodowego [...].
  1. Rozumienie znaczenia literatury i kultury w kształtowaniu poczucia tożsamości narodowej [...].
- II. Kształcenie językowe.
  1. Rozumienie wartości języka ojczystego oraz jego funkcji w budowaniu wspólnoty rodzinnej, narodowej i kulturowej.
  2. Kształtowanie odpowiedzialności za świadome posługiwanie się językiem ojczystym.
  5. Pogłębianie umiejętności porozumiewania się (słuchania, mówienia, czytania i pisanie) w sytuacjach prywatnych i publicznych [...].
  6. Pogłębianie umiejętności poprawnego mówienia [...] zgodnego z zasadami poprawności językowej.
- III. Kształcenie literackie i kulturowe.
  1. Pogłębianie umiejętności analizy i interpretacji utworów literackich i innych tekstów kultury z wykorzystaniem właściwej terminologii.
  3. Pogłębianie zdolności rozumienia wartości o charakterze narodowym, etnicznym i uniwersalnym.

IV. Tworzenie wypowiedzi.

1. Rozwijanie i pogłębianie umiejętności wypowiadania się w różnych formach.
3. Doskonalenie posługiwania się zasadami retoryki, w szczególności argumentowania.
5. Wyrażanie własnych poglądów i opinii.

Wymagania szczegółowe

- I. Świadomość własnego dziedzictwa narodowego [...]. Zdający:
  - 2) rozumie tematy, motywy, toposy charakterystyczne dla literatury narodowej;
  - 3) rozumie związek poznanych utworów z życiem narodu i różnych grup wspólnotowych;
- II. 3. Komunikacja językowa i kultura języka. Zdający:
  - 1) sprawnie posługuje się oficjalną i nieoficjalną odmianą języka narodowego [...];
  - 8) stosuje zasady etyki i etykiety językowej, wie, w jaki sposób zwracać się do rozmówcy w zależności od sytuacji i relacji z rozmówcą.
- III. 1. Analiza i interpretacja utworów literackich. Zdający:
  - 7) rozpoznaje podstawowe motywy [...] oraz ich funkcje w utworze;
  - 8) wykorzystuje w interpretacji elementy znaczące dla odczytania sensu utworu (tytuł, podtytuł, puenta, kompozycja, słowa klucze, motto);
  - 9) wykorzystuje w interpretacji utworu konteksty: literacki, kulturowy, filozoficzny, biograficzny;
  - 10) dostrzega obecne w utworach literackich oraz innych tekstach kultury wartości narodowe [...].
- III. 2. Odbiór tekstów kultury. Zdający:
  - 1) interpretuje dzieła sztuki.
- IV. 1. Mówienie. Zdający:
  - 1) tworzy samodzielną wypowiedź argumentacyjną według podstawowych zasad logiki i retoryki (stawia tezę lub hipotezę, dobiera argumenty, porządkuje je, hierarchizuje, dokonuje ich selekcji pod względem użyteczności wypowiedzi, podsumowuje, dobiera przykłady ilustrujące wywód myślowy, przeprowadza prawidłowe wnioskowanie);
  - 2) przygotowuje wypowiedź (analizuje temat, dostosowuje do niego formę wypowiedzi, sporządza plan wypowiedzi);
  - 3) publicznie wygłasza przygotowaną przez siebie wypowiedź, dbając o dźwiękową wyrazistość przekazu (w tym także tempo mowy i donośność, poprawny akcent wyrazowy oraz poprawną intonację zdania);
  - 4) hierarchizuje informacje w zależności od ich funkcji w przekazie.

Przykładowa realizacja (1)

Úvod

Smrt je neodmyslitelnou součástí lidského života i života společnosti. Jedná se o fenomén, který má mnoho podob, každá kultura s ní pracuje trochu jinak, ale je natolik nevyhnutelná, že se s ní každý člověk v různé míře nutně musí mnohokrát setkat. Jako taková je proto vždy vděčným uměleckým námětem a inspiruje umělce k tomu, aby se pokusili zachytit její podstatu a význam. Motiv smrti se promítá do různých forem umění, ať už literatury, sochařství nebo malířství. Jedním z celosvětově proslulých příkladů je obraz *Triumf smrti* od Pietera Brueghela staršího.

Stat'

Triumf smrti Brueghela staršího je majestátním zobrazením smrti, která bezohledně ovládá všechny aspekty lidského života. Kostlivci a scény zkázy představují nevyhnutelnost smrti – mezi mrtvými jsou navíc jak král, tak chudina, smrt si tedy bere lidi bez ohledu na postavení nebo bohatství. Tato alegorie nabízí reflexi nad konečností a pomíjivostí věcí, která je i skoro půl tisíciletí po svém zhotovení působivá a aktuální. Zpustošená země a scény připomínající bitevní pole navíc evokují hrůzy války.

Při srovnání s povinnou četbou, například se sbírkou povídek *Smrt krásných srnců* Oty Pavla, můžeme vidět odlišný přístup k tématu smrti. Povídka *Smrt krásných srnců* sleduje život židovské rodiny po vyhlášení protektorátu. Synům Hugovi a Jiřímu přijde předvolání k transportu do koncentračního tábora a jejich otec se rozhodne, že by se měli ještě najíst masa, aby byli silní. Uchýlí se proto k pytláčení. Po peripetiích se vrací domů se zvěřinou a dává synům před odjezdem najíst – což jim patrně zachránilo život.

Smrt se tak stává součástí jejich každodenní reality, ačkoliv v jiném kontextu než na Brueghelově obraze. Na rozdíl od monumentální Brueghelovy scény je Pavlův náčrtek intimní a poetický. Smrt se zde objevuje ve dvou podobách – jako smrt zvířete, které je svým způsobem obětinou, ale hlavně jako hrozba pro židovské obyvatele během protektorátu. Této hrozbě čelí jak synové mířící do koncentračního tábora, tak tatínek, který si sundává povinnou Davidovu hvězdu a vydává se pytláčit, aby zvýšil šance svých synů na přežití.

Triumf smrti a *Smrt krásných srnců* představují různé pohledy na motiv smrti v umění. Brueghelův obraz evokuje v divácích pocity úcty k nevyhnutelnosti a monumentálnosti smrti, zatímco Pavlova povídka poukazuje na to, že smrt je součástí každodenního rodinného života – zároveň ale citlivým způsobem upozorňuje na hrůzy holocaustu.

Závěr

Každý ve svém díle zanechal specifický otisk – v Brueghelově obraze najdeme mnoho motivů najednou, je možné ho sledovat hodiny nebo se k němu stále vracet a pokaždé najdeme něco nového. Pavel je ve svém zacházení s motivem smrti přímočařejší, ale díky specifické poetice každodennosti a autobiografickým prvkům rovněž přinutí čtenáře k introspekci. Oba umělci pomáhají rozšiřovat naše porozumění smrti a jejímu vlivu na lidskou existenci.

Przykładowa realizacja (2)

Úvod

Smrt je nevyhnutelný průvodce lidským životem a jako taková se odrazila v mnoha uměleckých dílech, zpracovávajících její různé aspekty a významy. Motiv smrti v umění ale nemusí být vždy jen prvoplánově temný a depresivní zobrazení, může obsahovat také jisté prvky hravosti. To je také příklad obrazu *Triumf smrti* od Pietera Brueghela staršího.

Stat'

Triumf smrti Brueghela staršího je komplexní alegorie, která se věnuje nevyhnutelnosti a vše pronikající moci smrti nad lidským životem. Na obraze jsou zobrazeni kostlivci (a to nejen lidští, ale také skelety koní nebo psů), kteří pustoší krajinu a ukazují, že smrt nezná rozdíly ve věku, bohatství ani společenském postavení. Výtvarná síla Brueghelova díla tkví ale také v jeho schopnosti hrůzu smrti ironizovat – na obraze tak můžeme najít množství zábavných detailů, některé výjevy mají charakter karnevalu. To ale neubírá obrazu na působivosti, právě naopak – využívá humoru proto, aby člověka přiměl k přemýšlení.

Podobný přístup můžeme pozorovat i u literárních děl. Příkladem může být román Jaroslava Haška *Osudy dobrého vojáka Švejka za světové války*. Kniha – rovněž pomocí vršení ironických a humorných motivů – reflektuje absurditu smrti ve válce. Stala se jedním

z klasických a stále populárních děl české literatury, které mnohokrát vyšlo i v zahraničním nákladu. Pro mnoho Čechů se Švejk pro svůj humor a nezdolnost stal symbolem české „národní“ povahy. Věci se mu prostě jen tak přihodí, ale téměř vždy z nich vyjde pozitivně – nebo si v dané situaci alespoň pozitivní stránku dovede najít.

Švejk je dodnes nejednoznačná postava. Není jasné, zda je skutečně naivní a hloupý, zda naivitu a hloupost jen předstírá, nebo zda se jedná o jeho způsob vyrovnávání se s realitou první světové války, která byla bezprecedentní událostí moderních dějin. Jeho příběh je epizodickým sledem náhodných setkání s různými pozitivními stránkami tehdejšího života, ale také s utrpením a smrtí. Švejk se se vším vyrovnává svou svéráznou logikou – například když uprostřed ostřelování na frontě začne na nepřítele křičet: „Co blázníte? Vždyť jsou tady lidi.“ Tím vším Hašek zdůrazňuje nesmyslnost, ale zároveň také nevyhnutelnost celé válečné mašinérie. Tak jako Brueghelův obraz, i Haškův román nám humorným způsobem poskytuje pohled na válku a smrt jako na neoddělitelnou součást lidského života.

Závěr

Triumf smrti a *Osudy dobrého vojáka Švejka za světové války*, ačkoli se jedná o jinou uměleckou formu a jejich vznik od sebe dělí staletí, ukazují, jak může humor, ironie a absurdita pomoci nasvítit motiv smrti z různých perspektiv. Brueghelův obraz výtvarně zachycuje univerzální realitu nevyhnutelného konce, zatímco Haškova literární práce prostřednictvím humoru a absurdity vyzývá k zamyšlení nad nesmyslností smrti a války. Oba autoři tak snadno přístupným způsobem otevírají diskusi o lidské existenci a jejím konci.

Przykład 2.

Obraz mládí a přátelství v umění. Zvažte problém na základě románu *Zbabělci* Josefa Škvoreckého a vybraného literárního díla.

Wymagania ogólne

- I. Świadomość własnego dziedzictwa narodowego [...].
  1. Rozumienie znaczenia literatury i kultury w kształtowaniu poczucia tożsamości narodowej [...].
- II. Kształcenie językowe.
  1. Rozumienie wartości języka ojczystego oraz jego funkcji w budowaniu wspólnoty rodzinnej, narodowej i kulturowej.
  2. Kształtowanie odpowiedzialności za świadome posługiwanie się językiem ojczystym.
  5. Pogłębianie umiejętności porozumiewania się (słuchania, mówienia, czytania i pisanie) w sytuacjach prywatnych i publicznych [...].
  6. Pogłębianie umiejętności poprawnego mówienia [...] zgodnego z zasadami poprawności językowej.
- III. Kształcenie literackie i kulturowe.
  1. Pogłębianie umiejętności analizy i interpretacji utworów literackich i innych tekstów kultury z wykorzystaniem właściwej terminologii.
  3. Pogłębianie zdolności rozumienia wartości o charakterze narodowym [...] i uniwersalnym.
- IV. Tworzenie wypowiedzi.
  1. Rozwijanie i pogłębianie umiejętności wypowiadania się w różnych formach.
  3. Doskonalenie posługiwania się zasadami retoryki, w szczególności argumentowania.
  5. Wyrażanie własnych poglądów i opinii.

Wymagania szczegółowe

- I. Świadomość własnego dziedzictwa narodowego lub etnicznego. Zdający:
  - 2) rozumie tematy, motywy, toposy charakterystyczne dla literatury narodowej;
  - 3) rozumie związki poznanych utworów z życiem narodu i różnych grup wspólnotowych;
- II. 3. Komunikacja językowa i kultura języka. Zdający:
  - 1) sprawnie posługuje się oficjalną i nieoficjalną odmianą języka narodowego;
  - 8) stosuje zasady etyki i etykiety językowej, wie, w jaki sposób zwracać się do rozmówcy w zależności od sytuacji i relacji z rozmówcą.
- III. 1. Analiza i interpretacja utworów literackich. Zdający:
  - 7) rozpoznaje podstawowe motywy [...] oraz ich funkcje w utworze;
  - 8) wykorzystuje w interpretacji elementy znaczące dla odczytania sensu utworu (tytuł, podtytuł, puenta, kompozycja, słowa klucze, motto);
  - 9) wykorzystuje w interpretacji utworu konteksty: literacki, kulturowy, filozoficzny, biograficzny;
  - 10) dostrzega obecne w utworach literackich oraz innych tekstach kultury wartości narodowe [...]
- IV. 1. Mówienie. Zdający:
  - 1) tworzy samodzielną wypowiedź argumentacyjną według podstawowych zasad logiki i retoryki (stawia tezę lub hipotezę, dobiera argumenty, porządkuje je, hierarchizuje, dokonuje ich selekcji pod względem użyteczności wypowiedzi, podsumowuje, dobiera przykłady ilustrujące wywód myślowy, przeprowadza prawidłowe wnioskowanie);
  - 2) przygotowuje wypowiedź (analizuje temat, dostosowuje do niego formę wypowiedzi, sporządza plan wypowiedzi);
  - 3) publicznie wygłasza przygotowaną przez siebie wypowiedź, dbając o dźwiękową wyrazistość przekazu (w tym także tempo mowy i donośność, poprawny akcent wyrazowy oraz poprawną intonację zdania);
  - 4) hierarchizuje informacje w zależności od ich funkcji w przekazie.

Przykładowa realizacja (1)

Úvod

Přátelství, jedno z nejcennějších lidských pout, je jedním z univerzálních témat, která prostupují různé aspekty lidského života. Téma přátelství je ústřední dynamikou také v románu *Zbabělci* od Josefa Škvoreckého, kde se autor věnuje osudům mladých lidí v posledních dnech druhé světové války.

Stat'

Ve *Zbabělcích* je mládí a přátelství klíčovým motivem. Hlavní hrdina Danny a jeho kamarádi prožívají osudné dny v Kostelci, malém městě, které se připravuje na příchod osvoboditelských armád. Do těchto bezprecedentní události vstupují jejich každodenní motivace, například Dannyho neopětovaná láska k Ireně a potřeba se před ní předvést. Dannyho parta se ocitá ve víru události, dochází také k notným zklamáním – například když zjistí, že vedení města využívá záminky sestavení revolučních armád spíše proto, aby ho dostalo pod kontrolu, než kvůli pomoci v odboji proti Němcům. Společně se proto rozhodnou dezertovat. Skuteční „zbabělci“ z titulu románu ale nejsou Danny a jeho přátelé, nýbrž protektorátní kolaboranti, kteří sami na konci války začnou páchat ta největší zvěrstva.

Podobné motivy jako ve *Zbabělcích* je možné hledat například v románu Ericha Marii Remarqu *Na západní frontě klid*. Ten se neodehrává za druhé, ale za první světové války. Také však sleduje osudy středoškolských kamarádů, a především generační rozpory.

Přátelství, které vzniklo ve třídním kolektivu, kde se na popud svého profesora rozhodli chlapci vstoupit do armády, pokračuje i ve válečné vřavě. Válka ale není tak vznešená, jak si mladí muži představovali – tváří v tvář násilí tak postupně hlavnímu hrdinovi Pavlovi přátelé umírají. V závěru války umírá také on.

Závěr

Přátelství u Škvoreckého a Remarqu představuje nejen vzájemnou podporu, která mladým lidem pomáhá čelit nástrahám války a morálním dilematům. Přes všechny obtíže i neustálé riziko smrti zůstává tento vztah pevný a symbolizuje odolnost lidského ducha v dobách zkoušek. Zároveň je přátelství také strategií, která pomáhá čelit mezigeneračním rozporům i pocitům bezmocnosti a zoufalství ze života ve světě, který generace mladých sama nevytvořila, ve válkách, které sama nerozpoutala, ale cítí povinnost je pomoci ukončit. Román Josefa Škvoreckého nám tak přibližuje sílu mladého přátelství a jeho vliv na lidská rozhodnutí v nejméně předvídatelných chvílích.

Przykładowa realizacja (2)

Úvod

Přátelství, komplexní a někdy osudové pouto mezi lidmi, je tématem, které se často odráží v uměleckých dílech. Velmi často se v případech literárních děl jedná o přátelství mezi mladými lidmi, které jim pomáhá čelit bezprecedentním situacím a mezigeneračním sporům. To je také hlavním motivem románu *Zbabělci* od Josefa Škvoreckého, který je výjimečným zobrazením přátelství mezi mladými jedinci v časech nejistoty a války.

Stat'

V románu sledujeme osudy Dannyho a jeho přátel, které spojuje láska k jazzové hudbě, v posledních dnech druhé světové války na malém městě. Přátelství, jež spojuje tuto skupinu mladých lidí, zahrnuje nejen radost z hudby nebo každodenní starosti mladých, jako je zamilovanost, ale také setkání s válečnými zkouškami a závažnými morálními rozhodnutími. Vztahy mezi postavami jsou komplexní a odrážejí náročné podmínky doby. Zároveň je zde zobrazené přátelství věrné – chlapci drží při sobě, jejich vzájemné pouto je způsobem, jakým se vyrovnávají s nespravedlnostmi i tragédiemi, které je v nejistém světě jen pomalu končící války potkávají.

Opakem přátelství a solidarity mezi mladými lidmi, která jim pomáhá bojovat s generačními rozdíly a politicky rychle se měnícím světem, může být pomsta, jako je tomu například v románu *Žert* Milana Kundery. Podobně jako ve *Zbabělcích*, i zde sledujeme nástup komunismu – nikoli už ale v kontextu konce druhé světové války. Hlavní hrdina Ludvík je horlivým komunistou, ale kvůli žertovné pohlednici je ze strany vyhozen a musí nastoupit na vojnu. Po ní se rozhodne, že se svému bývalému příteli Zemánkovi, který za celou situaci stál, pomstí tím, že mu svede manželku. Neví ale, že spolu už nějakou dobu nežijí, a tato „pomsta“ byla vlastně úplně zbytečná. Nakonec potkává ještě dalšího přítele z mladých let, Jaroslava, avšak toto nejprve radostné setkání končí tím, že je Jaroslav s infarktem odvezen sanitkou do nemocnice.

Závěr

Zatímco *Žert* ukazuje, že mladistvé přátelství i politické přesvědčení může rychle „zkysnout“, *Zbabělci* přináší pohled na přátelství, které odolává zkouškám války a je silou, jež pomáhá překonávat těžkosti. Vztahy mezi postavami odhalují odvahu a solidaritu, kterou přátelství může poskytnout v období nejistoty. Román Josefa Škvoreckého nám tak

připomíná, že přátelství může být klíčem k lidské odolnosti a naději v nejvíce nepředvídatelných situacích.

Przykład 3.

Souhlasíte s následujícím tvrzením: interpretace světa je fixovaná v jazyce? Zvažte problém na základě přečteného fragmentu Petra Fidelia *Řeč komunistické moci* a vlastní zkušenosti.

Myšlení je závislé na řeči: řeč je to, jež dává myšlence tvar a zároveň prostředkuje spojení mezi lidskou myslí a světem. Myšlenka pouze myšlená je pořád ještě „ve stavu zrodu“, více méně vágní mlhovina; něco nedodělaného; hotová je teprve tehdy, je-li vyslovena. Tím se dostává do konfrontace s realitou, jak si ji člověk svou zkušeností osvojuje. A jak si ji osvojují ti druzí. Teprve v této konfrontaci se ukáže, zda moje drahá myšlenka opravdu za něco stojí. Většinou v té zkoušce neobstojí: ukáže se, že je třeba ji předělat, „přemyslet“.

Pak ovšem nesmírně záleží na tom, nakolik je jazyk, tento privilegovaný nástroj dorozumění, vskutku spolehlivým prostředníkem. Na první pohled se k tomuto úkolu nezdá příliš způsobilý, vždyť jeho charakteristickým rysem je mnohoznačnost, polysémie. [...] Tato „nedokonalost“ je ale pro myšlení koneckonců blahodárná: jestliže své pojmy [...] nemůžeme vtělit do slov jednoznačným a trvale platným způsobem, nutí nás to, abychom je neustále „kladli v potaz“, revidovali je a znovu je „pře-mýšleli“. [...]

Je-li tedy myšlení neustávajícím dialogem člověka se sebou samým a okolním světem, pak nezbytnou podmínkou veškerého myšlení je důvěryhodnost jazyka. Možnost dialogu [...] se zakládá na důvěře, že slova nás zásadně neklamou, že „vůz“ nemůže znamenat „kozu“ a naopak.

Teď už vidíme, jak by bylo možno lidskou mysl ochromit. Dvě věci jsou k tomu zapotřebí: vzít jí důvěru ke slovům, přesvědčit ji, že na ně není spolehnoutí, že nemají se skutečností nic společného, a za druhé – zmrazit přirozený, a tedy uspořádaný koloběh pojmů a slov a do jejich proměnlivých vztahů zavést mechanický pořádek.

Wymagania ogólne

II. Kształcenie językowe.

1. Rozumienie wartości języka ojczystego oraz jego funkcji w budowaniu wspólnoty rodzinnej, narodowej i kulturowej.
2. Kształtowanie odpowiedzialności za świadome posługiwanie się językiem ojczystym.
3. Poznawanie pojęć służących do opisywania języka jako narzędzia komunikacji.
4. Zdobycie funkcjonalnej wiedzy na temat wybranych zagadnień z zakresu gramatyki.
5. Pogłębianie umiejętności porozumiewania się (słuchania, mówienia, czytania i pisanie) w sytuacjach prywatnych i publicznych [...].
6. Pogłębianie umiejętności poprawnego mówienia i pisanie zgodnego z zasadami poprawności językowej.

Wymagania szczegółowe

- II. 2. Zróżnicowanie języka. Zdający:
- 3) rozpoznaje funkcję języka w tekście;
  - 4) dostrzega zróżnicowanie słownictwa rozpoznaje słownictwo ogólnonarodowe i słownictwo o ograniczonym zasięgu (wyrazy gwarowe, terminy naukowe, archaizmy i neologizmy, eufemizmy i wulgaryzmy);
  - 5) rozpoznaje wyrazy rodzime i zapożyczone, rozumie ich funkcję w tekście.
- II. 3. Komunikacja językowa i kultura języka. Zdający:
- 1) sprawnie posługuje się oficjalną i nieoficjalną odmianą języka etnicznego;
  - 8) stosuje zasady etyki i etykiety językowej, wie, w jaki sposób zwracać się do rozmówcy w zależności od sytuacji i relacji z rozmówcą.
- II. 4. Odbiór przekazu językowego. Zdający:
- 1) odczytuje sens tekstu [...];
  - 2) dokonuje logicznego streszczenia tekstu argumentacyjnego (wyróżniając kluczowe pojęcia, twierdzenia i sposób ich uzasadnienia);
  - 3) odczytuje sens tekstów [...] popularnonaukowych, [...] uwzględniając zawarte w nich informacje zarówno jawne, jak i ukryte;
  - 4) nazywa swoje reakcje czytelnicze (np. wrażenia);
  - 5) formułuje wnioski wynikające z przesłanek zawartych w tekście;
  - 8) rozpoznaje wypowiedź o charakterze informacyjnym, ekspresywnym i impresywnym;
  - 9) rozpoznaje manipulację językową;
  - 10) odróżnia opinię od faktu.

Przykładowa realizacja (1)

Úvod

Jazyk je prostředkem dorozumívání, nástrojem myšlení a způsobem ukládání a předávání informací. Tato interpretace vychází z myšlení, které je pevně spojeno s řečí. Jak zdůrazňuje Petr Fidelius ve svém textu *Řeč komunistické moci*, myšlení a jazyk jsou vzájemně propojeny a řeč dává myšlenkám konkrétní podobu a umožňuje dialog mezi lidskou myslí a realitou.

Stat'

Fidelius poukazuje na to, že myšlení není statické, ale že je spíše neustálým dialogem s okolním světem. Myšlenka samotná je v počáteční fázi nejasná a nedokončená. Teprve když je vyjádřena pomocí řeči, dostává se do konfrontace s realitou a je podrobena zkoušce. Tato konfrontace rozhoduje, zda myšlenka obstojí nebo zda je třeba ji přepracovat a znovu promyslet.

Základem tohoto procesu je důvěryhodnost jazyka. Jazyk jako nástroj dorozumění je považován za spolehlivého prostředníka mezi myšlením jednotlivce a okolním světem. Pokud ztratíme důvěru ke slovům, dojde k ochromení lidské mysli. Fidelius říká, že existují dva způsoby, jak toho dosáhnout: zpochybnění důvěry ke slovům a zavedení mechanického pořádku do vztahů mezi pojmy a slovy.

Mnohoznačnost jazyka, jakou zdůrazňuje Fidelius, může být právě tím, co myšlení obohacuje a udržuje ho pružné. Ztráta této mnohoznačnosti a mechanický pořádek může vést k ztrátě schopnosti kriticky přemýšlet.

Možnosti ovládnutí svobody myšlení ovládnutím jazyka, které naznačuje ve své eseji Fidelius, literárně zpracoval například George Orwell ve svém dystopickém románu *1984*. V ní vládnoucí Strana prosazuje tzv. Newspeak – gramaticky i co do slovní zásoby omezenou verzi angličtiny. Občané tak ani nemají možnost vyjádřit proti Straně nesouhlas, protože je v něm možné vyjádřit pouze názory a myšlenky, které se se Stranou ideově shodují, a tak její kritiku naopak znemožňují.

I v tomto románu ale ještě nebylo nasazení Newspeaku úplné – mluvili jím pouze politici nebo byl používán pro úvodníky hlavních stranických novin. Překládala se do něj literární díla a originály pak měly být zničeny. Stále ještě ale nebyl prostředkem běžné komunikace nebo dokonce přemýšlení běžných občanů. To poukazuje na to, že podobná změna v jazyku a přemýšlení není možná ze dne na den, musela by být výsledkem všeobjímající a velice dlouhodobé snahy.

Závěr

Celkově lze konstatovat, že jazyk a myšlení jsou nerozlučně spjaty, ačkoli existuje prostor pro diskusi ohledně toho, nakolik je mnohoznačnost jazyka přínosná nebo omezující. Interpretace světa není zcela fixovaná v jazyce, ale spíše se neustále vyvíjí v dialogu mezi jazykem, myšlením a realitou.

Przykładowa realizacja (2)

Úvod

Jazyk, i když nepochybně hraje klíčovou roli při interpretaci světa, nemůže být jediným fixním faktorem formujícím naše vnímání reality. Naopak, existuje mnoho dalších prvků, které ovlivňují naši interpretaci světa, a samotný jazyk je pouze jedním z nich.

Stat'

Petr Fidelius ve svém textu *Řeč komunistické moci* zdůrazňuje vzájemné propojení myšlení a řeči. Nicméně, není možné zanedbat další vlivy, jako jsou kulturní kontext, sociální prostředí a individuální zkušenosti. Každý jedinec nese svůj vlastní unikátní soubor zkušeností, který formuje jeho pohled na svět. Tyto zkušenosti mohou být natolik osobní, že se nedají plně vyjádřit slovy.

Navíc, jak Fidelius zdůrazňuje, podstatným rysem jazyka je jeho polysémie, tedy mnohoznačnost. Jedno slovo může v různých kontextech, ale také pro různé společenské skupiny nebo jednotlivé lidi znamenat různé věci. To i v totalitárních společnostech umožňuje jistou míru svobody. Dalším podobným přístupem, který vymezení se proti jazyku vládnoucí politické moci umožňuje, je ironie – ta umožňuje používat jazykové prostředky, které politická moc protežuje, tím způsobem, že odhalí jejich absurditu.

Dalším faktorem také je, že každý jazyk má svá vlastní omezení a nuance. Slova a koncepty v jednom jazyce nemusí mít přesný ekvivalent v jiném. To vede k tomu, že překlady – především ty strojové – někdy selhávají v přenášení plné hloubky a odstínů významu. Tato omezení jazyka naznačují, že není možné interpretovat svět pouze v rámci jazyka, protože se jedná o příliš komplexní fenomén.

Závěr

Celkově lze tedy tvrdit, že interpretace světa je fixovaná v jazyce, považovat za příliš zjednodušené. Jazyk hraje významnou roli, ale není jediným determinantem naší percepce reality. Naše vnímání světa je komplexním spojením jazyka, kulturních vlivů, individuálních zkušeností a dalších faktorů, které společně formují naše jedinečné chápání reality.

2.2. Przykładowe zadania z rozwiązaniami. Część pisemna na poziomie podstawowym

W Informatorze dla każdego zadania podano:

- liczbę punktów możliwych do uzyskania za jego rozwiązanie (po numerze zadania)
- najważniejsze wymagania ogólne i szczegółowe, które są sprawdzane w tym zadaniu
- zasady oceniania rozwiązań zadań
- poprawne rozwiązanie każdego zadania zamkniętego oraz przykładowe rozwiązania każdego zadania otwartego.

Część 1. Test językowy

Przeczytaj uważnie tekst, a następnie wykonaj zadania umieszczone pod nim. Odpowiadaj **tylko na podstawie tekstu** i tylko **własnymi słowami** – chyba że w zadaniu polecono inaczej. Udzielaj tyłu odpowiedzi, o ile Cię poproszono. Odpowiedzi udzielaj w języku czeskim.

Tekst 1.

Lukáš Matoška

Jazyk na sociálních sítích ovlivňuje i děti. Je to psaná mluvenost nebo až mluvená psanost, popisuje jazykovedkyně Markéta Pravdová

„Někdy mám pocit, že si lidé stěžují na to, jak čeština upadá, [...]. Mně je to pak líto, protože si říkám, proč protestují, když ani sami ten jazyk neovládají,“ říká jazykovedkyně Markéta Pravdová, zástupkyně ředitele Ústavu pro jazyk český Akademie věd a členka Akademické rady AV ČR. To, že nám občas spisovná čeština dělá potíže, je podle ní normální. „Pokud moderátoři nebo profesionální mluvčí, někteří politikové hovoří spisovně a jsou zvyklí na veřejné projevy, tak jim je to vyjadřování vlastní, nečiní jim potíže – jsou v ní jako ryba ve vodě. Ale pak je spousta lidí, kteří opravdu mluvit spisovnou češtinou nepotřebují. Například pracují na stavbě, ale když se nakonec sejde profesor se zedníkem v hospodě, tak věřím, že vždy najdou společnou řeč,“ uvažuje jazykovedkyně.

Současné děti pak podle Pravdové mají pravopis vrytý do paměti daleko míň než jejich rodiče či prarodiče, a mohou za to sociální sítě. „Když jsme jako děti četli knihy, tak ty byly nějak korigované, psané s nějakým záměrem. Ale teď co máme sociální sítě – což je svět sám pro sebe, kde nikdo nevystupuje jako ten dobrý autor, podle kterého se mám tu češtinu naučit –, tak jsou děti vystavovány textům, které rozhodně nejsou vzorové.“ „Naopak – často jsou psány ve velké rychlosti, je tam hodně překlepů a ani se moc nehledí na gramatiku. Mluvčí nepřemýšlí, jestli je to věta vložená, a píše v podstatě lineární text, jako kdyby to byla čeština mluvená,“ popisuje Pravdová. „Je to prostě úplně jiný literární žánr, než jsme byli zvyklí u knihy. Jiný žánr i co se týče mluvení, protože já ani nevím, jestli jsou sociální sítě i typickým psaným textem. Je to spíš psaná mluvenost nebo mluvená psanost,“ uvažuje.

Není ale čas na změnu pravidel českého pravopisu, když sama jazykovedkyně připouští, že jsou docela těžká a dělají problém hlavně mladé generaci? „My jsme asi před deseti lety dělali průzkum znalosti velkých písmen a vůbec postojů lidí k pravopisným pravidlům a možnostem změny, a víc než 80 procent z nich nám odpovědělo: ‚Hlavně je neměňte, když

už jsem se to naučil“, odpovídá. „Na druhou stranu – já bych víc tlačila učitele, aby dětem řekli, že je mnoho češtin. Čeština je mnohvrstevnatá a vy hlavně musíte přizpůsobit svou mluvu danému projevu. Když půjdu do restaurace 4. cenové kategorie a začnu tam mluvit vybranou češtinou, kdo ví, jestli mě vůbec obslouží. Kdo ví, jestli se mi nebudou smát,“ doplňuje s tím, že taky máme gramatiku, skladbu vět, lexikální zásobu. „A to všechno k češtině patří. Takže bych se tolik neupínala na pravopis – byť je důležitý.“

Ústav pro jazyk český už před lety vytvořil Internetovou jazykovou příručku, kterou podle Pravdové denně navštíví kolem 90 tisíc uživatelů. „Stránku navštěvují zájemci o češtinu, lidé, kteří to prostě chtějí mít napsáno správně nebo si nejsou jistí a chtějí si to ověřit.“ A lidé z ústavu jsou za to rádi. „Hodně tam chodí i školy, paní učitelky, média – a i to je dobré, protože pokud budou média, která jsou silou jazykového vývoje, psát dobře a budou naším vzorem, tak se tím snáz potom i já budu cítit komfortně v prostředí, které je kultivované. Které mluví, a nechci říct právě spisovně, ale spíš tou adekvátní češtinou.“ [...]

„Pak jsou ale pořady jako talk show, diskusní pořady, kde někdy i ten moderátor sklouzne do toho, že se snaží přizpůsobit druhé straně. Když mluví hodně nespisovně a moderátor hodně spisovně, tak najednou vzniká diskrepance. My se často zrcadlíme a snažíme se najít společný mód, kterým mluvíme. Tedy podobně jako ten zedník a profesor v hospodě,“ uzavírá jazykovědkyně Markéta Pravdová.

<https://plus.rozhlas.cz>

Zadanie 1. (0–2)

Rozhodněte, zda tvrzení uvedená v tabulce jednoznačně souhlasí s textem. Zaškrtněte ANO, pokud souhlasí, a NE, pokud nesouhlasí.

1.	Podle Markéty Pravdové je normální, že nám občas spisovná čeština dělá potíže.	ANO	NE
2.	Současné děti znají pravopis mnohem lépe než jejich rodiče či prarodiče.	ANO	NE
3.	Nyní nastal čas pro změnu pravidel českého pravopisu.	ANO	NE

Wymaganie ogólne

II. Kształcenie językowe.

2. Kształtowanie odpowiedzialności za świadome posługiwanie się językiem ojczystym.

Wymaganie szczegółowe

4. Odbiór przekazu językowego. Zdający:

2) odczytuje sens tekstu (a w nim znaczenia wyrazów, związków frazeologicznych, zdań, grup zdań porządkowanych w akapicie), potrafi wydzielić jego fragmenty i objaśnić ich sens oraz funkcję na tle całości.

Zasady oceniania

2 pkt – trzy poprawne odpowiedzi.

1 pkt – dwie poprawne odpowiedzi.

0 pkt – odpowiedź niepoprawna lub niepełna albo brak odpowiedzi.

Rozwiązanie

1. ANO
2. NE
3. NE

Zadanie 2. (0–2)

Rozhodněte, jestli odpovědi na následující otázky lze nalézt ve druhém odstavci výchozího textu. Zaškrtněte ANO, pokud je lze nalézt, a NE, pokud nelze.

1.	Ovlivňuje jazyk na sociálních sítích i děti?	ANO	NE
2.	Hledí uživatelé sociálních sítí při psaní na gramatiku?	ANO	NE
3.	Mění se pravidla českého pravopisu?	ANO	NE

Wymaganie ogólne

- II. Kształcenie językowe.
3. Poznawanie pojęć służących do opisywania języka jako narzędzia komunikacji.

Wymaganie szczegółowe

4. Odbiór przekazu językowego. Zdający:
  - 2) odczytuje sens tekstu (a w nim znaczenia wyrazów, związków frazeologicznych, zdań, grup zdań porządkowanych w akapicie) [...].

Zasady oceniania

- 2 pkt – trzy poprawne odpowiedzi.
1 pkt – dwie poprawne odpowiedzi.
0 pkt – odpowiedź niepoprawna lub niepełna albo brak odpowiedzi.

Rozwiązanie

1. ANO
2. ANO
3. NE

Zadanie 3. (0–2)

Určete jazykové prostředky, které zajišťují objektivitu výchozího textu. Zaškrtněte ANO, pokud zajišťují objektivitu, a NE, pokud objektivitu nezajišťují.

1.	Odkazy na vědecké zdroje.	ANO	NE
2.	Použití rčení „jako ryba ve vodě“.	ANO	NE
3.	Použití vědecké terminologie.	ANO	NE

Wymaganie ogólne

- II. Kształcenie językowe.
3. Poznawanie pojęć służących do opisywania języka jako narzędzia komunikacji.

Wymaganie szczegółowe

- 2. Zróznicowanie języka. Zdający:
  - 3) rozpoznaje funkcję języka w tekście.

Zasady oceniania

- 2 pkt – trzy poprawne odpowiedzi.
- 1 pkt – dwie poprawne odpowiedzi.
- 0 pkt – odpowiedź niepoprawna lub niepełna albo brak odpowiedzi.

Rozwiązanie

- 1. ANO
- 2. NE
- 3. ANO

Zadanie 4. (0–1)

Vypište z výchozího textu synonyma následujících slov:

soudobý – .....
předpis – .....

Wymaganie ogólne

- II. Kształcenie językowe.
  - 1. Kształtowanie odpowiedzialności za świadome posługiwanie się językiem ojczystym.

Wymaganie szczegółowe

- 3. Komunikacja językowa i kultura języka. Zdający:
  - 1) sprawnie posługuje się oficjalną i nieoficjalną odmianą języka narodowego.

Zasady oceniania

- 1 pkt – dwa poprawnie dobrane synonimy.
- 0 pkt – odpowiedź niepoprawna lub niepełna albo brak odpowiedzi.

Przykładowe rozwiązanie

současný
pravidlo

Zadanie 5. (0–3)

Napište shrnutí výchozího textu (40–60 slov).

.....
.....
.....
.....

Wymaganie ogólne

- II. Kształcenie językowe.
  2. Kształtowanie odpowiedzialności za świadome posługiwanie się językiem ojczystym.

Wymaganie szczegółowe

4. Odbiór przekazu językowego. Zdający:
  - 3) dokonuje logicznego streszczenia tekstu argumentacyjnego (wyróżniając kluczowe pojęcia, twierdzenia i sposób ich uzasadnienia).

Zasady oceniania

- 3 pkt – ze streszczenia wynika, jaki jest temat tekstu i co na ten temat powiedziano w tekście; adekwatny poziom uogólnienia, streszczenie logicznie spójne, właściwa liczba słów.
- 2 pkt – ze streszczenia wynika, jaki jest temat tekstu i co na ten temat powiedziano w tekście ALE zaburzenia dotyczące poziomu uogólnienia LUB logicznej spójności streszczenia.
- 1 pkt – ze streszczenia wynika, jaki jest temat tekstu i co na ten temat powiedziano w tekście; ALE zaburzenia dotyczące poziomu uogólnienia ORAZ logicznej spójności streszczenia.
- 0 pkt – za odpowiedź niepoprawną LUB brak odpowiedzi.

Przykładowe rozwiązanie

Jazykovědkyně Markéta Pravdová tvrdí, že čeština má mnoho vrstev a každá vrstva má své správné místo. Hovoří o tom, jak se čeština mění, zejména pod vlivem sociálních sítí, a jaký dopad má to, co čteme, na jazyk, který používáme. Starší generace mají pravopis vrytý do paměti daleko lépe, protože četly korigované knihy. V dnešní době děti používají sociální sítě, a následně mluví jazykem, který se tam používá.

Zadanie 6. (0–2)

Vyplňte tabulku. Na základě prvních tří odstavců výchozího textu přiřadte (1–4) vysvětlení slova k příslušnému slovu anebo slovo k příslušnému vysvětlení.

Lp.	Vysvětlení	Slovo
1.		pravopis
2.	soubor logických a strukturních pravidel, kterými se řídí stavba vět, větných členů a slov v určitém přirozeném jazyce	
3.		spisovná čeština

Wymaganie ogólne

- II. Kształcenie językowe.
  1. Rozumienie wartości języka ojczystego oraz jego funkcji w budowaniu wspólnoty rodzinnej, narodowej i kulturowej.

Wymaganie szczegółowe

4. Odbiór przekazu językowego. Zdający:
  - 2) odczytuje sens tekstów [...] publicystycznych uwzględniając zawarte w nim informacje zarówno jawne, jak i ukryte.

Zasady oceniania

- 2 pkt – trzy poprawne odpowiedzi.
 1 pkt – dwie poprawne odpowiedzi.
 0 pkt – odpowiedź niepoprawna lub niepełna albo brak odpowiedzi.

Przykładowe rozwiązanie

1. ortografie, ustaleny způsob záznamu zvukové podoby spisovného jazyka systémem grafických znaků
2. gramatika
3. podoba českého jazyka, která je určena pro používání na oficiální úrovni

Zadanie 7. (0–1)

Jakou funkci v posledním odstavci výchozího textu plní odkaz na Internetovou jazykovou příručku?

.....

.....

.....

.....

Wymaganie ogólne

- II. Kształcenie językowe.
  2. Kształtowanie odpowiedzialności za świadome posługiwanie się językiem ojczystym.

Wymagania szczegółowe

2. Zróżnicowanie języka. Zdający:
  - 3) rozpoznaje funkcję języka w tekście.
4. Odbiór przekazu językowego.
  - 6) formuluje wnioski wynikające z przesłanek zawartych w tekście.

Zasady oceniania

- 1 pkt – poprawna odpowiedź.
 0 pkt – odpowiedź niepoprawna albo brak odpowiedzi.

Przykładowe rozwiązanie

Odkaz na Internetovou jazykovou příručku, kterou před lety vytvořil Ústav pro jazyk český, dokládá, že tato instituce se nejen zabývá výzkumem jazyka, ale také poskytuje služby, jež uživatelům jazyka pomáhají správně jej používat.

Zadanie 8. (0–1)

Dokončete větu. Vyberte správnou odpověď z možností A–D.

Základním účelem výchozího textu je

- A. povzbudit čtenáře k aktivitě.
- B. účinná propagace mluvené češtiny.
- C. protest proti používání spisovné češtiny.
- D. vysvětlení dopadu jazyka na sociálních sítích na děti a mládež.

Wymaganie ogólne

- II. Kształcenie językowe.
  - 3. Poznawanie pojęć służących do opisywania języka jako narzędzia komunikacji.

Wymaganie szczegółowe

- 4. Odbiór przekazu językowego. Zdający:
  - 8) rozpoznaje wypowiedź o charakterze informacyjnym [...].

Zasady oceniania

- 1 pkt – poprawna odpowiedź.
- 0 pkt – odpowiedź niepoprawna albo brak odpowiedzi.

Rozwiązanie

D

Tekst 2.

Martin Vrba

Špatné a ještě horší: katastrofické scénáře vývoje klimatu se stávají předmětem vědeckého bádání

Existenční hrozby pro lidskou civilizaci jsou předmětem seriózních studií. Jedna z nich si klade za cíl lepší pochopení těch nejhorších klimatických scénářů. Dosavadní vědecký výzkum rizik vyplývajících z globálního oteplování se z velké části omezuje na scénáře oteplení o 1,5 až 2 stupně Celsia. Je tomu tak z praktických i politických důvodů: jednak je snazší modelovat mírnější dopady, jednak politicky dává smysl věnovat se scénářům v rámci limitů oteplování, na jejichž udržení se státy shodly v rámci Pařížské dohody. V ní si představitelé zemí kladou za cíl udržet oteplení právě pod dvěma stupni Celsia a deklarují snahu nepřekročit míru oteplení o jeden a půl stupně. [...]

Navzdory tomu, jak katastrofálně veškeré mitigační snahy selhávají, naše porozumění klimatickým rizikům, která z tohoto selhávání vyplývají, je stále nedostačující. Jednoduše řečeno: jak bude vypadat svět oteplený o více než dva stupně, je pro vědeckou komunitu dosud z velké části neprozkoumaný terén. To pochopitelně není dobrá zpráva: rizika, která z takové míry oteplení vyplývají, se ještě zvyšují tím, že jim vlastně nerozumíme, nedokážeme je předvídat a nevíme ani, jak jim čelit nebo jak se na ně připravit či adaptovat. [...]

Ve vědecké komunitě, která si tradičně od extrémních scénářů spíše drží odstup, se ale začínají ozývat hlasy, že je nejvyšší čas se na toto neprobádané území vydat. Začátkem srpna například čtveřice vědců a vědkyň zveřejnila studii, v níž apeluje na to, aby se vědecká obec začala věnovat právě i „pesimistickým“ – tedy těm špatným a ještě horším – klimatickým scénářům a kladou si otázku, zdali může „antropogenní změna klimatu vést k celosvětovému kolapsu společnosti, nebo dokonce k vyhynutí lidstva“, a to právě v kontextu realistického zhodnocení dosud neúspěšné mitigace, jejíž selhávání nás docela dobře může vyslat na trajektorii skutečně katastrofálního klimatického rozvratu.

Jak špatné mohou být potenciální dopady? Podle deklarace, která vzešla z konference v kanadském Torontu už v roce 1988, mohou být důsledky klimatického kolapsu srovnatelné snad jen s jadernou válkou. Oteplení o více než dva stupně by znamenalo návrat ke klimatu pleistocénu před více jak 2,6 milionu let. Naplnění nejhorších scénářů by pak vedlo k regresi až do klimatu raného eocénu před více než 50 miliony let. K takovému posunu by přitom došlo za pouhá dvě století existence průmyslového kapitalismu. Lidská civilizace jakožto nekočovní forma života přitom vznikla před 12 tisíci lety v období stabilního klimatu holocénu. Není tedy jisté, zda by se na takto extrémní oteplení lidské společnosti dokázaly adaptovat.

To znamená, že v sázce je vše: může dojít k systémovému selhání, které patrně nebude probíhat simultánně, ale bude se kaskádovitě šířit z určitého regionu do zbytku vzájemně propojeného světa. Jak tvrdí autoři a autorky studie: „Klimatická rizika se stávají stále komplexnější a je stále obtížnější je zvládat, společně s tím, jak se kaskádově šíří regiony a odvětvími.“ Týká se to především „čtyř jezdců“ klimatické apokalypsy: hladu (a podvýživy), extrémních meteorologických jevů, válečných konfliktů a nemocí šířených přenašeči.

Zadanie 1. (0–1)

Vyjádřete zvýrazněné slovní spojení jinými slovy, aniž by se změnil jeho význam.

1. Jedna z nich si klade za cíl lepší pochopení těch nejhorších **klimatických scénářů**.

.....

2. To znamená, že **v sázce je vše**.

.....

Wymaganie ogólne

II. Kształcenie językowe.

2. Kształtowanie odpowiedzialności za świadome posługiwanie się językiem ojczystym.

Wymaganie szczegółowe

4. Odbiór przekazu językowego. Zdający:

2) odczytuje sens tekstu (a w nim znaczenia wyrazów, związków frazeologicznych, zdań, grup zdań porządkowanych w akapicie) [...].

Zasady oceniania

1 pkt – poprawne zastąpienie dwóch sformułowań.

0 pkt – odpowiedź niepoprawna lub niepełna albo brak odpowiedzi.

Przykładowe rozwiązanie

1. předpokladů

2. ve hře

Zadanie 2. (0–1)

Dokončete větu. Vyberte správnou odpověď z možností A–D.

Slova: existenční, globální, extrémní jsou

A. neologismy.

B. vulgarismy.

C. archaismy.

D. výpůjčky.

Wymaganie ogólne

II. Kształcenie językowe.

3. Poznawanie pojęć służących do opisywania języka jako narzędzia komunikacji.

Wymaganie szczegółowe

2. Zróżnicowanie języka. Zdający:

4) dostrzega zróżnicowanie słownictwa, rozpoznaje słownictwo ogólnonarodowe i słownictwo o ograniczonym zasięgu (wyrazy gwarowe, terminy naukowe, archaizmy i neologizmy, eufemizmy i wulgaryzmy).

Zasady oceniania

- 1 pkt – poprawna odpowiedź.
0 pkt – odpowiedź niepoprawna albo brak odpowiedzi.

Rozwiązanie

D

Zadanie 3. (0–1)**Vysvětlete význam slov:**

komunita .....

pesimismus .....

Wymaganie ogólne

- II. Kształcenie językowe.
3. Poznawanie pojęć służących do opisywania języka jako narzędzia komunikacji.

Wymaganie szczegółowe

2. Zróżnicowanie języka. Zdający:
5) rozpoznaje wyrazy rodzime i zapożyczone, rozumie ich funkcję w tekście.

Zasady oceniania

- 1 pkt – poprawne wyjaśnienie dwóch słów.
0 pkt – odpowiedź niepoprawna lub niepełna albo brak odpowiedzi.

Przykładowe rozwiązanie

komunita – skupina lidí, kteří žijí nebo pracují společně
pesimismus – postoj, přesvědčení, že věci jsou špatné a budou ještě horší

Zadanie 4. (0–1)**Uveďte větu odpovídající obsahu druhého odstavce. Vyberte správnou odpověď z možností A–D.**

- A. Vědci ještě nevědí, jak bude vypadat svět oteplený o více než dva stupně.
B. Vědci se stále přou o to, jak bude vypadat svět oteplený o více než dva stupně.
C. Přesně víme, jak bude vypadat svět oteplený o více než dva stupně.
D. Víme, jak se připravit na život ve světě otepleným o více než dva stupně.

Wymaganie ogólne

- II. Kształcenie językowe.
2. Kształtowanie odpowiedzialności za świadome posługiwanie się językiem ojczystym.

Wymaganie szczegółowe

4. Odbiór przekazu językowego. Zdający:
2) odczytuje sens tekstu (a w nim znaczenia wyrazów, związków frazeologicznych, zdań, grup zdań porządkowanych w akapicie).

Zasady oceniania

1 pkt – poprawna odpowiedź.

0 pkt – odpowiedź niepoprawna lub niepełna albo brak odpowiedzi.

Rozwiązanie

A

Zadanie 5. (0–2)

Vypište z výchozího textu synonyma následujících slov: úsilí, důsledek, případný.

úsilí – .....

důsledek – .....

případný – .....

Wymaganie ogólne

II. Kształcenie językowe.

2. Kształtowanie odpowiedzialności za świadome posługiwanie się językiem ojczystym.

Wymaganie szczegółowe

3. Komunikacja językowa i kultura języka. Zdający:

1) sprawnie posługuje się oficjalną i nieoficjalną odmianą języka narodowego [...].

Zasady oceniania

2 pkt – trzy poprawnie dobrane synonimy.

1 pkt – dwa poprawnie dobrane synonimy.

0 pkt – odpowiedź niepoprawna lub niepełna albo brak odpowiedzi.

Przykładowe rozwiązanie

úsilí – snaha

důsledek – dopad

případný – potenciální

Zadanie 6. (0–1)

Vyplňte tabulku. Ve kterém odstavci najdete odpověď na otázku z tabulky? Zapište do tabulky odpovídající číslo odstavce (1–5).

1.	Jsou válečné konflikty jedním z rizik globálního oteplování?	
2.	Proč se dosavadní vědecký výzkum rizik vyplývajících z globálního oteplování omezuje na scénáře oteplení o 1,5 až 2 stupně Celsia?	
3.	Jaký je postoj vědců k extrémním scénářům?	

Wymaganie ogólne

II. Kształcenie językowe.

2. Kształtowanie odpowiedzialności za świadome posługiwanie się językiem ojczystym.

Wymaganie szczegółowe

4. Odbiór przekazu językowego. Zdający:

- 4) odczytuje sens tekstów artystycznych, publicystycznych (artykuł, reportaż), popularnonaukowych, prasowych (wiadomość, komentarz), uwzględniając zawarte w nich informacje zarówno jawne, jak i ukryte.

Zasady oceniania

1 pkt – trzy poprawnie wskazane akapity.

0 pkt – odpowiedź niepoprawna lub niepełna albo brak odpowiedzi.

Rozwiązanie

1. 5

2. 1

3. 2

Zadanie 7. (0–1)

Na základě přečteného fragmentu odpovězte, co se stane ve světě v budoucnu?

Uveďte alespoň tři příklady.

.....

.....

.....

.....

Wymaganie ogólne

II. Kształcenie językowe.

2. Kształtowanie odpowiedzialności za świadome posługiwanie się językiem ojczystym.

Wymaganie szczegółowe

4. Odbiór przekazu językowego. Zdający:

- 4) odczytuje sens tekstów artystycznych, publicystycznych (artykuł, reportaż), popularnonaukowych, prasowych (wiadomość, komentarz), uwzględniając zawarte w nich informacje zarówno jawne, jak i ukryte.

Zasady oceniania

1 pkt – podanie trzech przykładów.

0 pkt – odpowiedź niepoprawna lub niepełna albo brak odpowiedzi.

Przykładowe rozwiązanie

Autor tvrdí, že v budoucnu můžeme být svědky extrémních meteorologických jevů, dojde k neočekávaným změnám počasí, což může vést k nedostatku jídla (nebo alespoň k podvýživě).

Zadanie 8. (0–3)

Napište shrnutí výchozího textu (40–60 slov).

.....

.....

.....

.....

Wymaganie ogólne

II. Kształcenie językowe.

2. Kształtowanie odpowiedzialności za świadome posługiwanie się językiem ojczystym.

Wymaganie szczegółowe

4. Odbiór przekazu językowego. Zdający:

- 3) dokonuje logicznego streszczenia tekstu argumentacyjnego (wyróżniając kluczowe pojęcia, twierdzenia i sposób ich uzasadnienia).

Zasady oceniania

3 pkt – ze streszczenia wynika, jaki jest temat tekstu i co na ten temat powiedziano w tekście; adekwatny poziom uogólnienia, streszczenie logicznie spójne, właściwa liczba słów.

2 pkt – ze streszczenia wynika, jaki jest temat tekstu i co na ten temat powiedziano w tekście ALE zaburzenia dotyczące poziomu uogólnienia LUB logicznej spójności streszczenia.

1 pkt – ze streszczenia wynika, jaki jest temat tekstu i co na ten temat powiedziano w tekście; ALE zaburzenia dotyczące poziomu uogólnienia ORAZ logicznej spójności streszczenia.

0 pkt – za odpowiedź niepoprawną LUB brak odpowiedzi.

Przykładowe rozwiązanie

Ačkoli klimatické změny jsou předmětem seriózních studií, vědci stále nevědí, jak bude vypadat svět oteplený o více než dva stupně. Což pro nás není, jak tvrdí autor, dobrá zpráva, protože nerozumíme rizikům, k nimž klimatické změny vedou. V důsledku toho nevíme, jak jim čelit nebo jak se na ně připravit. Extrémní scénáře předpovídají dokonce i vyhynutí lidstva.

Zadanie 9. (0–1)

Vysvětlete význam věty z posledního odstavce: „Týká se to především ‚čtyř jezdců‘ klimatické apokalypsy: hladu (a podvýživy), extrémních meteorologických jevů, válečných konfliktů a nemocí šířených přenašeči“.

.....

.....

.....

.....

Wymaganie ogólne

- II. Kształcenie językowe.
2. Kształtowanie odpowiedzialności za świadome posługiwanie się językiem ojczystym.

Wymaganie szczegółowe

4. Odbiór przekazu językowego. Zdający:
- 4) odczytuje sens tekstów artystycznych, publicystycznych (artykuł, reportaż), popularnonaukowych, prasowych (wiadomość, komentarz), uwzględniając zawarte w nich informacje zarówno jawne, jak i ukryte.

Zasady oceniania

- 1 pkt –poprawna odpowiedź.
0 pkt – odpowiedź niepoprawna albo brak odpowiedzi.

Przykładowe rozwiązanie

Čtyři jezdcí z apokalypsy jsou symbolickým obrazem katastrof, které způsobí konečné vyhynutí lidstva.

Zadanie 10. (0–2)

Zdůvodněte, že článek Martina Vrby *Špatné a ještě horší: katastrofické scénáře vývoje klimatu se stávají předmětem vědeckého bádání* je napsán v žurnalistickém funkčním stylu. Uveďte alespoň dva argumenty.

.....

.....

.....

.....

.....

Wymaganie ogólne

- II. Kształcenie językowe.
3. Poznawanie pojęć służących do opisywania języka jako narzędzia komunikacji.

Wymaganie szczegółowe

4. Odbiór przekazu językowego. Zdający:
- 1) wskazuje charakterystyczne cechy stylu danego tekstu, nazywa zastosowane w nim środki językowe i określa ich funkcje w tekście.

Zasady oceniania

- 2 pkt – wskazanie dwóch argumentów.
1 pkt – wskazanie jednego argumentu.
0 pkt – odpowiedź niepoprawna lub niepełna albo brak odpowiedzi.

Przykładowe rozwiązanie

1. Text Martina Vrby je založen na uvedení informací běžného rázu, podává faktografické informace o nových a aktuálních jevech a událostech.
2. Text Martina Vrby naplňuje funkci poznávací, popularizuje odborné poznatky, které se výrazně odrážejí v životě společnosti.

Zadanie 11. (0–1)

Jak autor hodnotí naše porozumění klimatickým rizikům? Zdůvodněte svou odpověď.

.....

.....

.....

.....

.....

Wymaganie ogólne

- II. Kształcenie językowe.
  2. Kształtowanie odpowiedzialności za świadome posługiwanie się językiem ojczystym.

Wymaganie szczegółowe

4. Odbiór przekazu językowego. Zdający:
  - 6) formułuje wnioski wynikające z przesłanek zawartych w tekście.

Zasady oceniania

- 1 pkt – poprawna odpowiedź.
0 pkt – odpowiedź niepoprawna lub brak odpowiedzi

Przykładowe rozwiązanie

Autor velmi špatně hodnotí naše porozumění klimatickým rizikům, tvrdí, že naše porozumění klimatickým rizikům je stále nedostačující. Ve hře je mnoho různých scénářů, ale stále nevíme, jak bude svět vypadat v budoucnu.

Część 2. Test ze znajomości lektur i kontekstów

Zadanie 1. (0–1)

Przečtęte si níže uvedení fragment Kosmovy *Kroniky české*.

Po vylití potopy a po zmétení lidí, kteří se zlým úmyslem stavěli věž, pokolení lidské, skládající se tehdaž asi z dvaasedmdesáti mužů, bylo za takovou nedovolenou a nerozvážnou opovážlivost rozptýleno božskou mstou v tolik různých jazykových rodů, kolik bylo hlav mužských. A jak víme z dějepisného podání, každý z nich se toulal a prchal, a jsouce daleko široko rozptýleni, bloudili po rozličných krajinách světa, a ač jich den ode dne ubývalo na těle, přibývalo jich mnohonásobně z pokolení do pokolení. A tak se lidstvo na Boží, vše řídící pokyn rozšířilo po okrsku zemském tolik, že po mnoha stoletích konečně přišlo i do těchto končin Germanie. Celá totiž ona země, ležící pod severní točnou až k řece Tanais a na západ, ač se v ní jednotlivé krajiny nazývají vlastními jmény, přece tehdy úhrnným názvem slula Germanie. O tom jsme se zmínili proto, abychom lépe mohli provésti úkol, jež jsme si vytkli. Zatím však, než přijdeme k počátku vypravování dějin, pokusíme se stručně vylíčiti polohu naší země české a odkud dostala jméno.

Kosmova kronika česká, Praha 1949, s. 15.

S ohledem na historické souvislosti vysvětlete, pro koho Kosmas napsal *Kroniku českou*?

.....

.....

.....

Wymagania ogólne

III. Kształcenie literackie i kulturowe.

1. Pogłębianie umiejętności analizy i interpretacji utworów literackich z wykorzystaniem właściwej terminologii.
2. Rozumienie zależności między wydarzeniami historycznymi a literaturą i kulturą.

Wymagania szczegółowe

1. Analiza i interpretacja utworów literackich. Zdający:
  - 8) wykorzystuje w interpretacji elementy znaczące dla odczytania sensu utworu (tytuł, podtytuł, puenta, kompozycja, słowa-klucze, motto);
  - 9) wykorzystuje w interpretacji utworu konteksty [...].

Zasady oceniania

- 1 pkt – poprawna odpowiedź.
0 pkt – odpowiedź niepoprawna albo brak odpowiedzi.

Przykładowe rozwiązanie

Kosmas psal především pro učené přátele (jednotlivé knihy věnoval mělnickému proboštu Šebířovi, svatovítskému kanovníkovi Gervasiovi a břevnovskému opatu Klimentovi), publikum kapitul a klášterních konventů.

Zadanie 2. (0–1)

Přečtěte si níže uvedený fragment *Máje* Karla Hynka Máchy.

Byl pozdní večer – první máj
Večerní máj – byl lásky čas.
Hrdliččin zval ku lásce hlas,
Kde borový zaváněl háj.
O lásce šeptal tichý mech;
Květoucí strom lhal lásky žel,
Svou lásku slavík růži pěl,
Růžinu jevil vonný vzdech.
Jezero hladké v křovích stinných
Zvučelo temně tajný bol,
Břeh je objímal kol a kol;
A slunce jasná světů jiných
Bloudila blankytnými pásy,
Planoucí tam co slzy lásky.
I světy jich v oblohu skvoucí
Co ve chrám věčné lásky vzešly;
Až se – milostí k sobě vroucí
Změnivše se v jiskry hasnouce –
Bloudící co milenci sešly.
Ouplné lůny krásná tvář –
Tak bledě jasná jasně bledá
Jak milence milenka hledá –
Ve růžovou vzplanula zář;
Na vodách obrazy své zřela,
A sama k sobě láskou mřela.
Dál blyštil bledý dvorů stín,
Jenž k sobě šly vždy blíž a blíž,
Jak v objetí by níž a níž
Se vinuly v soumraku klín,
Až posléz šerem v jedno splynou.
S nimi se stromy k stromům vinou. –
Nejzáze stíní šero hor,
Tam bříza k boru k bříze bor
Se kloní. Vlna za vlnou
Potokem spěchá. Vře plnou –
V čas lásky – láskou každý tvor.

Na základě přečteného fragmentu a celého díla charakterizujte romantickou lásku. Uveďte alespoň dva argumenty.

.....

.....

.....

.....

Wymagania ogólne

- I. Świadomość własnego dziedzictwa narodowego [...].
3. Pogłębianie wiedzy z zakresu kultury narodowej [...].
- III. Kształcenie literackie i kulturowe.
  1. Pogłębianie umiejętności analizy i interpretacji utworów literackich z wykorzystaniem właściwej terminologii.

Wymagania szczegółowe

1. Analiza i interpretacja utworów literackich. Zdający:
  - 7) rozpoznaje podstawowe [...] motywy w utworze.
  - 11) dostrzega obecne w utworach literackich oraz innych tekstach kultury wartości narodowe i uniwersalne.

Zasady oceniania

- 1 pkt – poprawne podanie dwóch argumentów.
0 pkt – odpowiedź niepoprawna lub brak odpowiedzi.

Przykładowe rozwiązanie

1. Romantická láska je tragická a nenaplněná.
2. Je těsně spjata s přírodou.

Zadanie 3. (0–1)

Přečtěte si níže uvedený fragment románu *Žert* Milana Kundery.

Mládí je strašné: je to jeviště, po kterém chodí na vysokých koturnech a v nejrůznějších kostýmech děti (prý nevinné!) a pronášejí naučená slova, jimž jen zpola rozumějí, ale jimž jsou fanaticky oddány. A dějiny jsou strašné, protože se tak často stávají hřištěm nedospělých; hřištěm pro mladičkého Nerona, hřištěm pro mladičkého Napoleona, hřištěm pro zfanatizované davy dětí, jejichž odkoukané vášně a primitivní role se rázem proměňují ve skutečnost katastrofálně skutečnou.

Když na to pomyslím, převrací se mi v mysli veškerý pořádek hodnot a já cítím hlubokou nenávist vůči mládí – a naopak jakési paradoxní odpuštění zločincům historie, v jejichž zločinnosti najednou spatřuju jen hrůznou nesvéprávnost nedospělosti.

A vzpomínám-li už na všechny nedospělé, vybavuje se mi hned i Alexej; i on hrál svou velkou roli, která přesahovala jeho rozum i zkušenost.

Na základě slov hlavního hrdiny a Alexejeva osudu vysvětlete, co pro Ludvíka znamená mládí.

.....

.....

.....

Wymaganie ogólne

III. Kształcenie literackie i kulturowe.

1. Pogłębianie umiejętności analizy i interpretacji utworów literackich [...].

Wymaganie szczegółowe

1. Analiza i interpretacja utworów literackich. Zdający:

- 9) wykorzystuje w interpretacji utworu konteksty: [...] literacki i biograficzny.

Zasady oceniania

1 pkt – wyjaśnienie idei pracy.

0 pkt – niepoprawna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Przykładowe rozwiązanie

Alexej byl synem vysokého komunistického funkcionáře, který byl zatčen a mučen komunistickým režimem. Navzdory tomu Alexej nepřestal věřit myšlenkám komunismu a dohnalo ho to nakonec k sebevraždě. Mládí je pro hlavního hrdinu obdobím nedospělosti, ve kterém je snadné nekriticky věřit zhoubným idejím, jež mohou zničit nás i svět kolem.

Zadanie 4.

Přečtěte si níže uvedený fragment románu *Babička* Boženy Němcové.

Babička si hned první hodinu srdce svých vnoučátek zcela osvojila, však se jim ale hned také všecka vzdala. Pan Prošek, babiččin zeť, jehož ona také nebyla dříve osobně znala, dobyl si srdce její na první setkání milou svojí srdečností a pěknou tváří, v níž se jevila добрta a upřímnost. Jedna věc jen jí při něm vadila, a sice to, že neuměl česky. A ona prý to, co někdy německy rozuměla, už dávno zapomněla. A přece by byla tak ráda s Janem si pohovořila! – Jan ji ale potěšil tím, že české řeči rozumí; babička slyšela hned, že se vede rozmluva v domácnosti dvojité. Děti a služky mluvily na pana Proška česky, a on jim odpovídal německy, čemuž ony již rozuměly. Babička doufala, že se časem také srozumí, a zatím si pomáhala, jak mohla.

Němcová, Božena, *Babička*, Praha 1939, s. 18.

Zadanie 4.1. (0–1)

Proč je *Babička* Boženy Němcové považována za jedno z nejvýznamnějších děl české literatury? Uveďte jeden argument.

.....

.....

Wymaganie ogólne

III. Kształcenie literackie i kulturowe.

1. Pogłębianie umiejętności analizy i interpretacji utworów literackich z wykorzystaniem właściwej terminologii.

Wymagania szczegółowe

1. Analiza i interpretacja utworów literackich. Zdający:
  - 1) zna podstawy periodyzacji literatury mniejszości narodowej.
  - 9) wykorzystuje w interpretacji utworu konteksty: literacki, kulturowy, filozoficzny, biograficzny;
  - 10) dostrzega obecne w utworach literackich wartości narodowe i uniwersalne.

Zasady oceniania

1 pkt – poprawna odpowiedź.

0 pkt – odpowiedź niepoprawna albo brak odpowiedzi.

Przykładowe rozwiązanie

Kniha vznikla v roce 1855, v době Bachova absolutismu a tvrdé rakouské cenzury po porážce revoluce roku 1848. Dobou vydání se zařadila do třetí generace Národního obrození. Hlavním cílem knihy bylo opět pozvednout český jazyk a národní historii. *Babička* totiž zobrazuje hledání a/nebo obranu (české) identity v idealizovaném vesnickém světě v jeho styku s větším (většinou německy mluvícím) urbánním světem.

Zadanie 4.2. (0–1)

Jaké jsou nejdůležitější povahové rysy hlavní postavy románu *Babička* Boženy Němcové? Uveďte dva povahové rysy hlavní postavy.

.....

.....

.....

Wymaganie ogólne

III. Kształcenie literackie i kulturowe.

1. Pogłębianie umiejętności analizy i interpretacji utworów literackich z wykorzystaniem właściwej terminologii.

Wymagania szczegółowe

1. Analiza i interpretacja utworów literackich. Zdający:
  - 6) rozpoznaje w utworze sposoby kreowania bohatera i świata przedstawionego [...].

Zasady oceniania

1 pkt – poprawna odpowiedź.

0 pkt – odpowiedź niepoprawna lub niepełna albo brak odpowiedzi.

Przykładowe rozwiązanie

Babička je vykreslena jako idealizovaná postava. Je moudrá a milující, s ochotou pomáhá všem okolo. Dodržuje všechny tradice a je nábožensky založená.

Zadanie 5. (0–1)

Přečtěte si níže uvedený fragment balady *Svatební košile* z básnické sbírky Karla Jaromíra Erbena *Kytice*.

Již jedenáctá odbila,
a lampa ještě svítila,
a lampa ještě hořela,
co nad klekadlem visela.
Na stěně nízké světničky
byl obraz boží rodičky,
rodičky boží s děťátkem,
tak jako růže s poupátkem.
A před tou mocnou sveticí
viděti pannu klečící:
klečela, líce skloněné,
ruce na prsa složené;
slzy jí z očí padaly,
želem se nádra zdvihaly.
A když slzička upadla,
v ty bílé nádra zapadla.
„Žel bohu! kde můj tatíček?
Již na něm roste trávníček!
Žel bohu! kde má matička?
Tam leží – podle tatíčka!
Sestra do roka nežila,
bratra mi koule zabila.“

Erben, Karel Jaromír, *Kytice*, Orbis, Praha 1951, s. 29.
<https://ndk.cz>

S odkazem na básnickou sbírku Karla Jaromíra Erbena uveďte dvě vlastnosti balady.

.....

.....

.....

.....

Wymaganie ogólne

III. Kształcenie literackie i kulturowe.

1. Pogłębianie umiejętności analizy i interpretacji utworów literackich z wykorzystaniem właściwej terminologii.

Wymagania szczegółowe

1. Analiza i interpretacja utworów literackich. Zdający:
  - 8) wykorzystuje w interpretacji elementy znaczące dla odczytania sensu utworu [...];
  - 9) wykorzystuje w interpretacji utworu konteksty: literacki, kulturowy [...].

Zasady oceniania

- 1 pkt – poprawna odpowiedź.
0 pkt – odpowiedź niepoprawna albo brak odpowiedzi.

Przykładowe rozwiązanie

Balada je lyricko-epický veršovaný útvar, který má prudký dějový spád a bohatý jazyk, častým jevem balady jsou sugestivní a zkratkovité dialogy mezi jednotlivými postavami.

Zadanie 6. (0–1)

Prěčtěte si níže uvedený fragment divadelní hry *R. U. R.* Karla Čapka.

FABRY: Prosím. Dovolte, co vlastně chce ta vaše Liga – – Liga – Liga Humanity?
 HELENA: Má zvláště – zvláště má chránit Roboty a – a – zajistit jim – dobré zacházení.
 FABRY: To není špatný cíl. Se stroji se má dobře zacházet. Na mou duši, to si chválím. Nemám rád poškozené věci. Prosím vás, slečno Gloryová, zapište nás všechny za přispívající, za řádné, za zakládající členy té vaší Ligy!
 HELENA: Ne, vy mi nerozumíte. My chceme – zvláště – my chceme Roboty osvobodit!
 HALLEMETER: Jak, prosím vás?
 HELENA: Má se s nimi jednat... jednat... jako s lidmi.
 HALLEMEIER: Aha. Mají snad hlasovat? Nemají dokonce dostávat mzdu?
 HELENA: Ovšem, že mají!
 HALLEMEIER: Koukejme. A co by s ní, prosím vás, dělali?
 HELENA: Koupili by si... co potřebují... co by je těšilo.
 HALLEMETER: To je moc hezké, slečno; jenom že Roboty nic netěší. Hrome, co si mají koupit? Můžete je krmit ananasy, slámou, čím chcete; jim je to jedno, nemají vůbec chuti. Nemají na ničem zájmu, slečno Gloryová. U čerta, nikdo ještě neviděl, že by se Robot usmál.
 HELENA: Proč ... proč ... proč je neuděláte šťastnější?
 HALLEMEIER: To nejde, slečno Gloryová. Jsou to jen Roboti. Bez vlastní vůle. Bez vášní. Bez dějin. Bez duše.
 HELENA: Bez lásky a vzdoru?
 HALLEMEIER: To se rozumí. Roboti nemilují nic, ani sebe. A vzdor? Já nevím; jen zřídka, jen časem.

Čapek, Karel. *R.U.R.: Rossum's Universal Robots: kolektivní hra o vstupní komedii a třech dějstvích*, Praha 1935, s. 32–33.

Na základě přečteného fragmentu a celého díla odpovězte na otázku, jaké byly důsledky realizace Heleniných požadavků?

.....

.....

.....

Wymaganie ogólne

III. Kształcenie literackie i kulturowe.

1. Pogłębianie umiejętności analizy i interpretacji utworów literackich z wykorzystaniem właściwej terminologii.

Wymaganie szczegółowe

1. Analiza i interpretacja utworów literackich. Zdający:

- 6) rozpoznaje w utworze sposoby kreowania bohatera i świata przedstawionego (fabuła, [...] akcja) [...].

Zasady oceniania

1 pkt – poprawna odpowiedź.

0 pkt – odpowiedź niepoprawna albo brak odpowiedzi.

Przykładowa odpowiedź

Helena přiměla Dr. Galla k experimentům s „duší“ Robotů. Jejich původním cílem bylo vytvořit pro člověka ráj na zemi. Jenže lidé zlenivěli, upadly mravy a lidé začali roboty, původně určené k práci, používat jako vojáky pro své války. Několik robotů se vzbouřilo, ustanovilo Ústřední výbor robotů a vyhlásilo válku lidstvu.

Zadanie 7. (0–1)

Přečtěte si níže uvedenou báseň Otokara Březiny *Nálada*.

Šum žářem umdlený na větve tíhou naleh'
a visel bez hnutí, co v teskných intervalech
les dýchal přitisklý a potu hořký přival
z rozprysklých zelení mu hrubou vůní splýval.
Šla bledá únava pod stromy nehybnými,
po bok mi usedla, v tvář dechla tušeními,
stesk věčné otázky mi v zraky ponořila
a řečí mrtvých slov s mou duší hovořila.
Květ slunce přezrálý do bílých žárů svadal,
v šer haluzí se třás' a modrým listím padal
v tich apatických němém vysílení, v mechu
se rozdoutnal, a lázní tajemného dechu
mne mdlobou kolébal, jak pod vlnami
krev z otevřených žil by tiše řinula mi.

Březina, Otokar, *Svíтанí na západě*, Praha 1929, s. 32.

Popište lyrický subjekt v básni Otokara Březiny *Nálada*. Uveďte jeho dvě vlastnosti.

.....

.....

.....

.....

Wymaganie ogólne

III. Kształcenie literackie i kulturowe.

1. Pogłębianie umiejętności analizy i interpretacji utworów literackich z wykorzystaniem właściwej terminologii.

Wymaganie szczegółowe

1. Analiza i interpretacja utworów literackich. Zdający:

- 6) rozpoznaje w utworze sposoby kreowania [...] świata przedstawionego ([...] sytuacja liryczna [...]) [...].

Zasady oceniania

1 pkt – poprawna charakterystyka podmiotu lirycznego.

0 pkt – odpowiedź niepoprawna lub brak odpowiedzi.

Przykładowe rozwiązanie

Lyrický subjekt se v básni Otokara Březiny *Nálada* realizuje prostřednictvím dialogu s personifikovanou „únavou”. Únava mu přináší pocit stesku a apatie. Lyrický subjekt je nešťastný do takové míry, že ho sužují sebevražedné myšlenky.

Zadanie 8.

Přečtěte si níže uvedenou báseň Otokara Březiny *Jarní noc*.

Noc tiše zpívala, šum prvních zelení a jarních vod
 byl její melancholické písně doprovod;
 ve výši hvězdy, světelné kalichy nesmírné,
 dýchaly těžkou vůni nadzemských vegetací;
 a ruce bratří mých, jak při smrti na prsou zkřížené,
 ležely tiché a zklamané a jako kámen ztížené
 zlomeny prací.

Však jejich ruce duchové k hvězdám se rozpjaly,
 miliony duší na zemi a ve všech světech objaly
 a dlouhý oddech radostných procitnutí,
 sváteční vření věčného města,
 duchových křídel šumění, hra větrů v mystickém osení,
 orchestrů neviditelných zapění,
 zdvihlo se v taktu jejich tajuplného gesta.

Březina, Otokar, *Ruce*, Praha 1929, s. 46.

Zadanie 8.1. (0–1)

Dokončete větu. Vyberte správnou odpověď z možností A–D.

Báseň Otokara Březiny *Jarní noc* je příkladem

- A. vlastenecké lyriky.
- B. balady.
- C. úvahové (reflexivní) lyriky.
- D. náboženské lyriky.

Wymaganie ogólne

III. Kształcenie literackie i kulturowe.

1. Pogłębianie umiejętności analizy i interpretacji utworów literackich [...].

Wymaganie szczegółowe

1. Analiza i interpretacja utworów literackich. Zdający:

- 3) rozpoznaje gatunki literackie [...].

Zasady oceniania

1 pkt – poprawne wskazanie typu liryki.

0 pkt – odpowiedź niepoprawna lub brak odpowiedzi.

Rozwiązanie

C

Zadanie 8.2. (0–1)

Uved'te v básni Otokara Březiny *Jarní noc* dva příklady personifikace.

.....

.....

Wymaganie ogólne

III. Kształcenie literackie i kulturowe.

1. Pogłębianie umiejętności analizy i interpretacji utworów literackich z wykorzystaniem właściwej terminologii.

Wymaganie szczegółowe

1. Analiza i interpretacja utworów literackich. Zdający:

- 4) wskazuje zastosowane w utworze językowe środki wyrazu artystycznego oraz inne wyznaczniki poetyki danego utworu [...].

Zasady oceniania

1 pkt – wskazanie dwóch personifikacji.

0 pkt – odpowiedź niepoprawna lub brak odpowiedzi.

Przykładowe rozwiązanie

„noc tiše zpívala”

„kalichy nesmírné, dýchaly těžkou vůní”

Zadanie 9.

Přečtěte si níže uvedený fragment divadelní hry *Audience* Václava Havla.

SLÁDEK: Co je?

VANĚK: Já jsem vám opravdu velmi vděčen za vše, co jste pro mne udělal – vážím si toho, protože sám vím nejlíp, jak je takový postoj dnes vzácný – vytrhl jste mi tak říkajíc trn z paty, protože já vážně nevím, co bych si bez vaší pomoci počal – to místo ve skladu by pro mne znamenalo větší úlevu, než si možná myslíte – jenomže já – nezlobte se – já přece nemůžu donášet sám na sebe –

SLÁDEK: Jaký donášení? Kdo tady mluví o donášení?

VANĚK: Nejde o mě – mně to uškodit nemůže – ale jde přece o princip! Já se přece z principu nemůžu podílet na –

SLÁDEK: Na čem? No jen to řekni! Na čem se nemůžeš podílet?

VANĚK: Na praxi, s kterou nesouhlasím –

(Krátká, napjatá pauza)

SLÁDEK: Hm. Tak nemůžeš. Ty teda nemůžeš. To je výborný! Ted' ses teda vybarvil! Ted' ses teda ukázal! (Sládek vstane a začne rozčileně přecházet po místnosti) A co já? Mě v tom necháš, vid'? Na mě se vykašleš! Já můžu bejt svině! Já se v tom bahně můžu patlat, na mně nezáleží, já jsem jen obyčejnej pivovarskej trouba – ale pán, ten se podílet nemůže! Já se pošpinit můžu – jen když pán zůstane čistej! Pánovi, tomu jde o princip! Ale co ostatní, na to už nemyslí! Jen když on je hezkej! Princip je mu milejší než člověk! To jste celí vy!

VANĚK: Kdo my?

SLÁDEK: No vy! Inteligenti! Páni!

Havel, Václav, *Audience; Protest; Vernisáž*, Praha 2018.

Zadanie 9.1. (0–1)

Jaký postoj zaujímá Sládek k Vaňkovi?

.....

.....

.....

.....

Wymaganie ogólne

III. Kształcenie literackie i kulturowe.

1. Pogłębianie umiejętności analizy i interpretacji utworów literackich z wykorzystaniem właściwej terminologii.

Wymagania szczegółowe

1. Analiza i interpretacja utworów literackich. Zdający:
  - 6) rozpoznaje w utworze sposoby kreowania bohatera i świata przedstawionego (narracja, fabuła [...]) [...].
  - 9) wykorzystuje w interpretacji utworu konteksty: literacki [...].

Zasady oceniania

- 1 pkt – poprawne przedstawienie postawy Sládka.
0 pkt – odpowiedź niepoprawna albo brak odpowiedzi.

Przykładowa odpowiedź

Sládek závidí Vaňkovi jeho postavení a svobodu, negativně reaguje na jeho domnělou povýšenost vyvozovanou z intelektuálního zázemí, pevných názorů a kultivovaného chování.

Zadanie 9.2. (0–1)

Charakterizujte postavu Sládka v kontextu celého dramatu. Uvedte dvě jeho vlastnosti.

.....

.....

.....

.....

Wymaganie ogólne

III. Kształcenie literackie i kulturowe.

1. Pogłębianie umiejętności analizy i interpretacji utworów literackich z wykorzystaniem właściwej terminologii.

Wymaganie szczegółowe

1. Analiza i interpretacja utworów literackich. Zdający:
  - 6) rozpoznaje w utworze sposoby kreowania bohatera [...].

Zasady oceniania

- 1 pkt – poprawna odpowiedź.
0 pkt – odpowiedź niepoprawna albo brak odpowiedzi.

Przykładowe rozwiązanie

Sládek je představitelem obyčejného člověka, zobrazuje typického „kohokoliv“, který není v jádru zkažený, jen propadl mašinérii komunistického systému, jež ho zbavila vlastní totožnosti.

Zadanie 10.

Přečtete si níže uvedený text.

Text 1.

A nechť o lidech obzvláště mluvím, viděl sem, jak naprosto všickni, dobří i zlí, v Bohu toliko a Bohem živi jsou, hýbají se a v bytu trvají, každé jejich hnutí a dchnutí toliko z Boha a mocí jeho se děje. Viděl sem, jak sedm očí jeho, každé tisíckrát jasnější než slunce, všec ku zemi procházejí, a všecko, což v světle i ve tmě, zjevně i tajně i v nejhlubších místech se děje, spatřují a všechněm lidem ústavně do srdce hledí. Spatřil sem také, jak milosrdenství jeho rozplývá se na všechny skutky jeho, nejdivněji z té strany, kde se lidí dotýká. Nebo sem viděl,

jak je všecky miluje a jejich dobrého hledá, hřešící snáší, proviňujícím promíjí, bloudících volá, navracujícím se přijímá, prodlévajících čeká, zpěčujícím se shovívá, dráždícím sebe přehlédá, kajícím odpouští, kořící se objímá, neumělé učí, truchlivé těší, před pádem vystřihá, po pádu zdvíhá, prosícím dává, neprosícím sám poskytlá, tlučícím odvírá, netlučícím sám se tluče, hledajícím nalézt se dává, nehledajícím sám na oči jde. Než spatřil sem zase hroznou a strašlivou k zpurným a nevděčným zůřivost, jak je hněvivě prchlivostí svou stíhá a dostíhá, kamkoli se obracejí, tak že ujiti ruce jeho nemožné a upadnouti v ni nesnesitelné. Summu, tu všickni ti Bohu oddaní spatřují, jak hrůza a velebnost Boží nad vším panuje a jeho toliko vůlí všecky největší i nejmenší věci se dějí.

<https://ndk.cz>

Zadanie 10.1. (0–1)

Uvedte jméno a příjmení autora a titul díla, jehož fragment je uveden výše.

Autor: ..... Titul: .....

Wymaganie ogólne

III. Kształcenie literackie i kulturowe.

4. Kształtowanie świadomego uczestnictwa w kulturze.

Wymaganie szczegółowe

1. Analiza i interpretacja utworów literackich. Zdający:

1) zna podstawy periodyzacji literatury mniejszości narodowej [...].

Zasady oceniania

1 pkt – poprawne wskazanie autora i tytułu.

0 pkt – odpowiedź niepełna lub niepoprawna albo brak odpowiedzi.

Rozwiązanie

Jan Amos Komenský, *Labyrint světa a ráj srdce*

Zadanie 10.2. (0–1)

Na základě přečteného fragmentu a celého díla dokažte, že uvedený text je příkladem filozofického traktátu. Uvedte dva argumenty.

.....

.....

.....

.....

Wymaganie ogólne

III. Kształcenie literackie i kulturowe.

1. Pogłębianie umiejętności analizy i interpretacji utworów literackich z wykorzystaniem właściwej terminologii.

Wymagania szczegółowe

1. Analiza i interpretacja utworów literackich. Zdający:
  - 2) zna prądy literackie i artystyczne w epokach literackich [...];
  - 9) wykorzystuje w interpretacji utworu konteksty: literacki, kulturowy, filozoficzny, biograficzny;

Zasady oceniania

- 1 pkt – poprawne wskazanie dwóch cech prozy impresjonistycznej.
0 pkt – odpowiedź niepełna lub niepoprawna albo brak odpowiedzi.

Przykładowe rozwiązanie

1. Dílo je určeno k ilustraci filozofické pozice autora.
2. Prostřednictvím díla autor podává obraz tehdejšího člověka a společnosti. Zamýšlí se nad smyslem života.

Zadanie 11. (0–2)

Přečtete si níže uvedený úryvek románu Michala Viewegha *Báječná léta pod psa*.

Přišly Vánoce. Dědeček Jiří musel na jakousi operaci, a nemohl tudíž přijet. Kvido, jeho matka a babička Líba mu proto dárky přivezli o den dříve, do nemocnice. Dědeček byl trochu bledý, ale usmíval se. Kvido zahlédl na stolku u postele malou, poměrně silnou knížku; byla bez přebalu, takže titul ani autora nebylo možné zjistit. „Co to čteš?“ zeptal se dědečka Kvido, neboť knihy v něm vzbuzovaly stále větší zvědavost. „Ani se neptej! Sonety od Shakespeara!“ smál se dědeček. [...]

Štědrý den probíhal od rána v poklidné atmosféře; nezkazila ji ani Něha, která ještě dopoledne sežrala polovinu krocana chystaného na večeři, ani Kvidova matka, která ze zbytku udělala řízky a osmažila je na karcinogenní teflonové pánvi, a konečně ani babička Líba, která pak řízky s odporem spláchla do záchodu; dědečkova nezvyklá nepřítomnost totiž všechny činila mimořádně tolerantními. Částečně ji pokazil až Kvido.

Viewegh, Michal, *Báječná léta pod psa*, Brno 2002, s. 94.

Dokončete větu. Vyberte správnou odpověď z možností A–D. Zdůvodněte svůj výběr.

Báječná léta pod psa je

- A. absurdní komedií.
- B. historickým románem.
- C. sbírkou písní.
- D. společenským románem.

Zdůvodnění: .....

.....

Wymaganie ogólne

III. Kształcenie literackie i kulturowe.

1. Pogłębianie umiejętności analizy i interpretacji utworów literackich [...].

Wymaganie szczegółowe

1. Analiza i interpretacja utworów literackich. Zdający:
  - 3) rozpoznaje gatunki literackie [...].

Zasady oceniania

2 pkt – odpowiedź poprawna wraz z uzasadnieniem.

1 pkt – odpowiedź poprawna bez uzasadnienia.

0 pkt – odpowiedź niepoprawna lub brak odpowiedzi.

Rozwiązanie

D

Przykładowe rozwiązanie

Hlavní dějovou linií románu je popis každodenního života a společenských problémů určité společnosti, rodinných vztahů a morálky.

Część 3. Wypracowanie

Tematy wypracowań będą poprzedzone szczegółowymi wytycznymi.

Wyberte si jedno z níže uvedených témat a napište úvahový text.

- Ve svém textu zvažte problém daný tématem. Představte také svůj názor a odůvodněte jej.
- Ve svých úvahách uveďte argumenty vycházející z literárního díla ze seznamu povinné četby nebo z jiného díla české literatury.
- Vaše práce má mít minimální rozsah **250** slov.
- Práci napište v českém jazyce

Temat 1. (0–30)

Vyplatí se v životě jít s davem, nebo plavat proti proudu? Zvažte problém na základě díla ze seznamu povinné četby a vybraného díla české literatury.

Wymagania ogólne i szczegółowe

Wykaz wymagań ogólnych i szczegółowych, sprawdzanych w wypracowaniu, znajduje się na s. 7. *Informatora*.

Zasady oceniania

Opis zasad oceniania zadań otwartych rozszerzonej odpowiedzi (wypracowań) znajduje się na s. 22.–34. *Informatora*.

Przykładowe ocenione rozwiązania

Przykład 1.

Otázka, zda se v životě vyplatí jít s davem, nebo plavat proti proudu, prostupuje mnoha uměleckými díly. Obzvláště patrná je v kontextu nedemokratických společností a velkých dějinných zvratů. Reflexe proto najdeme mimo jiné i ve dvou českých literárních dílech: v dramatu *Audience* Václava Havla a knize *Zbabělci* od Josefa Škvoreckého.

Drama *Audience* nám představuje Havlovo alter ego – postavu Vaňka, dramatika pracujícího v pivovaru, který se ocitá v konfliktu s režimem. Sládek, opilý nadřizený, mu nabízí lepší postavení výměnou za to, že bude sám na sebe psát hlášení Státní bezpečnosti. Zpočátku se zdá, že Vaněk zůstává věrný svým zásadám (sám odmítne psát udání), ale pak přijímá nabídku na lepší místo ve skladu. Nakonec Sládek usne a poté se ukáže, že si z rozhovoru nic nepamatuje a vše začíná znovu, což jen podtrhuje absurditu celé situace.

Zbabělci od Josefa Škvoreckého se odehrávají na konci druhé světové války a sledují osudy mladých lidí v maloměstském prostředí. Danny, hlavní postava, je zamilován do Ireny, která však miluje jeho přítele Zdeňka. Děj vyvrcholí během osvobození, kdy se mladí lidé pokusí aktivně vzdorovat, zatímco místní kolaboranti s nacisty spěšně převlékají kabáty. Danny se stane dočasným hrdinou, ale zjišťuje, že jeho činy byly zbytečné, a nakonec se vrací k vlastnímu osudu, konfrontován s tím, že Irena jej má jen ráda, ale ve skutečnosti stále miluje Zdeňka. Toto dílo naznačuje, že plavat proti proudu někdy může přinést jen krátkodobé změny a nemusí změnit celý náš osud.

Závěrem lze říci, že ani jedno z těchto děl neposkytuje jasnou odpověď na otázku, která ze dvou zmíněných životních strategií je výhodnější. Jak Havel, tak Škvorecký ale poukazují na absurditu a přetvářku lidí, kteří jdou s davem, v tomto případě s některým z totalitárních režimů.

- 1. Spełnienie formalnych warunków polecenia:** 1 pkt – forma wypowiedzi zgodna z formą wskazaną w poleceniu – wypowiedź argumentacyjna; praca częściowo dotyczy problemu wskazanego w poleceniu.
- 2. Kompetencje literackie i kulturowe:** 10 pkt – argumentacja powierzchowna, zdający dwa utwory wykorzystuje częściowo funkcjonalnie, streszcza utwory bez pogłębionej analizy problemu.
- 3. Kompozycja wypowiedzi:** 7 pkt: struktura – 3 pkt (kompozycja funkcjonalna, poprawny i funkcjonalny podział wypowiedzi); spójność – 3 pkt. (elementy wypowiedzi tworzą logiczną i uporządkowaną całość, wskazują na tok rozumowania autora); styl – 1 pkt (stosowny do wypowiedzi).
- 4. Język wypowiedzi:** 10 pkt: zakres i poprawność środków językowych – 6 pkt (składnia i leksyka stosowne); ortografia – 2 pkt (praca bez błędów ortograficznych); interpunkcja – 2 pkt (praca bez błędów interpunkcyjnych).

Przykład 2.

Otázka, zda se vyplatí v životě jít s davem, nebo plavat proti proudu, je vděčným literárním námětem. Není tedy divu, že je také hlavním tématem dramatu *Audience* od Václava Havla a knihy *Obsluhoval jsem anglického krále* od Bohumila Hrabala.

V *Audienci* se hlavní postava Vaněk nachází ve složité situaci, když je konfrontován s nabídkou spolupráce se Státní bezpečností a udáváním sebe sama. Ačkoliv se snaží

odolat tlaku a zůstat věrný svým morálním hodnotám, jeho strach a potřeba přežít ho donutí podvolit se. Drama ukazuje, jak obtížné je plavat proti proudu v režimu, který potlačuje individuální svobodu a vyžaduje poslušnost. Ačkoli víme, že ve skutečném životě Vaňkovi – tedy samotnému Václavu Havlovi – tento přístup přinesl úspěch, když se stal po pádu komunistického režimu prezidentem, v samotném dramatu se o jeho dalším životě nic nedozvídáme, pouze si uvědomujeme absurditu celé situace.

V knize *Obsluhoval jsem anglického krále* sledujeme životní příběh Jana Dítěte, který se snaží proniknout do vyšší společnosti a přizpůsobit se jejím hodnotám. Postava Jana Dítěte ilustruje snahu přizpůsobit se a jít s davem za každou cenu. Ačkoliv mu jeho úsilí zpočátku přináší určitý úspěch, nakonec zjišťuje, že ani finance mu nepomůžou proniknout do života vyšší třídy a její příslušníci ho stále neberou jako sobě rovného. O majetek přijde v důsledku komunistického převratu. Na sklonku života žije na samotě a reflektuje svůj život. Jeho snaha jít s davem mu nakonec životní spokojenost ani úspěch nepřinesla.

Obě díla se věnují otázce, zda se v životě vyplatí přizpůsobovat se společnosti a režimu, nebo se mu raději stavět na odpor. *Obsluhoval jsem anglického krále* naznačuje, že jít s davem nemusí přinášet úspěch a štěstí. *Audience* jasný závěr nemá, ale poukazuje na to, že podbízet se režimu je komfortnější pozice, zatímco trvat na svém svobodném názoru a morálních hodnotách vyžaduje ústupky a sebezapření.

- 1. Spełnienie formalnych warunków polecenia:** 1 pkt – forma wypowiedzi zgodna z formą wskazaną w poleceniu – wypowiedź argumentacyjna; wszystkie elementy polecenia zostały właściwie uwzględnione.
- 2. Kompetencje literackie i kulturowe:** 12 pkt – bogata argumentacja, uporządkowana i funkcjonalna, zilustrowana trafnymi przykładami z lektury oraz kontekstów; funkcjonalnie wykorzystanie kontekstu.
- 3. Kompozycja wypowiedzi:** 7 pkt: struktura – 3 pkt (kompozycja funkcjonalna, poprawny i funkcjonalny podział wypowiedzi); spójność – 3 pkt. (elementy wypowiedzi tworzą logiczną i uporządkowaną całość, wskazują na tok rozumowania autora); styl – 1 pkt (stosowny do wypowiedzi).
- 4. Język wypowiedzi:** 10 pkt: zakres i poprawność środków językowych – 6 pkt (składnia i leksyka stosowne); ortografia – 2 pkt (praca bez błędów ortograficznych); interpunkcja – 2 pkt (praca bez błędów interpunkcyjnych).

Temat 2. (0–30)

Motiv nešťastné lásky. Zvažte problém na základě díla ze seznamu povinné četby a vybraného díla české literatury.

Jaroslav Seifert
Píseň o Viktorce

VII
Jde každému smrt mlčky vstříc,
nemilosrdná pilná žnečka.
Neodpočine, neposečká
a jde zas dál jakoby nic.

Ve strachu člověk propotí

na horkém lůžku prostěradla,
zatím co ona se již vkradla
a jde mu rychle naproti.

Co tenkrátě však za živa
Viktorce v bouři pověděla,
že líce její uzardělá
se ještě dneska usmívá?

Že zdá se, jak by neutich
dech na rtu, že se ňadro zdvíhá,
ačkoliv na něm leží tíha
dvou rukou pevně semknutých?

Jak je to ticho tíživé.
A zpod věnečku ze slziček
řasami přimhouřených víček
mrtvá se dívá na živé.

Barunka plaše položí
do rakve kvítek resedový,
žádostiva, co dnes jí poví
ta, která spí jak na loži.

Má před sebou jen tmú a tmú,
tu z pohádek, kdy ucho vnímá
vše, co je skryto před očima
a co tma říká pošeptmu.

Pod kterým stromem bude skryt
ten, jehož oči neodbytné
půjdou s ní, dokud neprocitne,
až tam, kam oči budou chtít.

A odrána až do cárů,
po sněhu půjde, bosky třeba,
pro almužnu a krajíc chleba,
odmítaný jí z rozmaru.

A se znamením na těle,
jaké kdys nosívali vězni,
za láskou půjde, neboť bez ní
je život troškou popele.

To nebyl obraz, to byl stín,
který se šinul po pěšině
milostným hájem v Nedošíně,

už podzimním, už bez květin.

S vráskami v tváři povadlé
usedla si tam smutná paní
a psala prstem v zadumání
do rosy na opěradle.

Pak s troškou sebevědomí
řekla si náhle: Vždyť už chvátám,
a šťastné páry mījela tam,
lībající se pod stromy.

A její šat už nešustí,
už dotančila. A ret pálí
slzami, které lībávali
dřívě jí muži nad ústy.

Vždyť přichází již z daleka
a jenom málo dní je před ní.
Vlastně už čeká na poslední,
vlastně už na nic nečeká.

Seifert, Jaroslav, *Píseň o Viktorce*, Praha 1967, s. 53–56.
<https://ndk.cz>

Wymagania ogólne i szczególowe

Wykaz wymagań ogólnych i szczególowych, sprawdzanych w wypracowaniu, znajduje się na s. 7-8. *Informatora*.

Zasady oceniania

Opis zasad oceniania zadań otwartych rozszerzonej odpowiedzi (wypracowań) znajduje się na s. 22.–35. *Informatora*.

Przykładowe ocenione rozwiązania

Przykład 1.

Téma nešťastné lásky a téma smrti jsou v české literatuře často propojena, a to jak v dílech radících se k romantismu, tak v těch realistických. Jaroslav Seifert ve své básni *Píseň o Viktorce* používá známý motiv z románu Boženy Němcové *Babička*.

I v Seifertově básni je láska nešťastná a má za následek šílenství a smrt. Smrt symbolizuje básník jako nemilosrdnou žnečku, která nekompromisně pokračuje. Naznačuje ale, že pro někoho může být smrt vysvobozením – Viktorka sice zemře, ale zdá se, že je spokojenější než za živa, kdy ji nešťastná láska připravila o rozum.

Motiv Viktorky pochází z románu *Babička* Boženy Němcové. Jedná se o vložené vyprávění, které jen lehce prostupuje hlavním příběhem babičky a její rodiny. Ve vyprávění je krásná místní dívka Viktorka uhranutá „černým myslivcem“, tedy vojákem. Bojí se ho a různými způsoby se pokouší jeho vlivu zbavit, ale nakonec jí myslivec vyzná lásku a ona se do něj také zamiluje. Uteče z domu a až po nějaké době se objeví v lese, kde přespává a žije mimo civilizaci. Z nešťastné lásky přijde o rozum a patrně také zabije své novorozené

dítě. Nakonec ji při bouřce zabije bleskem sražený strom, ale smrt je pro ni nejspíš vysvobozením.

Němcová, patrně na základě reálného životního příběhu, a po ní i Seifert ukazují, že nešťastná láska může vést k pomatení smyslu i rozumu. Naznačují, že smrt pak může být sice tragická, ale zároveň může být vysvobozením z trápení a kruté reality. Na příkladu Viktorčina příběhu tak můžeme sledovat, že za jistých okolností může být jinak nemilosrdná smrt i pozitivní.

Láska má jak ve skutečnosti, tak i v literatuře širokou škálu podob. Může být věrná a odolávat svodům a žádostivosti. Jiným druhem je láska vášnivá. Jindy se můžeme setkat s láskou duševní anebo fyzickou. Někdy je láska věrná, jindy je láska nevěrná. Specifickým druhem lásky je láska zakázaná, překračující uznávané konvence. Různé podoby lásky poukazují na nekonečnou rozmanitost lidského bytí. V Seifertově básni je Viktorčina láska tak silná, že vede přímo k šílenství a pak ke smrti. Smrt se tak stává vysvobozením z nešťastné lásky.

1. Spełnienie formalnych warunków polecenia: 1 pkt – forma wypowiedzi zgodna z formą wskazaną w poleceniu – wypowiedź argumentacyjna; praca częściowo dotyczy problemu wskazanego w poleceniu.

2. Kompetencje literackie i kulturowe: 10 pkt – argumentacja powierzchowna, zdający dwa utwory wykorzystuje częściowo funkcjonalnie, streszcza utwory bez pogłębionej analizy problemu.

3. Kompozycja wypowiedzi: 7 pkt: struktura – 3 pkt (kompozycja funkcjonalna, poprawny i funkcjonalny podział wypowiedzi); spójność – 3 pkt. (elementy wypowiedzi tworzą logiczną i uporządkowaną całość, wskazują na tok rozumowania autora); styl – 1 pkt (stosowny do wypowiedzi).

4. Język wypowiedzi: 10 pkt: zakres i poprawność środków językowych – 6 pkt (składnia i leksyka stosowne); ortografia – 2 pkt (praca bez błędów ortograficznych); interpunkcja – 2 pkt (praca bez błędów interpunkcyjnych).

Przykład 2.

Básnická skladba *Píseň o Viktorce* od Jaroslava Seiferta a sbírka *Kytice* od Karla Jaromíra Erbena obě řeší propojení nešťastné lásky a smrti, což jsou témata, která jsou v literatuře často spojována.

V *Písni o Viktorce* Seifert popisuje smrt jako nemilosrdnou žnečku, která jde každému mlčky vstříc. Smrt je zobrazena jako neúprosná a nevyhnutelná událost, která potká všechny. Tato nekompromisní podstata smrti se zde setkává s motivem nešťastné lásky, která dohnala Viktorku k šílenství, z něhož se smrt zdá být vysvobozením. Zpracovává také téma stárí, kdy už člověk mladé zamilované páry spíše sleduje z povzdálí.

Motivy nešťastné lásky a jejích tragických důsledků, mezi nimi i smrti, se velmi často objevují i ve sbírce *Kytice*. Například v básni *Dceřina kletba* si dcera vyčítá, že se nechala svést, což mělo za následek, že otěhotněla a zabila své dítě (podobně jako Viktorka). V básni *Svatební košile* se zase hlavní hrdinka rouhá, protože při modlitbě slibuje, že by byla radši, kdyby jí byl zkrácen život, jen aby se vrátil z ciziny její milý. Ten se skutečně vrátí – ale ukáže se, že je po smrti a vrací se jako oživlá mrtvola. Nakonec se dívce podaří ze situace vyváznout živá, ale spojení její lásky, rouhání a smrti mohlo mít tragické následky.

V *Písni o Viktorce* Seifert nešťastnou lásku a smrt propojuje. Viktorčina láska je za života nenaplněná, ale nakonec smrt přichází jako osvobození. V Erbenově *Kytici* se sice motivy

nešťastné lásky objevují, ale mnohem častěji se na pozadí nešťastné lásky řeší vztah dětí a matky – například v Dceřině kletbě, Vodníkovi nebo Lillii. Většinou tak smrt nepotká jednoho ze zamilovaného páru, ale dítě, které z tohoto svazku vzešlo. Výjimkou je Svatební košile, kde se jedná skutečně jen o ústřední pár, ale i zde funguje smrt jinak než ve Viktorčině příběhu – mrtvý je dívčin milý, což ji (spolu s jejím rouháním) sice také ohrožuje na životě, ale příběh má nakonec šťastný konec.

Celkově lze konstatovat, že v obou dílech se nešťastná láska a smrt vzájemně prolínají, ale tyto motivy umožňují vystavět různé příběhy.

- 1. Spełnienie formalnych warunków polecenia:** 1 pkt – forma wypowiedzi zgodna z formą wskazaną w poleceniu – wypowiedź argumentacyjna; wszystkie elementy polecenia zostały uwzględnione.
- 2. Kompetencje literackie i kulturowe:** 12 pkt – bogata argumentacja, uporządkowana i funkcjonalna, zilustrowana trafnymi przykładami z lektury oraz kontekstów; Zdający wykorzystuje znajomość przywołanych tekstów odpowiednio do postawionej przez siebie tezy.
- 3. Kompozycja wypowiedzi:** 7 pkt: struktura – 3 pkt (kompozycja funkcjonalna, poprawny i funkcjonalny podział wypowiedzi); spójność – 3 pkt. (elementy wypowiedzi tworzą logiczną i uporządkowaną całość, wskazują na tok rozumowania autora); styl – 1 pkt (stosowny do wypowiedzi).
- 4. Język wypowiedzi:** 10 pkt: zakres i poprawność środków językowych – 6 pkt (składnia i leksyka stosowne); ortografia – 2 pkt (praca bez błędów ortograficznych); interpunkcja – 2 pkt (praca bez błędów interpunkcyjnych).

3. Opis egzaminu maturalnego z języka czeskiego jako przedmiotu dodatkowego w części pisemnej na poziomie rozszerzonym

WSTĘP

Każdy maturzysta może przystąpić do egzaminu maturalnego z języka czeskiego jako języka mniejszości narodowej na poziomie rozszerzonym jako przedmiotu dodatkowego.

Egzamin maturalny z języka czeskiego w części pisemnej na poziomie rozszerzonym sprawdza, w jakim stopniu zdający spełnia wymagania z języka czeskiego jako języka mniejszości narodowej [określone w podstawie programowej kształcenia ogólnego dla szkoły ponadpodstawowej](#)⁴.

Poszczególne części egzaminu maturalnego z języka czeskiego jako przedmiotu dodatkowego scharakteryzowano w TABELI 7.

TABELA 7. CHARAKTERYSTYKA EGZAMINU MATURALNEGO Z JĘZYKA CZESKIEGO JAKO PRZEDMIOTU DODATKOWEGO

Część pisemna – poziom rozszerzony	Odniesienie do podstawy programowej	Wypracowanie: a) pisanie, tj. wymagania IV.2.1)–7) b) pogłębianie świadomości własnego dziedzictwa narodowego, tj. wymagania I.1)–3); I.1R)–2R) c) gramatyka języka czeskiego, tj. wymagania II.1.1) d) zróżnicowanie języka czeskiego, tj. wymagania II.2.1)–6) e) komunikacja językowa i kultura języka, tj. wymagania II.3.1), 5)–8) f) ortografia i interpunkcja, tj. wymagania II.5.1)–2) g) interpretacja utworów literackich, tj. wymagania III.1.1)–4), 6)–10), III.1.1R)– 4R) h) odbiór tekstów kultury, tj. wymagania III.2.1)–2).
	Czas trwania egzaminu	210 minut.
	Charakter egzaminu	Przedmiot dodatkowy.
	Zadania na egzaminie	Zadanie rozszerzonej odpowiedzi (wypracowanie).
	Liczba punktów	35 punktów.
	Elementy egzaminu	Dwa tematy wypracowań do wyboru
	Oceniający	Egzaminatorzy okręgowych komisji egzaminacyjnych.

⁴ Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 28 czerwca 2024 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie podstawy programowej kształcenia ogólnego dla liceum ogólnokształcącego, technikum oraz branżowej szkoły II stopnia (Dz.U. z 2024 r. poz. 1019).

LEKTURY NA EGZAMINIE

W arkuszu egzaminacyjnym na poziomie rozszerzonym znajdują się zadania sprawdzające znajomość treści i problematyki lektur obowiązkowych, tj.:

Zakres podstawowy

1. Kosmas, *Kronika česká*
2. Jan Amos Komenský, *Labyrint světa a ráj srdce*
3. Karel Hynek Mácha, *Máj*
4. Božena Němcová, *Babička*
5. Karel Jaromír Erben, *Kytice*
6. Alois Jirásek, *Staré pověsti české*
7. Otakar Březina, výběr básní: *Nálada, Město, Letní slunovrat, Jarní noc*, a jiné básně
8. František Gellner, výběr básní: *Po nás ať přijde potopa, Demaskovaná láska, Balada, Elegie, Což, páni spisovatelé (Teplo zhaslého plamene), Všichni mi lhali, Štědrovečerní*, a jiné básně
9. Jaroslav Hašek, *Osudy dobrého vojáka Švejka za světové války (V zázemí, Na frontě)*
10. Karel Čapek, *R. U. R.*
11. Jakub Deml, *Zapomenuté světlo*
12. Jaroslav Seifert, výběr básní: *Město v slzách, Guillaume Apollinaire, Píseň o Viktorce, Ruce Venušiny, Nůž, Ukolébavka, Píseň o smetí, Pražský hrad*, a jiné básně
13. Bohumil Hrabal, *Obsluhoval jsem anglického krále*
14. Milan Kundera, *Žert*
15. Josef Škvorecký, *Zbabělci*
16. Václav Havel, *Audience*
17. Ota Pavel, *Smrt krásných srnců*
18. Michal Viewegh, *Báječná léta pod psa*
19. Miloš Urban, *Sedmikostelí*

Zakres rozszerzony

1. *Mastičkář*
2. Jan Neruda, *Povídky malostranské*
3. Fráňa Šrámek, *Stříbrný vítr*
4. Vladislav Vančura, *Rozmarné léto*
5. František Halas, výběr básní: *Lítost, Kohout plaší smrt, Ladění, Hrejme dále, A co básník, Poesie, Umírání*, a jiné básně
6. Jiří Weil, *Život s hvězdou*
7. Ladislav Fuks, *Spalovač mrtvol*
8. Ludvík Vaculík, *Morčata*
9. Egon Bondy, *Invalidní sourozenci*
10. Pavel Kohout, *Katyně*

CZĘŚĆ PISEMNA EGZAMINU MATURALNEGO Z JĘZYKA CZESKIEGO.

POZIOM ROZSZERZONY

Egzamin maturalny z języka ukraińskiego w części pisemnej na poziomie rozszerzonym sprawdza: umiejętność czytania tekstów literackich i nieliterackich, ich analizowania i syntetyzowania w kontekście historyczno- lub teoretycznoliterackim, kulturowym oraz tworzenia wypowiedzi argumentacyjnej.

CHARAKTERYSTYKA EGZAMINU PISEMNEGO NA POZIOMIE ROZSZERZONYM

Podczas egzaminu zdający otrzymuje arkusz egzaminacyjny zawierający dwa tematy wypracowań do wyboru – w tym jeden wymagający napisania interpretacji porównawczej dwóch tekstów literackich, drugi – wypowiedzi argumentacyjnej. Zdający realizuje jeden temat.

Na rozwiązanie zadań z arkusza zdający ma 210 minut⁵ i sam decyduje o rozłożeniu w czasie pracy nad wypracowaniem.

Charakterystykę egzaminu maturalnego z języka czeskiego na poziomie rozszerzonym prezentuje TABELA 8.

TABELA 8. CHARAKTERYSTYKA EGZAMINU MATURALNEGO Z JĘZYKA CZESKIEGO NA POZIOMIE ROZSZERZONYM

WYPRACOWANIE	
SPRAWDZANE UMIEJĘTNOŚCI	a) pisanie, tj. wymagania IV.2.1)–7) b) pogłębianie świadomości własnego dziedzictwa narodowego, tj. wymagania I.1)–3); I.1R)–2R) c) gramatyka języka czeskiego, tj. wymagania II.1.1) d) zróżnicowanie języka czeskiego, tj. wymagania II.2.1)–6) e) komunikacja językowa i kultura języka, tj. wymagania II.3.1), 5)–8) f) ortografia i interpunkcja, tj. wymagania II.5.1)–2) g) interpretacja utworów literackich, tj. wymagania III.1.1)–4), 6)–10), III.1.1R)–4R) h) odbiór tekstów kultury, tj. wymagania III.2.1)–2).
PODSTAWOWE INFORMACJE	Dwa tematy wypracowań do wyboru. Nie jest określona forma gatunkowa wypowiedzi.
TEKSTY, DO KTÓRYCH ODNOSZĄ SIĘ ZADANIA EGZAMINACYJNE	<ul style="list-style-type: none"> • Tematy wypracowań mogą zawierać cytaty jako tekst źródłowy lub fragmenty lub całość tekstu krytycznoliterackiego lub historycznoliterackiego • Każdy temat <u>wymaga odwołania się do utworu z literatury czeskiej.</u>

⁵ Czas trwania egzaminu może zostać wydłużony w przypadku uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi, w tym niepełnosprawnych, oraz w przypadku cudzoziemców. Szczegóły są określone w *Komunikacie dyrektora Centralnej Komisji Edukacyjnej w sprawie szczegółowych sposobów dostosowania warunków i form przeprowadzania egzaminu maturalnego w danym roku szkolnym.*

OPIS ARKUSZA EGZAMINACYJNEGO NA POZIOMIE ROZSZERZONYM

W arkuszu podane są dwa tematy wypracowań, z których zdający wybiera jeden:

- a) temat pierwszy to analiza porównawcza utworów literackich lub ich fragmentów z podanym w poleceniu problemem (teksty literackie do 1000 wyrazów)
- b) temat drugi to wypowiedź na zadany w poleceniu problem w odniesieniu do załączonego tekstu krytycznoliterackiego, historycznoliterackiego lub tekstu należącego do publicystyki krytycznej, podejmującego ważne problemy związane z kulturą, językiem ojczystym (tekst ok. 700 wyrazów).

Oba tematy wymagają napisania wypowiedzi o charakterze argumentacyjnym.

Przykładowe tematy wypracowań wraz z ocenionymi rozwiązaniami znajdują się na stronach 102–110.

ZASADY OCENIANIA WYPRACOWANIA

Za napisanie wypracowania zdający będzie mógł otrzymać maksymalnie **35 punktów**.

Oceniając pracę, egzaminatorzy będą przydzielali punkty w czterech **kryteriach głównych**, tj.

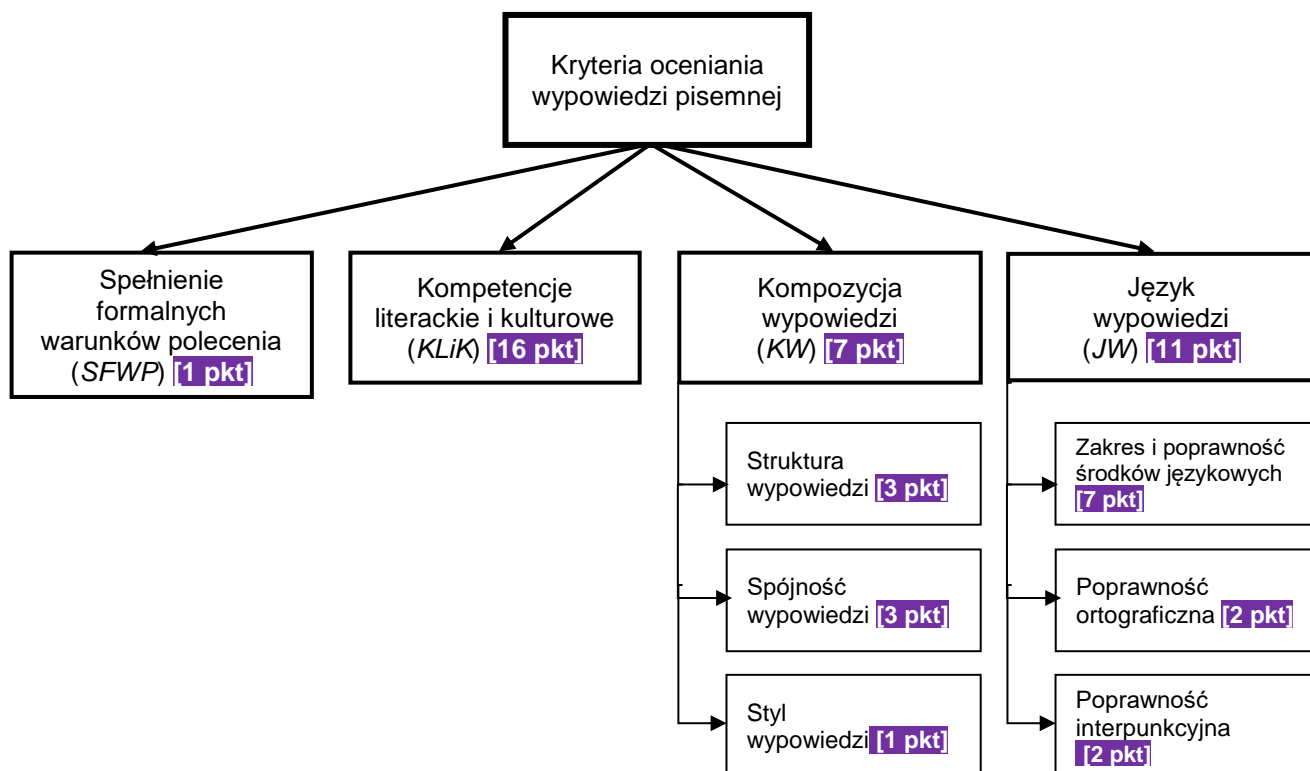
1. spełnienie formalnych warunków polecenia (od 0 do 1 pkt; ≈ 3%)
2. kompetencje literackie i kulturowe (od 0 do 16 pkt; ≈ 46%)
3. kompozycja wypowiedzi (od 0 do 7 pkt; = 20%)
4. język wypowiedzi (od 0 do 11 pkt; ≈ 31%).

W ramach 3. kryterium głównego, tj. „kompozycja wypowiedzi”, egzaminatorzy będą przydzielali punkty w trzech kryteriach składowych, tj.

- 3a. struktura wypowiedzi
- 3b. spójność wypowiedzi (tj. logika i uporządkowanie wypowiedzi)
- 3c. styl wypowiedzi.

W ramach 4. kryterium głównego, tj. „język wypowiedzi”, egzaminatorzy będą przydzielali punkty w trzech kryteriach składowych, tj.

- 4a. zakres i poprawność środków językowych
- 4b. poprawność ortograficzna
- 4c. poprawność interpunkcyjna.

1. Spełnienie formalnych warunków polecenia (maksymalnie 1 punkt)

Sprawdzając wypracowanie zdającego w tym kryterium, egzaminator będzie oceniał, czy:

- wypowiedź w co najmniej jednym fragmencie dotyczy problemu wskazanego w poleceniu
- napisane wypracowanie jest w jakiegokolwiek części wypowiedzią argumentacyjną
- w wypracowaniu zdający odwołał się do co najmniej dwóch tekstów (zgodnie ze wskazaniem w poleceniu)

<ul style="list-style-type: none"> • W wypracowaniu jest odwołanie do załączonego tekstu oraz minimum jednego tekstu literackiego (temat pierwszy) oraz dwóch tekstów literackich (temat drugi) ORAZ • Wypracowanie przynajmniej częściowo dotyczy problemu wskazanego w poleceniu. ORAZ • Wypracowanie przynajmniej częściowo jest wypowiedzią argumentacyjną. 	1 pkt
<ul style="list-style-type: none"> • Wypracowanie nie spełnia któregokolwiek z warunków określonych w kategorii „1 pkt”. ALBO • Wypracowanie jest napisane w formie planu albo w punktach. 	0 pkt

Uwaga: Jeżeli w kryterium *Spełnienie formalnych warunków polecenia* przyznano 0 pkt, we wszystkich pozostałych kryteriach przyznaje się 0 pkt.

Wyjaśnienia (kryterium 1. – SFWP)

1. W wypracowaniu zdający powinien odwołać się do co najmniej jednej lektury/jednego tekstu wskazanych w poleceniu jako obowiązkowe. Odwołanie się zdającego do lektury/ tekstu oznacza, że co najmniej jedno zdanie o tej lekturze/ tym tekście ma charakter analityczny, a nie tylko informacyjny.
  - a) Przykład zdania analitycznego: *Tato sbírka patří ještě do proletářské poezie reminiscencemi na barvitě prostředí dělnického Žižkova, ale začínají se objevovat už i náznaky a myšlenky, které později rozvinul poetismus.*
Przykład zdania informacyjnego: *Jaroslav Seifert se narodil do chudých poměrů v dnešní Bořivojově ulici čp. 816/104 (tehdy Riegrově č. 19) na Žižkově.*
Za zdania informacyjne uznaje się również sformułowania będące wyłącznie przepisanyymi fragmentami polecenia lub parafrazą polecenia.
2. Wypracowanie przynajmniej częściowo dotyczy problemu wskazanego w poleceniu, jeżeli:
  - a) zawiera fragmenty odnoszące się do zakresu merytorycznego zagadnienia, którego omówienie jest wymagane ORAZ
3. Wypracowanie przynajmniej częściowo jest wypowiedzią argumentacyjną, jeżeli zawiera co najmniej jeden akapit argumentacyjny.

2. Kompetencje literackie i kulturowe (maksymalnie 16 punktów)

Sprawdzając wypracowanie zdającego w tym kryterium, egzaminator będzie oceniał, czy w wypracowaniu zdający:

- wykorzystał znajomość tekstów z literatury czeskiej
- funkcjonalnie wykorzystał kontekst, np. literacki, historyczny, filozoficzny, kulturowy, który pogłębia i rozwija rozważany problem
- przedstawił bogatą argumentację świadczącą o jego erudycji
- wykazał się wiedzą i umiejętnościami z zakresu nauki o literaturze
- nie popełnił błędów rzeczowych zarówno w odniesieniu do przywołanych tekstów literackich oraz kontekstów, jak i terminologii historycznoliterackiej oraz/lub teoretycznoliterackiej.

Interpretacja porównawcza

Funkcjonalność wykorzystania utworów wskazanych w poleceniu	Poziom argumentacji wypowiedzi; erudycyjność wypowiedzi	Liczba punktów	Błędy rzeczowe
Dwa utwory wykorzystane (porównane) w pełni funkcjonalnie.	<ul style="list-style-type: none"> • Bogata argumentacja. • Funkcjonalne wykorzystanie kontekstów. • Wypowiedź świadczy o erudycji zdającego. 	16 pkt	Za każdy błąd rzeczowy należy odjąć 1 pkt od ogólnej liczby punktów przyznanych za KLIK (od 0 do 16; bez punktów ujemnych).
	<ul style="list-style-type: none"> • Zadawalająca argumentacja. • Co najmniej jeden kontekst wykorzystany funkcjonalnie. 	15 pkt	
	<ul style="list-style-type: none"> • Powierzchnowa argumentacja. • W pracy kontekst/y wykorzystano częściowo funkcjonalnie. 	14 pkt	
	<ul style="list-style-type: none"> • Powierzchnowa argumentacja. • W pracy nie wykorzystano funkcjonalnie kontekstów. 	13 pkt	
Jeden utwór wykorzystany w pełni funkcjonalnie, a drugi – częściowo funkcjonalnie (porównanie częściowe).	<ul style="list-style-type: none"> • Bogata argumentacja. • Funkcjonalne wykorzystanie kontekstów. • Wypowiedź świadczy o erudycji zdającego. 	12 pkt	
	<ul style="list-style-type: none"> • Zadawalająca argumentacja. • Co najmniej jeden kontekst wykorzystany funkcjonalnie. 	11 pkt	
	<ul style="list-style-type: none"> • Powierzchnowa argumentacja. • W pracy kontekst/y wykorzystano częściowo funkcjonalnie. 	10 pkt	
	<ul style="list-style-type: none"> • Powierzchnowa argumentacja. • W pracy nie wykorzystano funkcjonalnie kontekstów. 	9 pkt	
Dwa utwory wykorzystane częściowo funkcjonalnie (porównanie częściowe).	<ul style="list-style-type: none"> • Trafna argumentacja. • Funkcjonalne wykorzystanie kontekstów. • Praca zawiera fragmenty erudycyjne. 	8 pkt	
	<ul style="list-style-type: none"> • Zadawalająca argumentacja. • Co najmniej jeden kontekst wykorzystany funkcjonalnie. 	7 pkt	

	<ul style="list-style-type: none"> Powierzchnowa argumentacja. W pracy kontekst/y wykorzystano częściowo funkcjonalnie. 	6 pkt	
	<ul style="list-style-type: none"> Powierzchnowa argumentacja. W pracy nie wykorzystano funkcjonalnie kontekstów. 	5 pkt	
Tylko jeden utwór wykorzystany częściowo LUB w pełni funkcjonalnie (brak porównania).	<ul style="list-style-type: none"> Trafna argumentacja. Funkcjonalne wykorzystanie kontekstów. 	4 pkt	
	<ul style="list-style-type: none"> Zadowalająca argumentacja. Co najmniej jeden kontekst wykorzystany funkcjonalnie. 	3 pkt	
	<ul style="list-style-type: none"> Powierzchnowa argumentacja. W pracy kontekst/y wykorzystano częściowo funkcjonalnie. 	2 pkt	
	<ul style="list-style-type: none"> Powierzchnowa argumentacja. W pracy nie wykorzystano funkcjonalnie kontekstów. 	1 pkt	
Żaden utwór nie został wykorzystany przynajmniej w części funkcjonalnie.		0 pkt	

Wypowiedź argumentacyjna

Funkcjonalność wykorzystanych tekstów	Poziom argumentacji wypowiedzi; erudycyjność wypowiedzi	Liczba punktów	Błędy rzeczowe
Trzy teksty wykorzystane w pełni funkcjonalnie.	<ul style="list-style-type: none"> Bogata argumentacja. Funkcjonalne wykorzystanie kontekstu. Wypowiedź świadczy o erudycji zdającego. 	16 pkt	Za każdy błąd rzeczowy należy odjąć 1 pkt od ogólnej liczby punktów przyznanych za KLIK (od 0 do 16; bez punktów ujemnych).
	<ul style="list-style-type: none"> Zadowalająca argumentacja. Funkcjonalne wykorzystanie kontekstu. Wypowiedź świadczy o erudycji zdającego. 	15 pkt	
	<ul style="list-style-type: none"> Zadowalająca argumentacja. Kontekst wykorzystany częściowo funkcjonalnie. Wypowiedź świadczy o erudycji zdającego. 	14 pkt	
	<ul style="list-style-type: none"> Powierzchnowa argumentacja. W pracy nie wykorzystano funkcjonalnie kontekstu. 	13 pkt	
Dwa teksty wykorzystane w pełni funkcjonalnie, a trzeci – częściowo funkcjonalnie.	<ul style="list-style-type: none"> Bogata argumentacja. Funkcjonalne wykorzystanie kontekstu. Wypowiedź świadczy o erudycji zdającego. 	12 pkt	
	<ul style="list-style-type: none"> Zadowalająca argumentacja. Funkcjonalne wykorzystanie kontekstu. Wypowiedź świadczy o erudycji zdającego. 	11 pkt	
	<ul style="list-style-type: none"> Zadowalająca argumentacja. Kontekst wykorzystany częściowo funkcjonalnie. Wypowiedź świadczy o erudycji zdającego. 	10 pkt	
	<ul style="list-style-type: none"> Powierzchnowa argumentacja. W pracy nie wykorzystano funkcjonalnie kontekstu. 	9 pkt	
<ul style="list-style-type: none"> Dwa – w pełni funkcjonalnie, trzeci – 	<ul style="list-style-type: none"> Trafna argumentacja. Funkcjonalne wykorzystanie kontekstu. Praca zawiera fragmenty erudycyjne. 	8 pkt	
	<ul style="list-style-type: none"> Zadowalająca argumentacja. 	7 pkt	

niefunkcjonalnie albo brak. ALBO • Jeden – w pełni funkcjonalnie, a dwa – częściowo funkcjonalnie.	<ul style="list-style-type: none"> Funkcjonalne wykorzystanie kontekstu. Praca zawiera fragmenty erudycyjne. 		
	<ul style="list-style-type: none"> Zadawalająca argumentacja. Kontekst wykorzystany częściowo funkcjonalnie. Praca zawiera fragmenty erudycyjne. 	6 pkt	
• Jeden – w pełni funkcjonalnie, a dwa – częściowo funkcjonalnie.	<ul style="list-style-type: none"> Powierzchnowa argumentacja. W pracy nie wykorzystano funkcjonalnie kontekstu. 	5 pkt	
	• Jeden – w pełni funkcjonalnie, drugi – częściowo funkcjonalnie, trzeci – niefunkcjonalnie albo brak.	<ul style="list-style-type: none"> Trafna argumentacja. Funkcjonalne wykorzystanie kontekstu. Praca zawiera fragmenty erudycyjne. 	
ALBO • Jeden – w pełni funkcjonalnie, pozostałe dwa – niefunkcjonalnie albo brak.	<ul style="list-style-type: none"> Zadawalająca argumentacja. Funkcjonalne wykorzystanie kontekstu. Praca zawiera fragmenty erudycyjne. 	3 pkt	
	<ul style="list-style-type: none"> Zadawalająca argumentacja. Kontekst wykorzystany częściowo funkcjonalnie. Praca zawiera fragmenty erudycyjne. 	2 pkt	
ALBO • Jeden – w pełni funkcjonalnie, pozostałe dwa – niefunkcjonalnie albo brak.	<ul style="list-style-type: none"> Powierzchnowa argumentacja. W pracy nie wykorzystano funkcjonalnie kontekstu. 	1 pkt	
ALBO • Trzy utwory wykorzystane częściowo funkcjonalnie.			
ALBO • Dwa – częściowo funkcjonalnie, a trzeci – niefunkcjonalnie albo brak.			
<ul style="list-style-type: none"> Jeden utwór – częściowo funkcjonalnie, pozostałe – niefunkcjonalnie albo brak. Żaden utwór nie został wykorzystany przynajmniej w części funkcjonalnie. 	0 pkt		

Uwaga: Jeżeli **ostateczna liczba punktów** przyznana w kryterium *Kompetencje literackie i kulturowe*, tj. liczba punktów po odjęciu punktów za błędy rzeczowe (jeżeli wystąpiły w pracy), wynosi 0 pkt, wówczas w pozostałych kryteriach (*Kompozycja wypowiedzi oraz Język wypowiedzi*) przyznaje się 0 punktów.

Wyjaśnienia (kryterium 2. – *KLik*)

1. Poprzez wykorzystanie utworu rozumie się wykorzystanie znajomości jego treści oraz odczytanych sensów.

2. Zdający powinien funkcjonalnie wykorzystać w wypracowaniu minimum dwa teksty (temat pierwszy) lub trzy teksty (temat drugi). Funkcjonalne wykorzystanie utworu oznacza przywołanie w wypracowaniu:

3) elementów fabuły, np. wydarzeń, bohaterów, wątków

4) sensów utworów,

które istotnie wspierają tok rozumowania zdającego, albo dobrze ilustrują to, o czym zdający pisze.

Funkcjonalność wykorzystania znajomości tekstów ocenia się w odniesieniu do tematu pracy. Jeżeli w części zasadniczej pracy w charakterze argumentów/przykładów wykorzystane są elementy fabuły lub sensy utworów, które nie są zgodne np. ze stanowiskiem zdającego wyrażonym we wstępie do pracy – wówczas uwzględnia się tę niezgodność w ocenie funkcjonalności.

3. Utwór literacki nie jest wykorzystany funkcjonalnie, jeżeli zdający wyłącznie streszcza ten utwór lub wybrane jego wątki, nie wyciągając żadnego wniosku, nie dokonując żadnej refleksji związanej ze streszczonym utworem.

4. Argumentacja to udowodnienie tezy/opinii/stanowiska przedstawionego przez zdającego za pomocą argumentów.

1) Bogata argumentacja – to argumentacja rzeczowa, pogłębiona, poparta trafnymi przykładami i **szeroka/wieloaspektowa**, stanowiąca – jako całość – wnikliwą analizę problemu sformułowanego w poleceniu; zawiera elementy refleksji / głębszego namysłu nad problemem.

W przypadku interpretacji porównawczej zawiera również analizę utworów.

W sytuacji gdy znajomość utworów literackich została wykorzystana częściowo funkcjonalnie, mówimy o argumentacji trafnej.

2) Zadowolająca argumentacja – to argumentacja rzeczowa, pogłębiona, poparta trafnymi przykładami.

3) Powierzchniowa argumentacja – to argumentacja oparta na uogólnieniach, niewnikająca w istotę rzeczy, poprzestająca na pobieżnych obserwacjach, mało dokładna, czasami niepoparta przykładami; również argumentacja, w której zdający podejmuje próbę zbudowania argumentu, dobierając jedynie środki językowe typowe dla struktur argumentacyjnych, np. *Moim pierwszym argumentem jest...*

5. Kontekst należy rozumieć jako odniesienie się przez zdającego w pracy do np.

1) historii

2) filozofii

3) innego utworu literackiego niż wskazany w poleceniu

4) utworu muzycznego, dzieła plastycznego

5) biografii autora

6) prądu literackiego

7) charakteru epoki,

wybrane przez zdającego w sposób celowy, przydatne do osadzenia omawianego utworu w szerszej perspektywie i pogłębionego odczytania sensów utworu literackiego, do którego zdający odwołuje się w wypracowaniu. Funkcjonalne wykorzystanie kontekstu polega na trafnym jego doborze ze względu na rozważany problem; kontekst pogłębia i rozwija omawiane zagadnienie. Pogłębienie i omówienie danego zagadnienia poprzez konteksty nie oznacza konieczności dogłębnej analizy samych kontekstów jako takich; w szczególności nie może prowadzić do dygresji stosowanej niefunkcjonalnie.

6. Kontekst wykorzystany częściowo funkcjonalnie to odniesienie wyłącznie na poziomie przywołania, np. informacji, wydarzenia; kontekst jest poprawny, ale ogranicza się tylko do funkcji informacyjnej, nie pogłębia i nie rozwija omawianego zagadnienia.

7. Kontekst poprzez odniesienie się przez zdającego do innego utworu literackiego niż wskazany w poleceniu nie jest wykorzystany funkcjonalnie, jeżeli zdający wyłącznie streszcza ten utwór lub wybrane jego wątki, nie wyciągając żadnego wniosku, nie dokonując żadnej refleksji związanej ze streszczonym utworem.

8. Erudycję należy rozumieć jako wiedzę przedmiotową zdającego, w tym m.in. wiedzę i umiejętność wykorzystania kontekstów, kodów kulturowych, terminologii, znajomości kultury, w tym literatury i sztuki. Wypowiedź świadcząca o erudycji zdającego to wypracowanie, w którym zdający funkcjonalnie wykorzystał wiedzę przedmiotową w rozważaniu problemu sformułowanego w poleceniu.

9. W ocenie poziomu argumentacji wypowiedzi nie uwzględnia się fragmentów wypowiedzi zawierających błędy rzeczowe.

10. Błąd rzeczowy – to błąd świadczący o:

1) nieznajomości tekstu literackiego lub tekstu kultury, do którego odwołuje się zdający

2) nieuprawnionej interpretacji fragmentu lub fragmentów / części utworu literackiego, w tym poetyckiego, do którego odwołuje się zdający, będącej częściową falsyfikacją danego utworu

3) nieznajomości zagadnień z zakresu teorii i historii literatury bądź języka

11. Ten sam błąd rzeczowy (np. konsekwentne stosowanie błędnego imienia bohatera, którego da się w jednoznaczny sposób zidentyfikować, a opisane w wypracowaniu fakty świadczą o znajomości lektury) powtórzony kilkakrotnie jest liczony jako jeden błąd.

3. Kompozycja wypowiedzi: struktura, spójność i styl (maksymalnie 7 punktów)

Sprawdzając wypracowanie zdającego w tym kryterium, egzaminator będzie oceniał, czy:

1. *w zakresie struktury wypowiedzi:*

- kompozycja wypowiedzi jest funkcjonalna, tzn. czy układ i sposób przedstawienia treści pomaga zrozumieniu wypowiedzi
- podział wypowiedzi – zarówno w skali ogólnej (wstęp, część zasadnicza, zakończenie), jak i w zakresie podziału na akapity – jest poprawny i funkcjonalny

2. *w zakresie spójności wypowiedzi:*

- wypowiedź jest spójna, tzn. złożona z elementów, które tworzą logiczną i uporządkowaną całość
- w wypowiedzi spójność jest zachowana zarówno wewnątrz zdań, jak również między zdaniami i akapitami
- w wypowiedzi użyte zostały odpowiednie środki językowe, np. wskaźniki zespolenia tekstu, struktury metatekstowe, leksykalne wykładniki spójności, które ułatwiają śledzenie toku rozumowania autora

3. *w zakresie stylu wypowiedzi:*

- styl wypowiedzi jest stosowny, tzn. czy zdający konsekwentnie posługuje się jednym, wybranym stylem, a jeżeli miesza różne style w wypowiedzi – to czy jest to uzasadnione (czy czemuś to służy, jest funkcjonalne) oraz czy zdający nie napisał wypowiedzi, stosując słownictwo charakterystyczne dla stylu potocznego w odmianie mówionej.

3a. Struktura wypowiedzi

Uporządkowanie elementów treściowych wypowiedzi	Podział wypowiedzi	Liczba punktów	
Elementy treściowe wypowiedzi w całości lub w przeważającej części pracy są zorganizowane problemowo.	Poprawny zarówno w skali ogólnej (wstęp, część zasadnicza, zakończenie), jak i w zakresie struktury akapitów; sposób podziału tekstu pomaga w zrozumieniu tez zdającego. Dopuszczalna 1 usterka.	3 pkt	A
	Usterki w podziale tekstu w skali ogólnej (wstęp, część zasadnicza, zakończenie) ALBO w zakresie struktury akapitów.	2 pkt	B
	Usterki w podziale tekstu w skali ogólnej (wstęp, część zasadnicza, zakończenie) ORAZ w zakresie struktury akapitów.	1 pkt	C
<ul style="list-style-type: none"> W pracy podjęta jest próba organizacji elementów treściowych wypowiedzi problemowo. 	Poprawny zarówno w skali ogólnej (wstęp, część zasadnicza, zakończenie), jak i w zakresie struktury akapitów; sposób podziału tekstu pomaga w zrozumieniu tez zdającego. Dopuszczalna 1 usterka.	2 pkt	D

<ul style="list-style-type: none"> Elementy treściowe wypowiedzi zorganizowane w pracy częściowo problemowo, częściowo wyłącznie pod względem formalnym. Elementy treściowe wypowiedzi w całości lub w przeważającej części pracy zorganizowane wyłącznie pod względem formalnym, np. wg kolejno omawianych tekstów literackich. 	Usterki w podziale tekstu w skali ogólnej (wstęp, część zasadnicza, zakończenie) ALBO w zakresie struktury akapitów.	1 pkt	E
	Usterki w podziale tekstu w skali ogólnej (wstęp, część zasadnicza, zakończenie) ORAZ w zakresie struktury akapitów.	0 pkt	F
Elementy treściowe wypowiedzi niezorganizowane; wypowiedź stanowi zbiór w znacznej mierze niezależnych elementów.		0 pkt	G

Wyjaśnienia (kryterium 3a – Struktura wypowiedzi)

- Elementy treściowe wypowiedzi to – najogólniej rzecz ujmując – „bloki”, na które podzielone jest wypracowanie (w najprostszej formie: wstęp – część zasadnicza (rozwińcie) – zakończenie, ale „część zasadnicza” zazwyczaj jest dzielona na kolejne „bloki”, tj. akapity).

  - Elementy treściowe wypowiedzi są zorganizowane problemowo (w toku problemowym), jeżeli każdy z „bloków” w części zasadniczej wypracowania omawia np. jeden aspekt tematu. Omawiając wybrany aspekt, zdający przywołuje argumentację i przykłady z różnych tekstów literackich / kontekstów; czynnikiem organizującym dany „blok” jest właśnie problem („ponadtekstowo”, „międzytekstowo”), a nie dany tekst literacki.
  - Możliwa jest sytuacja, w której zorganizowanie problemowe „pokrywa się” ze zorganizowaniem według kolejno omawianych tekstów literackich, jeżeli w pracy widoczny jest zamysł kompozycyjny wskazujący na ustrukturyzowanie wypowiedzi według tematów, np. kolejny tekst literacki stanowi przykład umożliwiający np. uszczegółowienie wcześniej omawianego zagadnienia.
  - Elementy treściowe wypowiedzi są zorganizowane wyłącznie pod względem formalnym (w toku liniowym), jeżeli każdy z „bloków” w części zasadniczej wypracowania dotyczy innego tekstu literackiego / kontekstu, a jedynym identyfikowalnym czynnikiem organizującym taki układ jest po prostu omawianie w kolejnych „blokach” zagadnień dotyczących kolejnych tekstów / kontekstów; tekst jest zorganizowany wg tekstów „jeden po drugim” (np. zmiana kolejności akapitów nie wpływa na strukturę tekstu).
- Ocena podziału wypowiedzi w skali ogólnej wymaga rozważenia proporcji i funkcjonalności zasadniczych „bloków” pracy, tj. wstępu – części zasadniczej – zakończenia. Usterki w podziale wypowiedzi w skali ogólnej mogą wynikać

z np. nieproporcjonalnie i niefunkcjonalnie długiego wstępu, zbyt krótkiego (lakonicznego) zakończenia lub braku jednego z tych „bloków”.

3. Ocena podziału wypowiedzi na akapity wymaga rozważenia, czy logika wyводу została odzwierciedlona w podziale na graficznie wyodrębnione i funkcjonalne akapity. Usterki w podziale wypowiedzi na akapity mogą wynikać np. z faktu, że w pracy występują wyodrębnione graficznie akapity, które nie stanowią zwartej myślowo całości, albo występują akapity, które powinny zostać podzielone na mniejsze bloki, ponieważ taki akapit zawiera kilka wątków (każdy z takich wątków stanowi sam w sobie zwartą myślowo całość).
4. W ocenie struktury wypowiedzi nie uwzględnia się niezrealizowania przez zdającego któregoś z elementów tematu, np. nieodwołania się w ogóle do jednego z tekstów wskazanych w temacie jako obowiązkowy.

3b. Spójność wypowiedzi

Wypowiedź jest w całości spójna lub występują w niej nie więcej niż 2 zaburzenia w spójności (tj. logice, uporządkowaniu) na poziomie poszczególnych akapitów LUB całej wypowiedzi.	3 pkt
W wypowiedzi występuje 3–5 zaburzeń w spójności (tj. logice, uporządkowaniu) na poziomie poszczególnych akapitów LUB całej wypowiedzi.	2 pkt
<ul style="list-style-type: none"> • W wypowiedzi występuje 6–8 zaburzeń w spójności (tj. logice, uporządkowaniu) na poziomie poszczególnych akapitów LUB całej wypowiedzi. LUB <ul style="list-style-type: none"> • Wstęp pracy jest treściowo niespójny z częścią zasadniczą pracy ALBO z zakończeniem pracy. ALBO <ul style="list-style-type: none"> • Zakończenie pracy jest treściowo niespójne z wstępem ALBO częścią zasadniczą pracy. 	1 pkt
<ul style="list-style-type: none"> • W wypowiedzi występuje 9 lub więcej zaburzeń w spójności (tj. logice, uporządkowaniu) na poziomie poszczególnych akapitów LUB całej wypowiedzi. LUB <ul style="list-style-type: none"> • Wstęp pracy jest treściowo niespójny z częścią zasadniczą pracy ORAZ z zakończeniem pracy. ALBO <ul style="list-style-type: none"> • Zakończenie pracy jest treściowo niespójne z wstępem ORAZ częścią zasadniczą pracy. 	0 pkt

Wyjaśnienia (kryterium 3b – Spójność wypowiedzi)

1. Wypowiedź jest spójna, jeżeli elementy, które ją tworzą, stanowią logiczną i uporządkowaną całość.
2. Wywód jest uporządkowany, jeśli każdy kolejny akapit wynika z poprzedniego, a np. przestawienie akapitów zaburzyłoby tok rozumowania przyjęty przez zdającego.

3. Zaburzenia w spójności mogą wynikać m.in. z:
  - a) błędów logicznych, w tym ze zbyt daleko idących uogólnień, nieuzasadnionych wniosków (np. wnioski w zakończeniu pracy nie wynikają z przeprowadzonego rozumowania), sprzecznych stwierdzeń
  - b) odstępstw od podporządkowania wyводу myśli przewodniej, np. wypracowanie zawiera niefunkcjonalne fragmenty stanowiące niezwiązane z tematem wątki poboczne
  - c) zredagowaniu wstępu lub rozwinięcia, lub zakończenia, lub akapitu, które nie pasują logicznie do pozostałej części wypracowania, nie łączą się logicznie z poprzedzającą je częścią / poprzedzającym je akapitem
  - d) rozwijania jednocześnie więcej niż jednego wątku („zazębiana” się wątków)
  - e) pomijania pośrednich ogniw rozumowania, tzw. skróty myślowe
  - f) wprowadzenie treści nieistotnych, zbędnych dla pracy, bez związku/pozostających w wątpliwym związku z tematem/wywodem
  - g) wprowadzania dygresji stosowanych niefunkcjonalnie
  - h) przerywania toku myślenia zbędnymi zdaniami.
4. Błędy w spójności wewnątrz akapitów oznaczają np. nielogiczne połączenia zdań w akapicie oraz brak zastosowania w nim wskaźników zespolenia.
5. Błędy w spójności między akapitami oznaczają nielogiczne powiązanie danego akapitu z poprzednim lub poprzednimi akapitami oraz brak zastosowania wskaźników zespolenia między akapitami.
6. Błąd w składni prowadzący do błędu w spójności jest traktowany zarówno jako błąd językowy, jak i błąd w spójności.

3c. Styl wypowiedzi

Styl w całości lub w przeważającej części stosowny, tj. adekwatny do odmiany pisanej języka oraz do sytuacji komunikacyjnej (jednorodny albo funkcyjnie niejednorodny).	1 pkt
Wypracowanie nie spełnia warunków określonych w kategorii „1 pkt”.	0 pkt

Wyjaśnienia (kryterium 3c – Styl wypowiedzi)

1. Styl wypowiedzi – co do zasady – powinien być: jasny, prosty (nie: zawiły, pretensjonalny), zwięzły, jednolity. Dodatkowo może być żywy, obrazowy.
2. Wypracowanie powinno być napisane stylem stosownym do sytuacji komunikacyjnej, jaką jest egzamin maturalny, co oznacza, że nie należy redagować go, stosując słownictwo charakterystyczne dla stylu potocznego w odmianie mówionej. Styl uznaje się za stosowny w przeważającej części, jeżeli jest stosowany w orientacyjnie 2/3 pracy. Styl jest niestosowny do sytuacji komunikacyjnej, jeżeli orientacyjnie ok. 2/3 wypracowania zredagowane jest przy użyciu struktur językowych charakterystycznych dla stylu potocznego w odmianie mówionej.

3. Styl wypracowania jest jednorodny, jeśli zdający konsekwentnie posługuje się jednym, wybranym stylem, odpowiednim dla treści i formy wypowiedzi, lub miesza różne style w wypowiedzi, ale jest to uzasadnione i celowe.
4. Indywidualne upodobania stylistyczne egzaminatora nie mogą wpływać na ocenę stylu pracy zdającego.

4. Język wypowiedzi (maksymalnie 11 punktów)

Sprawdzając wypracowanie zdającego w tym kryterium, egzaminator będzie oceniał:

1. *w odniesieniu do zakresu i poprawności środków językowych:*
  - czy zdający poprawnie użył w wypowiedzi różnych rodzajów zdań i bogatej leksyki (np. frazeologizmów, wyrazów rzadziej używanych w języku czeskim), czy też ograniczył się do najprostszych środków językowych
  - czy środki językowe, których użył zdający, pozwalają mu zrealizować temat w sposób swobodny i precyzyjny, czy też pobieżny, sprawiający trudność w zrozumieniu tekstu.
  - ile błędów językowych, w tym błędów stylistycznych, zdający popełnił w pracy
2. *w odniesieniu do poprawności ortograficznej:*
  - ile błędów ortograficznych zdający popełnił w pracy
3. *w odniesieniu do poprawności interpunkcyjnej:*
  - ile błędów interpunkcyjnych zdający popełnił w pracy.

4a. Zakres i poprawność środków językowych

Oceniając język wypowiedzi, egzaminator najpierw oceni zakres użytych środków językowych, a następnie – ich poprawność. Ostateczną liczbę punktów ustali na podstawie oceny obu tych aspektów wypowiedzi, zgodnie z poniższą tabelą.

Poprawność środków		Zakres środków							
		Nie więcej niż 3 błędy jęz.	4–5 błędy jęz.	6–7 błędów jęz.	8–9 błędów jęz.	10–11 błędów jęz.	12–13 błędów jęz.	14–15 błędów jęz.	16 lub więcej błędów jęz.
Zakres środków		A	B	C	D	E	F	G	H
1.	Szeroki zakres środków językowych, tzn. <ul style="list-style-type: none"> • zróżnicowana składnia, • zróżnicowana leksyka, w tym np. poprawna frazeologia, precyzyjne słownictwo, umożliwiających pełną i swobodną realizację tematu.	7 pkt	6 pkt	5 pkt	4 pkt	3 pkt	2 pkt	1 pkt	0 pkt
2.	Zadawalający zakres środków językowych, tzn. składnia i leksyka stosowne / odpowiednie do	6 pkt	5 pkt	4 pkt	3 pkt	2 pkt	1 pkt	0 pkt	0 pkt

	realizacji tematu.								
3.	Wąski zakres środków językowych, tzn. składnia i leksyka proste / ograniczone, utrudniające realizację tematu.	5 pkt	4 pkt	3 pkt	2 pkt	1 pkt	0 pkt	0 pkt	0 pkt

Przykładowo za wypowiedź, w której zakres środków językowych wykorzystanych przez zdającego jest zadowalający, i znajdują się w niej 4 błędy językowe, egzaminator przyzna 5 pkt w tym kryterium.

Wyjaśnienia (kryterium 4a)

1. Nie każde nieprecyzyjne sformułowanie jest niepoprawne językowo (stanowi błąd językowy); może być przejawem nieporadności językowej. Błędem jest nieporadność językowa będąca oczywistym nieuzasadnionym naruszeniem obowiązującej normy językowej.
2. Indywidualne upodobania językowe egzaminatora nie mogą wpływać na ocenę poprawności środków językowych w pracy zdającego.
3. W wypracowaniu występuje zróżnicowana składnia, jeżeli w pracy zdający wykorzystał poprawnie co najmniej 4 różne struktury składniowe, np.: zdanie pojedyncze, zdanie złożone, zdanie wielokrotnie złożone, równoważnik zdania, imiesłowowy równoważnik zdania, strona bierna, paralelizm składniowy, poprawne wprowadzanie cytatu, zdanie pytające, zdanie wtrącone.
4. W wypracowaniu występuje zróżnicowana leksyka, jeżeli w pracy zdający np. stosuje wyrazy/wyrażenia synonimiczne, stosuje bogatą frazeologię, używa precyzyjnego słownictwa, w tym np. terminologii.
5. W ocenie zróżnicowania leksyki nie uwzględnia się nieuzasadnionych powtórzeń wyrazów, zwrotów. Nieuzasadnione powtórzenia są uwzględniane w liczbie błędów językowych.

4b. Poprawność ortograficzna

Praca jest bezbłędna lub zawiera 1 błąd ortograficzny	2 pkt
Praca zawiera 2–3 błędy ortograficzne.	1 pkt
Praca zawiera 4 lub więcej błędów ortograficznych.	0 pkt

Uwaga: Ten sam wyraz zapisany niepoprawnie ortograficznie, powtórzony w wypracowaniu, jest liczony jako jeden błąd ortograficzny.

4c. Poprawność interpunkcyjna

Praca jest bezbłędna albo zawiera nie więcej niż 4 błędy interpunkcyjne.	2 pkt
Praca zawiera 5–8 błędów interpunkcyjnych.	1 pkt
Praca zawiera 9 lub więcej błędów interpunkcyjnych.	0 pkt

Uwagi ogólne

1. Jeżeli wypowiedź jest nieczytelna (w rozumieniu czytelności zapisu), egzaminator oceni ją na 0 punktów.
2. Jeżeli wypowiedź nie zawiera w ogóle rozwinięcia (np. zdający napisał tylko wstęp), egzaminator przyzna 0 punktów w każdym kryterium.
3. Jeżeli wypowiedź zawiera mniej niż 350 wyrazów, jest oceniana wyłącznie w kryteriach: *Spełnienie formalnych warunków polecenia* oraz *Kompetencje literackie i kulturowe*. W pozostałych kryteriach egzaminator przyzna 0 punktów.
4. Jeżeli wypowiedź jest napisana niesamodzielnie, np. zawiera fragmenty odtworzone z podręcznika, zadania zawartego w arkuszu egzaminacyjnym lub innego źródła, w tym internetowego, lub jest przepisana od innego zdającego, wówczas egzamin z języka czeskiego, w przypadku takiego zdającego, zostanie unieważniony.
5. Zabronione jest pisanie wypowiedzi obraźliwych, wulgarnych lub propagujących postępowanie niezgodne z prawem. W przypadku takich wypowiedzi zostanie podjęta indywidualna decyzja dotycząca danej pracy, np. nie zostaną przyznane punkty za styl i język lub cała wypowiedź nie będzie podlegała ocenie.

4.1. Przykładowe wypracowania z rozwiązaniami

Tematy wypracowań będą poprzedzone szczegółowymi wytycznymi:

Wyberte si jedno z niżej uvedených témat a napište úvahový text.

- Vaše práce musí obsahovat minimálně **350 slov**.
- Číslo vybraného tématu uveďte na určeném místě.
- Napište úvahový text na určeném místě. Nepište na okraj.
- Úvahový text napište v českém jazyce.

Temat 1. (0–35)

Pocity, vášně, vzrušení – poezie jako emoce začarované ve slovech. Zvažte problém na základě srovnávací analýzy básní Otokara Březiny *Nálada* a Františka Halase *Lítost*.

Otokara Březina
Nálada

Šum žárem umdlený na větve tíhou naleh'
a visel bez hnutí, co v teskných intervalech
les dýchal přitisklý a potu hořký příval
z rozprysklých zelení mu hrubou vůní splýval.
Šla bledá únava pod stromy nehybnými,
po bok mi usedla, v tvář dechla tušeními,
stesk věčné otázky mi v zraky ponořila
a řečí mrtvých slov s mou duší hovořila.
Květ slunce přezrálý do bílých žárů svadal,
v šer haluzí se třás' a modrým listím padal
v tich apatických němé vysílení, v mechu
se rozdoutnal, a lázní tajemného dechu
mne mdlobou kolébal, jak pod vlnami
krev z otevřených žil by tiše řinula mi.

Březina, Otokar, *Svíтанí na západě, Spolek výtvarných umělců Mánes*, Praha 1929, s. 32.

František Halas
Lítost

Denně podléhaje kráse prvotného hříchu
unavíš stráž ráje spustí meč
zůstávajíc netečnou a v tichu

S žalem hledáš cestu zpáteční
bloudě v širé rovině svých skutků
naříkáš si na své zrození

Zrazen krví zkažená je
hrůzou v nocích třeseš se
jediného nervu nezapomínaje

Svět tak známý až je cizí
leží na tvém snu
plž skrytý v růži

Halas, František, *Kohout plaší smrt*, Praha 1930, s. 11.

Wymagania ogólne i szczegółowe

Wykaz wymagań ogólnych i szczegółowych, sprawdzanych w wypracowaniu, znajduje się na s. 86. *Informatora*.

Zasady oceniania

Opis zasad oceniania zadań otwartych rozszerzonej odpowiedzi (wypracowań) znajduje się na s. 87.–101. *Informatora*.

Przykładowe ocenione rozwiązania

Przykład 1.

Pocity, vášně a vzrušení jsou základními stavebními kameny poezie, která mnohdy dovede vyjádřit podobné abstraktní děje mnohem lépe než próza. V básních *Nálada* od Otokara Březiny a *Lítost* od Františka Halase vidíme tyto prvky vyjádřeny různými způsoby. Oba básníci vytvářejí ve svých dílech atmosféru, která poskytuje prostor vyjádření emocí a nálad.

Březinova *Nálada* evokuje pocity, které člověk zažívá, když je vystaven letnímu žáru, šumu a zároveň tichu lesa. Tato atmosféra budí v básníkovi i čtenáři dojem těžkosti, letargie, apatie a únavy. Báseň popisuje pohyb a barvy přírody tak intenzivně, že vytvářejí pocit, jako by se samotná nálada, kterou příroda umocňuje, stala živou entitou – ostatně básník personifikuje únavu, která si vedle něho usedá a přivádí ho k úvahám o smrti a věčnosti.

Oproti tomu Halasova *Lítost* zdůrazňuje každodenní tíhu a únavu ze života. Krása prvotního hříchu, který všechno život stvořil, je každodenně konfrontována s básníkem. *Lítost* se stává jakýmsi způsobem hledání zpáteční cesty, vnitřní reflexe, vyčítání si svých minulých činů. Básník nařiká nad svým vlastním zrozením a vyjadřuje žal nad svou existencí.

Obě básně reflektují existenciální otázky a vyvolávají silné emocionální reakce, ale každá k tomu používá trochu jiné prostředky. Březinova *Nálada* používá přírodní obrazy k vytvoření melancholické a tíživé atmosféry, zatímco Halasova *Lítost* se zaměřuje na básníkovu nitro, které reflektuje zkaženost světa. Oba básníci dokáží pomocí slov vytvořit intenzivní atmosféru, kde jsou emoce prociťovány a prožívány nejen samotným básníkem, ale i čtenářem. Obě básně evokují spíše tíhu života a nutnost reflektovat celou svou existenci.

Celkově lze říci, že obě básně mají společný motiv tíživých emocí a pohnutek. Zatímco Březina, jak napovídá název *Nálada*, se věnuje spíše přechodnému stavu, který je umocněn stavem okolní přírody, Halas oproti tomu líčí pocit, se kterým je konfrontován každý den. Autorům se daří použít básnické prostředky jako synestezie (šum žářem umdlený), personifikace (les dýchal) nebo metafory (plž skrytý v růži) k tomu, aby zprostředkovali svůj pocit čtenáři. Ukazují tak, že poezie je vhodným formátem ke sdílení pocitů, vášní

a vzrušení, a to jak těch, které člověka tíží pravidelně, tak těch, které jsou jen chvilkovou pohnutkou. Jejich dílo je nadčasovým vyjádřením existenčních otázek, které mohou oslovit i dnešní čtenáře.

- 1. Spełnienie formalnych warunków polecenia:** 1 pkt – forma wypowiedzi zgodna z formą wskazaną w poleceniu, w wypowiedzi argumentacyjnej zostały uwzględnione wszystkie elementy polecenia.
- 2. Kompetencje literackie i kulturowe:** 16 pkt – dwa utwory zostały wykorzystane w pełni funkcjonalnie, zdający przedstawił bogatą argumentację, w celu pogłębionego odczytania sensów wierszy i istoty tematu odniósł się do kultury Czech. Wskazał wspólną ideę wierszy, analogie i różnice w sposobie przedstawienia problemu.
- 3. Kompozycja wypowiedzi:** 7 pkt: struktura wypowiedzi – 3 pkt (poprawna w skali ogólnej i w zakresie podziału na akapity, sposób podziału pomaga w zrozumieniu toku myślenia zdającego); spójność wypowiedzi – 3 pkt (wypowiedź jest w całości uporządkowana); styl – 1 pkt (styl w całości stosowny).
- 4. Język wypowiedzi:** 11 pkt.: zakres i poprawność środków językowych – 7 pkt. (zróznicowana składnia i leksyka); poprawność ortograficzna – 2 pkt (praca bez błędów ortograficznych); poprawność interpunkcyjna – 2 pkt (praca bez błędów interpunkcyjnych).

Przykład 2.

Březinova *Nálada* a Halasova *Lítost* nám obě nabízejí hluboký pohled do světa pocitů a vášní a ukazují možnosti, jak je na poměrně malém prostoru básnický vyjádřit. Oba básníci se dotýkají těžkých emocí a vnitřních stavů, ale každý z nich přináší vlastní perspektivu a styl, a to jak co se týče zvolené ústřední emoce, tak prostředků, kterými ji sdělují.

Nálada Otokara Březiny přenáší čtenáře do atmosféry tíhy, melodie a melancholie. Březina používá jazyk plný obrazů, které vykreslují zážitek žárem umdlévajícího lesa. Ve stínu stromů na básníka doléhá únava a tesknost. Autor propojuje přírodní obrazy s vnitřními pocity a myšlenkami, což vytváří dojem propojení mezi vnějším prostředím a vnitřním světem postavy. Ukazuje tak, že atmosféra letního dusna může být stejně tíživá jako například noc. Podobnou tíživost navozenou líčením horkého léta můžeme vysledovat například ve skladbě *Polednice* ze sbírky Karla Jaromíra Erbena *Kytice*.

Oproti tomu *Lítost* Františka Halase vyjadřuje bolest a lítost spojenou se zklamáním z celé existence. Halasova báseň zobrazuje rozpor mezi krásou prvotního hříchu a opětovným uvědoměním si reality, která zaostává za očekávanými. Hledání cesty zpět je vyjádřeno jako beznadějně bloudění ve vlastním nitru, které přináší jen další výčitky. Symbolika krvavé zrady a hrůzy v noci zdůrazňuje tíhu celého pocitu, který není omezen pouze na noc, ale prostupuje celým básnickovým životem – jak nočním sněním, tak bdělostí. Po noci se básník opět probudí a opět bude konfrontován s prvotním hříchem.

Zatímco Březinova báseň reflektuje intimní spojení mezi emocemi a přírodou, Halasova tvorba se zaměřuje na vnitřní konflikty a boj s osobními démony. Oba básníci umělecky zprostředkovávají složité pocity prostřednictvím obrazů a metafor.

Je zajímavé vidět, jak každý z těchto básníků využívá jazyk a básnické prostředky k vyjádření emocí. Březinova poezie je silně spojena s přírodou a vnímáním jejích proměn, využívá synestezii, personifikaci nebo metonymii, zatímco Halas se soustředí na vnitřní boj a rozpory lidské duše – jeho báseň je stručnější a kreativněji si zahrává s formou – používá například jiné tvary slov nebo inverzi. Oba básníci přenášejí na čtenáře hluboké a silné pocity, jež jsou zprostředkovány skrze poezii. Ačkoli využívají odlišné prostředky, oběma se daří vyvolat v čtenářích pocit bezvýchodnosti a existenciální tísně.

1. Spełnienie formalnych warunków polecenia: 1 pkt – forma wypowiedzi zgodna z formą wskazaną w poleceniu, w wypowiedzi argumentacyjnej zdający odwołał się do dwóch tekstów literackich.

2. Kompetencje literackie i kulturowe: 11 pkt – argumentacja zadowalająca, dwa utwory zostały wykorzystane częściowo funkcjonalnie, zdający dokonał analizy i interpretacji utworów, ograniczył się do lakonicznego ich porównania.

3. Kompozycja wypowiedzi: 5 pkt: struktura wypowiedzi – 2 pkt (usterki w podziale tekstu w skali ogólnej – bardzo krótkie zakończenie); spójność – 2 pkt (zaburzenie spójności wynikające z krótkiego porównania tekstów); styl – 1 pkt. (styl w całości stosowny).

4. Język wypowiedzi: 11 pkt: zakres i poprawność środków językowych – 7 pkt (zróżnicowana składnia i leksyka); poprawność ortograficzna – 2 pkt (praca bez błędów ortograficznych); poprawność interpunkcyjna – 2 pkt (praca bez błędów interpunkcyjnych).

Przykład 3.

Emoce, jakožto klíčový prvek poezie, jsou v básních Otokara Březiny a Františka Halase vyjádřeny prostřednictvím básnických prostředků, výrazů a postupů, které zpřítomňují pocitovou bohatost lidské existence. *Nálada* od Otokara Březiny a *Lítost* od Františka Halase nabízejí zajímavý pohled na emoční sféru lidské duše prostřednictvím slova.

Březinova *Nálada* vytváří atmosféru zasněné melancholie a těžkosti, kterou se mu daří vystihnout pomocí líčení letního lesa. Básník popisuje přírodu tak, jako by na ní ležela tíha a byla zahalena do žáru. Používá tak mimo jiné prvek synestezie, tzn. slučuje různé vjemy, například sluchový a pocitový (šum žářem umdlený). Pocity únavy a horka vytvářejí náladu, která je zároveň krásná i tíživá. Prostřednictvím přírodních obrazů letního lesa Březina přenáší na čtenáře pocit nehybnosti a vyčerpání. Přistupuje také k personifikaci samotné únavy, která je mu družkou, usedá vedle něj a budí v něm potřebu řešit smysl existence i smrt.

Halasova *Lítost* se oproti tomu spoléhá výhradně na vnitřní pochody. Ty jsou plné rozporů – například uvědomění si krásy prvotního hříchu a následné pochopení, že nás uvrhí do tíživé existence. Básník upozorňuje na to, že toto rozpoložení není pouze časově omezenou náladou, ale vrací se k němu každý den, a tak zásadně ovlivňuje jeho život. *Lítost*, kterou básník cítí, je spojena s hledáním cesty zpět a s výčitkami spojenými s věcmi, které v minulosti vykonal. Tento vnitřní konflikt vyvolává silné emoce, ať už jsou to žal, naříkání nad vlastním zrozením nebo až pocity hrůzy, které básníka přepadávají obvykle v nočních hodinách.

Obě básně sdílejí téma utrpení, zármutku a existenciální tísně, avšak z různých perspektiv. Březina představuje přírodu jako nositelku emocí, jako prostředek, který je schopný pocity vyvolat, umocnit. Není tak pouze kulisou, ale také aktérem. Halas se soustředí na vnitřní pohnutky, které se odehrávají pouze v jeho hlavě. Oba básníci využívají poetické obrazy, které jsou jim vlastní, aby přenesli čtenáře do světa emocí a vášní a zprostředkovali mu tak vlastní pocity.

Celkově lze konstatovat, že obě básně jsou dobrým příkladem toho, jaké možnosti poezie poskytuje pro vyjádření pocitů a vášní. Březina a Halas svým dílem poukazují na to, že poezie je uměním zachycování emocí a jejich přenášení do jazyka, který tak umožňuje oslovit čtenáře. Pocity, vášně a vzrušení tak nalézají prostředek, kterým je možné se přenést přes bariéru mezi vnitřním „já“ a vnějším světem, který umožňuje je sdílet s dalšími lidmi a umožnit jim nahlédnout do básníkovy nitra i do nitra dalších čtenářů.

- 1. Spełnienie formalnych warunków polecenia:** 1 pkt – wypowiedź częściowo dotyczy problemu, jest wypowiedzią argumentacyjną.
- 2. Kompetencje literackie i kulturowe:** 2 pkt – powierzchowna argumentacja, zdający wykorzystał teksty częściowo funkcjonalnie, zinterpretował utwory, ale nie dokonał analizy porównawczej.
- 3. Kompozycja wypowiedzi:** 4 pkt.: struktura wypowiedzi – 1 pkt (usterki w podziale tekstu w skali ogólnej – bardzo krótki wstęp); spójność – 2 pkt. (zaburzenia spójności wynikające z pominięcia części porównawczej); styl – 1 pkt. (styl stosowny).
- 4. Język wypowiedzi:** 11 pkt.: zakres i poprawność środków językowych – 7 pkt (zróznicowana składnia i leksyka); poprawność ortograficzna – 2 pkt (praca bez błędów ortograficznych); poprawność interpunkcyjna – 2 pkt (praca bez błędów interpunkcyjnych).

Temat 2. (0–35)

Subjektivní povaha humoru. Zvažte problém na základě přečteného fragmentu fejetonu Miroslava Horníčka *O humoru* s odkazem na vybraná díla české literatury.

Miroslav Horníček

O humoru

Je mi zatěžko mluvit o humoru. Člověk řekne slovo humor a v deseti hlavách vznikne deset představ – a každá jiná a každá svéhlavě uplatňující svá vlastní práva a stejně svéhlavě popírající práva představ druhých a odlišných. Pojem humoru je pojem široký a stejně různorodý jako třeba pojem hudby. [...]

Je tedy nutno mluvit o humoru na základě jakýchsi obecně platných principů a domluvit se aspoň v základních věcech. Nuže: humor je zásadní postoj ke skutečnosti jako třeba lyrika nebo matematika.

Humor je úhel pohledu. Člověk produkující humor dostal tento úhel darem. Nemůže ho vrátit, zrušit nebo změnit. On tak vidí a nemůže vidět jinak. Právě tak jak básník vidí svými očima; [...] psát básně znamená všimnout si, jak znějí kroky v parku po deštích. Prošli jsme mnoha parky a po mnoha deštích. Ale musí přijít básník, aby nám cosi tak samozřejmého ještě naléhavěji ozřejmil. [...] Nedůvěřujeme mu, protože mluví jinými slovy [...].

A právě tak nedůvěřujeme humoru. [...]

Nevěříme jeho schopnosti zasáhnout střed a podstatu věci, jeho dar vidět rychleji a přesněji, než toho je schopna dlouhá úvaha, nevěříme, že humor je exaktní jako matematika a že tato exaktnost je základem a hlavní podmínkou jeho existence, protože humor je buď absolutně přesný, anebo není. [...] Humor je rovnice, v té také nelze působit na city a pudy konzumentovy. Humor je nejkratší možné spojení člověka s problémem, je to kolmice spuštěná neomylně a přesně.

Horníček, Miroslav, *O humoru*, w: tegoż *Úvahy, fejetony, rozhovory, ankety z let 1956–1986*, Praha 1989, s.19–22.

Wymagania ogólne i szczegółowe

Wykaz wymagań ogólnych i szczegółowych, sprawdzanych w wypracowaniu, znajduje się na s. 86 *Informatora*.

Zasady oceniania

Opis zasad oceniania zadań otwartych rozszerzonej odpowiedzi (wypracowań) znajduje się na s. 87.–101. *Informatora*.

Przykładowe ocenione rozwiązania

Przykład 1.

Mít smysl pro humor znamená rozpoznávat a ocenit komické, vtipné nebo absurdní prvky v životě a umět je sdílet s ostatními. Je to schopnost vnímat a porozumět situacím a událostem z nečekané perspektivy. Miroslav Horníček ve svém fejetonu *O humoru* poskytuje několik klíčových myšlenek, které mohou přispět k pochopení této schopnosti.

Podle Horníčka je humor zásadní postoj ke skutečnosti, přirovnává ho k lyrice nebo matematice. Je to úhel pohledu, který daná osoba buď získala darem, nebo ne. Horníček zdůrazňuje, že humor nelze změnit nebo vrátit, což naznačuje, že smysl pro humor je vrozený a neměnný. Jakýsi „úhel pohledu“ na svět, který je osobitý a který nám umožňuje

vidět a chápat věci jinak než ostatní. Kvůli tomu je humor velmi různorodý – to, co přijde humorné nám, nemusí přijít vtipné i všem dalším lidem.

Dále Horníček přirovnává humor k tvorbě básní. Stejně jako básník vidí svět svými očima, člověk vnímá skutečnost svým vlastním způsobem, který je zapříčiněn jeho smyslem pro humor. Básník si všímá maličkostí a přetváří je do podoby básně, zatímco člověk se smyslem pro humor vnímá vše rychle, přesně a bezprostředně. Jedná se v podstatě o pudovou reakci, o reflex.

V kontextu Horníčkovy fejetonu je možné reflektovat například román Vladislava Vančury *Rozmarné léto*. Román líčí zdánlivě obyčejný příběh příjezdu kouzelníka Arnoštka a jeho pomocnice Anny do klidného lázeňského městečka. Postavy tří stárnoucích mužů, Antonína Důry, majora Huga a kanovníka Rucha, a Antonínovy manželky Kateřiny jsou vystaveny humorným situacím, které vznikají v důsledku jejich reakcí na Arnoštka, ale především na jeho asistentku Annu. Ačkoli se v knize nestane nic zásadního, způsob líčení obyčejných situací, a to jak formální (kniha je psána archaickým jazykem), tak právě zmiňovaný „úhel pohledu“, ukazuje humornou stránku každodennosti, a i proto je oblíbenou – jak název napovídá, především letní – četbou dodnes.

Horníčkův fejeton může pomoci lépe pochopit, co znamená mít smysl pro humor. Humor je vnímán jako něco, co vzniká díky osobnímu úhlu pohledu na realitu, schopnosti vidět svět jinak než ostatní. Nejedná se o nějaký promyšlený postup, spíše o rychlý, pudový reflex. Smysl pro humor tak představuje nejen schopnost vůbec vnímat komično v životě, ale i rychle a přesně reagovat na nenadálé situace.

- 1. Spełnienie formalnych warunków polecenia:** 1 pkt – forma wypowiedzi zgodna z formą wskazaną w poleceniu – wypowiedź argumentacyjna; zostały uwzględnione wszystkie elementy polecenia.
- 2. Kompetencje literackie i kulturowe:** 8 pkt – w pracy dwa teksty wykorzystane w pełni funkcjonalnie, bogata argumentacja, funkcjonalne wykorzystanie kontekstu społecznego i literackiego.
- 3. Kompozycja wypowiedzi:** struktura wypowiedzi – 3 pkt – układ i sposób przedstawienia treści pomaga w zrozumieniu wypowiedzi, podział wypowiedzi – zarówno w skali ogólnej, jak i w zakresie podziału na akapity – jest poprawny i funkcjonalny; spójność wypowiedzi – 3 pkt – wypowiedź stanowi logiczną i uporządkowaną całość; styl – 1 pkt – jest stosowny.
- 4. Język wypowiedzi:** zakres i poprawność środków językowych – 7 pkt – zróżnicowana składnia i leksyka, poprawna frazeologia, precyzyjne słownictwo; ortografia – 2 pkt (praca bez błędów ortograficznych); interpunkcja – 2 pkt – 2 błędy interpunkcyjne.

Przykład 2.

Smysl pro humor je schopnost vnímat a ocenit komičnost, vtip a absurditu v různých situacích. Miroslav Horníček ve svém fejetonu *O humoru* přibližuje humor jako specifický postoj ke skutečnosti, který může být vnímán různými způsoby. Pro lepší pochopení tohoto konceptu se můžeme obrátit k Michalu Vieweghovi a jeho knize *Báječná léta pod psa*.

Podle Horníčka je humor úhlem pohledu, darem, kterým někdo vidí svět. Je to schopnost vidět rychleji a přesněji bez potřeby nějakých dlouhých úvah. Humor je v Horníčkových očích nejkratším spojením člověka s problémem, věcí citů a pudů. Je do velké míry vrozený a nedá se v průběhu života příliš měnit. Především je ale osobitý a umožňuje každému člověku vyrovnat se se světem a s problémy, které jsou před něj kladeny, po svém.

V kontextu Vieweghovy knihy *Báječná léta pod psa* můžeme pozorovat, jak se smysl pro humor projevuje. Je patrný už v názvu knihy, obsahujícím oxymoron. Kvido, hlavní autobiografická postava, vede rodinnou kroniku s ironií sobě vlastní, což odráží jeho schopnost vidět svět kolem sebe z komické perspektivy. Viewegh v knize zachycuje absurditu doby, politické události a lidské vztahy skrze Kvidovy oči. Kvido jako vypravěč líčí události ve své rodině a okolí s nadsázkou. Jeho schopnost vidět věci z odlišné perspektivy odpovídá Horníčkově definici humoru jako úhlu pohledu.

Rodinná situace, politický tlak, kompromisy a absurdní události jsou zpracovány s humorem, který je charakteristický nejen pro tuto knihu. Humor jako způsob vyrovnávání se s realitou doby nesvobody najdeme i v dalších českých dílech, které se období mezi lety 1948 a 1989 věnují – například knihy Petra Šabacha jako *Občanský průkaz* a *Hovno hoří*, kniha Ireny Douskové *Hrdý Budžes* nebo film *Pelíšky*. Jedná se o líčení života obyčejné rodiny, která nijak zvlášť nevyniká, z perspektivy dítěte nebo dospívajícího. Dětská naivita a ideály jsou konfrontovány s každodenností, která přináší mnohé obtíže a nečekané situace, často způsobené politickým zřízením a státní mašinérií. Humorný náhled na dění kolem sebe je ale pomáhá překonat.

Demonstrace Horníčkovy fejetonu a jmenovaných děl věnujících se období socialismu nám pomáhá lépe porozumět, co znamená mít smysl pro humor. Je to nejen o schopnosti vidět komično, ale také o schopnosti vyjádřit to s nadsázkou a ironií, přičemž humor slouží jako prostředek, jak se vypořádat se složitými a absurdními problémy, které před člověka staví život, především pak život v totalitním státě.

- 1. Spełnienie formalnych warunków polecenia:** 1 pkt – forma wypowiedzi zgodna z formą wskazaną w poleceniu – wypowiedź argumentacyjna; zostały uwzględnione wszystkie elementy polecenia.
- 2. Kompetencje literackie i kulturowe:** 16 pkt – w pracy trzy teksty wykorzystane w pełni funkcjonalnie, argumentacja rzeczowa, pogłębiona, poparta trafными przykładami. Funkcjonalne wykorzystanie kontekstu historycznego i literackiego.
- 3. Kompozycja wypowiedzi:** struktura wypowiedzi – 3 pkt – układ i sposób przedstawienia treści pomaga w zrozumieniu wypowiedzi, podział wypowiedzi – zarówno w skali ogólnej, jak i w zakresie podziału na akapity – jest poprawny i funkcjonalny; spójność wypowiedzi – 3 pkt – wypowiedź stanowi logiczną i uporządkowaną całość; styl – 1 pkt – jest stosowny.
- 4. Język wypowiedzi:** zakres i poprawność środków językowych – 7 pkt – zróżnicowana składnia i leksyka, poprawna frazeologia, precyzyjne słownictwo; ortografia – 2 pkt (praca bez błędów ortograficznych) interpunkcja – 2 pkt (praca bez błędów interpunkcyjnych).

Przykład 3.

Je těžké podat jednoznačnou charakteristiku humoru. Jeho rysy můžou být nesmyslnost a neočekávanost, stejně jako specifický způsob zacházení s realitou. Důležitým aspektem je také sociální interakce, kdy si vtipy nenecháváme jen pro sebe, ale sdílíme je s dalšími osobami, které s námi humor můžou navíc dále spoluutvářet.

Miroslav Horníček ve svém fejetonu *O humoru* podtrhuje, že humor je subjektivní a různorodý koncept. Humor závisí na osobitém náhledu na svět každého člověka. Platí zde pořekadlo, že sto lidí – sto chutí. Horníček tvrdí, že humor je zásadní postoj ke skutečnosti, že je to úhel pohledu.

Každý vidí svět svým způsobem a nemůže ho vidět jinak. Stejně jako básník vnímá svět svými očima a zprostředkovává ho v básních, vnímá svět specificky i člověk s humorem. Humor pak slouží nejen jako filtr vnímání, ale i jako způsob, jak toto vnímání předat dál. Humor je podle Horníčka nejkratší možné spojení člověka s problémem. Ačkoli nemáme tendenci věřit exaktnosti humoru, Horníček tvrdí, že právě humor mnohdy umožňuje nahlédnout podstatu věci.

Když přistoupíme k historickému kontextu, který nám může poskytnout například srovnání s dramatem *Mastičkář* ze 14. století, můžeme pozorovat, že humor se v průběhu věků mění. To, co bylo vtipné před sto lety nebo více než půl tisíciletím, nemusí být vtipné dnes. Kultura, normy a vkus se vyvíjejí, což ovlivňuje vnímání humoru.

Drama *Mastičkář* je veršovaná satirická fraška, která zesměšňuje pochybné léčitele a poměry ve středověké Praze. Obsahuje scény, které mohly být považovány za komické ve svém historickém kontextu, především ty obscenní. Nicméně z dnešního pohledu je můžeme chápat odlišně a nemusí pro nás být již tak vtipné jako pro středověkého člověka, pro kterého jsou dané problémy mnohem aktuálnější. Také spojení s biblickými postavami dnes nemusí být tak relevantní jako tehdy, protože náboženský život dnes neprostopuje ten každodenní tak silně a kultura je mnohem pestřejší. Avšak některé figury jako šarlatán nebo hašteřivá manželka můžou fungovat i dnes.

Přesto je myšlenka, že humor je specifický náhled na realitu, nadčasová, a tedy stále relevantní. I když se změnila formy vtipu, smysl pro humor jako úhel pohledu na svět zůstává konstantní. Lidé stále hledají způsoby, jak vnímat svět a komunikovat s ostatními lidmi skrze humor, ačkoliv samotné vtipy se mohou měnit v souladu s kulturním vývojem.

1. Spełnienie formalnych warunków polecenia: 1 pkt – forma wypowiedzi zgodna z formą wskazaną w poleceniu – wypowiedź argumentacyjna; zostały uwzględnione wszystkie elementy polecenia.

2. Kompetencje literackie i kulturowe: 16 pkt – w pracy trzy teksty wykorzystane w pełni funkcjonalnie, argumentacja rzeczowa, pogłębiona, poparta trafnyimi przykładami. Funkcjonalne wykorzystanie kontekstu historycznego i literackiego.

3. Kompozycja wypowiedzi: struktura wypowiedzi – 3 pkt – układ i sposób przedstawienia treści pomaga w zrozumieniu wypowiedzi, podział wypowiedzi – zarówno w skali ogólnej, jak i w zakresie podziału na akapity – jest poprawny i funkcjonalny; spójność wypowiedzi – 3 pkt – wypowiedź stanowi logiczną i uporządkowaną całość; styl – 1 pkt – jest stosowny.

4. Język wypowiedzi: zakres i poprawność środków językowych – 7 pkt – zróżnicowana składnia i leksyka, poprawna frazeologia, precyzyjne słownictwo; ortografia – 2 pkt (praca bez błędów ortograficznych); interpunkcja – 2 pkt – 2 błędy interpunkcyjne.

JĘZYK CZESKI

JĘZYK CZESKI

JĘZYK CZESKI

